

44 11901

การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา
โรงเรียนนาจะหลวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

เทอด เทพบาท

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

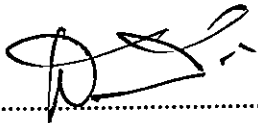
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

พ.ศ. 2558

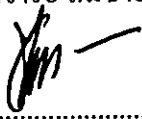
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ นายเทอด เทพบาท แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
(รองศาสตราจารย์ สมชาย วงศ์เกษม)

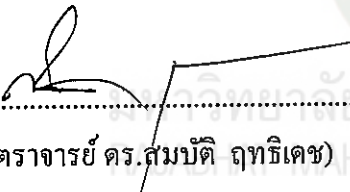
ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย)

.....
(อาจารย์ ดร.ธีระวัฒน์ เยี่ยมแสง)

กรรมการ
(ผู้ทรงคุณวุฒิ)

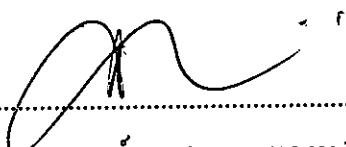

.....
(อาจารย์ ดร.ศักดิ์พงษ์ หอมหวล)

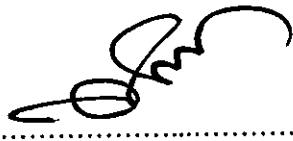
กรรมการ
(อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ฤทธิเดช)

กรรมการ
(อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรวาท ทองนุ)
คณบดีคณะครุศาสตร์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนธิ ตีเมืองชัย)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่..... เดือน..... 23 มี.ค. 2559 ค.ศ. ....

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ชื่อเรื่อง : การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา
โรงเรียนนาจะหลวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

ผู้วิจัย : เทอด เทพบาท **ปริญญา :** ค.ม. (การบริหารการศึกษา)

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.ศักดิ์พงศ์ หอมหวล อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ฤทธิเดช อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2558

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาที่แท้จริงในปัจจุบันที่ทำให้ต้องนำระบบการดูแลช่วยเหลืออย่างยั่งยืนมาใช้ในโรงเรียนนาจะหลวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 และ 2) พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา โรงเรียนนาจะหลวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ผู้ร่วมวิจัยประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู โรงเรียนนาจะหลวย จำนวน 34 คน นักเรียน 32 คน และผู้ปกครองนักเรียน 32 คน ในปีการศึกษา 2552 มีการใช้กระบวนการวงจรคุณภาพของเดมมิง (PDCA) ตรวจสอบระดับการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของ โรงเรียนนาจะหลวย เพื่อเปรียบเทียบ ก่อนและหลัง การพัฒนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพที่แท้จริงในปัจจุบันที่ทำให้ต้องนำระบบการดูแลช่วยเหลืออย่างยั่งยืนมาใช้ในโรงเรียนนาจะหลวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 พบว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมจากการสอบถาม การสัมภาษณ์ ผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

2. หลังจากที่ได้พัฒนาโดยใช้กระบวนการวงจรคุณภาพของเดมมิง (PDCA) และการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ระดับการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพิ่มขึ้นจากก่อนการพัฒนาในทุกด้านใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรอง 3) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา 4) ด้านการส่งเสริมนักเรียน และ 5) ด้านการส่งต่อ นักเรียน นั่นคือโดยรวมมีค่าเฉลี่ยในแต่ละด้าน ก่อนการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยจากผู้บริหาร 4.20 คณะครู 3.70 ผู้ปกครอง 3.49 และนักเรียน 3.69 หลังจากการพัฒนา พบว่า การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือมีการพัฒนาขึ้นในทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ย จากผู้บริหาร 4.60 คณะครู 4.49 ผู้ปกครอง 4.45 และนักเรียน 4.46

TITLE : Developing the sustainable care system : A case student of NachaLeoy school under Secondary Educational Service Area Office 29

AUTHOR : Therd Tepbath   **DEGREE :** M.Ed. (Educational Administration)

ADVISORS : Dr. Sakphong Homhuan   Major Advisor

Asst.Prof.Dr. Sombat Ritthidet   Co-advisor

RAJABHAT MAHA SARAKHAM UNIVERSITY, 2015

ABSTRACT

This research was to study 1) the real issues of states and problems that need to be taken care system sustainable in NachaLeoy school of Secondary Educational Service Area 29 and 2) The development of student supporting sustainability: The case of NachaLeoy school, Secondary Educational Service Area 29. The populations were 29 participants consisting of administrators, teachers, school and turn of 34 students, 32 parents and students 32 people in the academic year 2552 with the process cycle of Deming (PDCA) survey system development for Students Care School Programme and compared the before and after development.

The research found that

1. The current realities that need to be taken care system sustainable in NachaLeoy school of Secondary Educational Service Area Office 29 found that students care system overall public inquiries, interview administrators, teachers, parents, students, and the students were moderate.

2. After the development process of the Deming cycle (PDCA) and the operating part (PAR) to help students develop a system of care. Increases of developments in all areas in five areas: 1) To recognize individual students of students 2) screening 3) Prevention 4) Promotion and 5) Forward to the specialists that was the overall average in each of the first development with an average of administrators, teachers, Parent, and students of 4.20, 3.70 3.49, and 3.69 respectively. After development, found that the system of Student Care had

improved in all aspects as with an average of administrators, teachers, parents and students of 4.60, 4.49, 4.45, and 4.46 respectively.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์ช่วยเหลือและเมตตาให้คำแนะนำอย่างดียิ่งจาก อาจารย์ ดร.ศักดิ์พงศ์ หอมหวล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ ดร.สมบัติ ฤทธิเดช อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย วงษ์เกษม ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัยประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และดร.ธีระวัฒน์ เข็มแสง ผู้ทรงคุณวุฒิการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ความรู้ ให้คำแนะนำ ให้ข้อเสนอแนะ พร้อมทั้งตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ตลอดระยะเวลาในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านด้วยความเคารพอย่างสูงยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ การตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ยังได้รับความกรุณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งประกอบด้วย นางเฉลียว พัน โสริ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชธานี เขต 5 นายจำลอง ทุ่งทอง รองผู้อำนวยการโรงเรียนนาจะหลวย นายสมพิศ ภารสมบุรณ์ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนนาจะหลวย นายจิรัชย์ แสไพศาล ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนนาจะหลวย และนางสาวคำสอน สีเพ็ง ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนนาจะหลวย และได้รับความร่วมมือจากกลุ่มเป้าหมาย ผู้ร่วมวิจัย และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียน พร้อมนี้ ผู้วิจัยขอแสดงความขอบคุณผู้ที่มีส่วนให้การช่วยเหลือทุกท่านที่ได้กล่าวนามมา ณ โอกาสนี้

คุณค่า และประโยชน์ที่พึงมีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หากเกิดต่อวงการศึกษาดังประการใดๆ ผู้วิจัยขอขอบคุณความดีเหล่านั้น เพื่อเป็นเครื่องหมายที่แสดงถึงความรัก ความเคารพและตอบแทนพระคุณของบิดามารดาที่ได้อบรมเลี้ยงดู ครูอาจารย์ที่ได้ให้การอบรมสั่งสอน ส่งผลให้ผู้วิจัยมีโอกาสได้ศึกษา ทำงานในวงการศึกษามาจนถึงทุกวันนี้

เทอด เทพบาท

สารบัญ

หัวข้อ	หน้า
บทคัดย่อ	๗
ABSTRACT	๗
กิตติกรรมประกาศ	๗
สารบัญ	๗
สารบัญตาราง	๗
สารบัญแผนภาพ	๗
บทที่ 1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
คำถามการวิจัย	3
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	9
กระบวนการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	16
องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	18
ตัวชี้วัดความสำเร็จของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	39
วงจรเดมมิ่ง (PDCA)	41
บริบทโรงเรียนนาคะหลวย	44
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	46
กรอบแนวคิดการวิจัย	54
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	55
กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย	55
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	56

หัวข้อเรื่อง	หน้า
ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย	56
การเก็บรวบรวมข้อมูล	57
การวิเคราะห์ข้อมูล	58
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	59
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	61
ระยะที่ 1 การศึกษาระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนาคะหลว ในสภาพปัจจุบันก่อนดำเนินการพัฒนา	61
ระยะที่ 2 การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนาคะหลว โดยใช้กระบวนการวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง(PDCA)	65
ระยะที่ 3 การเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมก่อนและหลังการพัฒนา	88
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	93
วัตถุประสงค์การวิจัย	93
สรุปผลการวิจัย	93
อภิปรายผล	96
ข้อเสนอแนะ	98
บรรณานุกรม	100
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	106
ภาคผนวก ข ภาพกิจกรรมการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	114
ประวัติผู้วิจัย	140

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล 57
2	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนาจะหลวย จากคณะผู้บริหาร และครู 62
3	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนาจะหลวย จากคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน 63
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนาจะหลวย จากนักเรียน 64
5	ปฏิทินการปฏิบัติงานตามกลยุทธ์การพัฒนางรอบที่ 1 กิจกรรมพัฒนาระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืนตามกลยุทธ์ 70
6	ปฏิทินการปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ วงรอบการพัฒนาที่ 2 กิจกรรมพัฒนาระบบการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน 71
7	ตัวชี้วัดความสำเร็จตามกลยุทธ์ 72
8	ผลที่เกิดจากการดำเนินงานตามแต่ละกลยุทธ์ในวงรอบการพัฒนาที่ 1 77
9	สรุปผลที่ได้รับจากการสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม 5 กลยุทธ์ 79
10	การแก้ไขปรับปรุงจากการดำเนินงานตามกลยุทธ์ 81
11	ผลการดำเนินงานทั้ง 5 กลยุทธ์ 85
12	การเปรียบเทียบข้อมูลก่อนและหลังการพัฒนาจากคณะผู้บริหาร และครู 88
13	การเปรียบเทียบข้อมูลระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนาจะหลวย ก่อนและหลังการพัฒนาจากคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน 90
14	การเปรียบเทียบข้อมูลระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนาจะหลวย ก่อนและหลังการพัฒนาจากนักเรียน 91

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่

หน้า

1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	54
2	แสดงเป้าหมายยุทธศาสตร์และสภาพความสำเร็จที่เกิดขึ้นกับนักเรียน	74

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 หมวด 1 มาตรา 6 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถชีวิตร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข และแนวทางการจัดการศึกษายังให้ความสำคัญกับผู้เรียนทุกคน โดยยึดหลักว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ทั้งนี้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เน้นถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์ความรู้มาใช้ป้องกันและแก้ไขปัญหา เพื่อให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มาตรา 22 นั้น เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ซึ่งเรื่องที่กำหนดให้ดำเนินการ คือ เรื่องความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มาตรา 23 ให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้ผู้เรียนรู้จักประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้รู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา อีกทั้งมีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา. 2547 : 47)

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำเอาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2543 จึงมาสถานศึกษาที่สามารถเป็นแกนนำทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นตัวอย่างให้สถานศึกษาที่อยู่ใกล้เคียงหรืออยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาเดียวกันได้ใช้เป็นแนวทางได้ เพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตลอดจนสนับสนุนให้สถานศึกษา ครูและผู้เกี่ยวข้องร่วมแรงร่วมใจกันช่วยเหลือ ส่งเสริมนักเรียนอย่างมีระบบและต่อเนื่อง โดยยึดสายใยและความผูกพันระหว่างครู

กับลูกศิษย์ คั้งนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดนโยบายให้ปีการศึกษา 2552 เป็นปีแห่งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกำหนดมาตรการส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน เน้นกิจกรรมส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหา และการคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีมาตรการสู่การปฏิบัติ เด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบันจำนวนไม่น้อย ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาและสภาพแวดล้อมที่ไม่สร้างสรรค์ในสังคม ทำให้มีพฤติกรรมแตกต่างไปจากเด็กและเยาวชนในอดีต จากการประมวลสถิติข้อมูลสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนทั้งที่เป็นนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอื่นๆ ส่วนหนึ่งมักมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์คือตกเป็นทาสของเกมคอมพิวเตอร์จนถึงขั้นหมกมุ่น และเรียนรู้พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจากเกม จนไปถึงการประพฤติปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความสูญเสียแก่ตนเองและสังคม ใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหาและข้อขัดแย้ง ทะเลาะวิวาท มีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้น เข้าถึงยาเสพติดได้ง่าย ขาดหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจ ไม่เห็นความสำคัญของหลัก ศาสนา ค่านิยมความเป็นไทยความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวค่อนข้างเปราะบาง ติดเพื่อน ติดสื่อ และให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าความมีคุณธรรมน้ำใจ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552 : 64)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 29 เป็นหน่วยงานระดับดำเนินงานที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546 และกฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งส่วนราชการกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งแต่ละโรงเรียนมีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่แตกต่างกัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 29 จึงเป็นหน่วยงานหลักมีหน้าที่ประสานงานและส่งบุคลากรให้การช่วยเหลือโรงเรียนในสังกัด เพื่อให้สามารถปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับโรงเรียนในสังกัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โรงเรียนนาจะหลวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 29 เปิดทำการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ได้ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องภายในและนอกสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน มีวิธีการที่เป็นเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ มีองค์ประกอบในการดำเนินงานอยู่ 5 ประการ ได้แก่ การรู้จักเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไข ปัญหาและการส่งต่อ ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนนาจะหลวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 29 จากการสัมภาษณ์บุคลากร (Focus Group) เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2552 เวลา 15.00 น. ณ ห้องประชุมห้วยหลวง โรงเรียนนาจะหลวย พบว่า บุคลากรครูส่วนใหญ่ของ โรงเรียนค่อนข้างมีประสบการณ์น้อย และไม่ค่อยมีความเข้าใจ

ในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพราะเป็นบุคลากรที่บรรจุรับราชการ ครูใหม่ ในตำแหน่งครูผู้ช่วย และตำแหน่งครู อันดับ ก.ศ.1 มีจำนวนมาก จึงทำให้ด้านการรู้จักเรียนเป็นรายบุคคล ครูที่ปรึกษาไม่มีข้อมูลพื้นฐาน และความเข้าใจในการจัดทำระเบียบสะสมของนักเรียน ครูไม่ได้นำแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนไปใช้ ด้านการคัดกรองนักเรียน ครูที่ปรึกษาไม่ค่อยเข้าใจในการคัดกรองนักเรียน ไม่ได้แยกนักเรียนเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ครูไม่ศึกษาเครื่องมือในการคัดกรอง ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน ครูที่ปรึกษาไม่ค่อยมีประสพการณ์และไม่ได้ออกกิจกรรม โยมรูม และการเชิญผู้ปกครองมาพบเมื่อนักเรียนมีปัญหา เพื่อแก้ไข พัฒนาคุณภาพนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ปรึกษาไม่ประสพการณ์ไม่เพียงพอที่จะให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน ครูที่ปรึกษาไม่ได้ส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหารุนแรงไปยังผู้เชี่ยวชาญ

ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนโรงเรียนน่าจะหลาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ได้มองเห็นความสำคัญ มีความสนใจที่จะศึกษาและวิจัย เรื่อง การพัฒนาการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน : กรณีโรงเรียนน่าจะหลาย เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจ มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะในการดำรงชีวิตที่ดี และรอดพ้นจากสภาวะวิกฤตการณ์ต่างๆ ได้อย่างปลอดภัย นักเรียนได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง เป็นคนที่มีคุณภาพ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นคนเก่ง คนดี และสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามที่สังคมต้องการ

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัญหาที่แท้จริงในปัจจุบันที่ทำให้ต้องนำระบบการดูแลช่วยเหลืออย่างยั่งยืนมาใช้ในโรงเรียนน่าจะหลาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 มีอะไรบ้าง
2. จัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ยั่งยืนตามแนว PDCA ที่เหมาะสมกับโรงเรียนน่าจะหลาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 มีลักษณะอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหากระบวนการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน : กรณี โรงเรียนน่าจะหลาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29
2. เพื่อพัฒนาการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืนตามแนว PDCA : กรณีโรงเรียนน่าจะหลาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

ขอบเขตการวิจัย

1. เนื้อหาการวิจัย

ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอน และปฏิบัติหน้าที่งานระบบการดูแลระบบการช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนนาจะหลวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ได้มองเห็นความสำคัญ มีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าและวิจัย เรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ประการ ดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมพัฒนานักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. การส่งต่อ

2. กระบวนการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้หลักการและขั้นตอนตามแนวคิดของเดมมิ่ง (PDCA) ซึ่งเป็นกระบวนการในการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan-P)
- ขั้นที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Do-D)
- ขั้นที่ 3 การตรวจสอบผลการปฏิบัติ (Check-C)
- ขั้นที่ 4 การแก้ไขปัญหา (Activity-A)

3. พื้นที่การวิจัย

การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนนาจะหลวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 โดยกรมมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร ครูและนักเรียนทุกคน มีวิธีการ เป็นเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้

4. ระยะเวลาการวิจัย

ปีการศึกษา 2552

5. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย

5.1 กลุ่มผู้ร่วมวิจัย คือ

5.1.1 ครูที่ปรึกษานักเรียน ห้องละ 1 คน จำนวน 32 คน

5.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ

5.2.1 ผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน

5.2.2 รองผู้อำนวยการ จำนวน 3 คน

5.2.3 คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 15 คน

5.2.4 ครูช่วยผู้ปกครองชั้นเรียน ห้องเรียนละ 1 คน จำนวน 32 คน

5.2.5 นักเรียน หัวหน้าห้องๆ ละ 1 คน จำนวน 32 คน

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

การดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การส่งเสริมพัฒนา การป้องกันและการแก้ไข ปัญหาให้แก่ นักเรียน เพื่อให้ นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจ มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะ ในการดำรงชีวิต และรอดพ้นจากสภาวะวิกฤตต่างๆ ได้อย่างปลอดภัย

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่างเป็นระบบมีขั้นตอน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพ และ หลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบ ได้ทั้ง 5 ด้าน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง นักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไข ปัญหา การส่งต่อ

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาศักยภาพ เสริมสร้างความเข้มแข็งในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง หน้าที่ในการศึกษาและรวบรวมข้อมูลของ นักเรียนเป็นรายบุคคล ทั้งด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว ให้มีความเข้าใจ นักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนและเป็น ประโยชน์ต่อการแนะนำ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ป้องกันและแก้ไข ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

การคัดกรองนักเรียน หมายถึง การพิจารณาข้อมูลจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อจำแนกนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มพิเศษ เพื่อ ครูที่ปรึกษาจะได้จัดกิจกรรม และให้ความช่วยเหลือ ได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม ให้ตรงกับ

สภาพปัญหาและความต้องการที่จำเป็นด้วยความรวดเร็วและถูกต้องตามขอบข่ายและเกณฑ์การคัดกรองที่โรงเรียนกำหนด

การส่งเสริมพัฒนานักเรียน หมายถึง การจัดกิจกรรมให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความรับผิดชอบของครูที่ปรึกษา ทั้งในกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มพิเศษ ให้สามารถพัฒนาเป็นบุคคลที่มีคุณภาพสูงสุดตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน โดยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติและกลุ่มพิเศษกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหากลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ

การป้องกันและแก้ไขปัญหา หมายถึง การเอาใจใส่นักเรียนอย่างทั่วถึงและใกล้ชิด โดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา ครูที่ปรึกษาต้องทำความเข้าใจ รวมทั้งศึกษาสาเหตุอย่างครบถ้วน หาวิธีการช่วยเหลือทั้งการป้องกันและการแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่สุด

การส่งต่อ หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินการกับนักเรียนกลุ่มที่มีปัญหาเกี่ยวกับจิตใจ ความรู้สึก พฤติกรรมที่ซับซ้อนหรือรุนแรง ที่ยากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นและครูที่ปรึกษามาสามารถไม่สามารถดำเนินการแก้ปัญหาโดยลำพังได้ จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ครูที่ปรึกษา หมายถึง ครู โรงเรียนนาคะหลวยที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นครูที่ปรึกษานักเรียนแต่ละห้องเรียนตามคำสั่ง โรงเรียน เรื่อง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หมายถึง ผู้บริหาร โรงเรียนนาคะหลวย ที่เห็นนโยบายในเรื่อง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คณะกรรมการสถานศึกษา หมายถึง ผู้ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนนาคะหลวย จากตัวแทนฝ่ายต่างๆ ในชุมชน

เครือข่ายผู้ปกครองชั้นเรียน หมายถึง ผู้ปกครองนักเรียนที่ได้รับการคัดเลือกแต่ละห้องเรียน

นักเรียน หมายถึง นักเรียน โรงเรียนนาคะหลวย ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นหัวหน้าแต่ละห้องเรียน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ด้วยความตระหนักถึงความสำคัญในการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่าง ยั่งยืน : กรณี โรงเรียนนาจะหลวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ทำให้ทราบ ถึงปัญหาที่แท้จริง และแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้มีความสมบูรณ์พร้อม อย่างเป็นองค์รวมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง ตลอดจนนักเรียนมีทักษะในการดำรงชีวิต ตลอดจนเป็นข้อมูลให้หน่วยงานหรือสถานศึกษาอื่นที่สนใจนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผน ปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้นักเรียนได้รับการ ช่วยเหลืออย่างทั่วถึง ตรงตามสภาพปัญหาอย่างเป็นระบบ และนักเรียนได้รับการพัฒนา อย่างมีคุณภาพสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ

ดังนั้น ประโยชน์ของการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงทำให้ นักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามสภาพปัญหา สัมพันธภาพระหว่างครูกับ นักเรียนเป็นไปด้วยดีและอบอุ่น นักเรียนรู้จักตนเอง ควบคุมตนเอง ได้มีการพัฒนาความฉลาด ทางอารมณ์ (EQ) ซึ่งเป็นรากฐานในการพัฒนาความเก่ง (IQ) คุณธรรมจริยธรรม (MQ) และ ความมุ่งมั่นที่จะเอาชนะอุปสรรค (AQ) นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข และได้รับการส่งเสริม อย่างเต็มศักยภาพอย่างรอบคอบ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน อย่างเข้มแข็ง จริงจัง ด้วยความเสียสละ และเอาใจใส่

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา โรงเรียนนาจะหลวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 1.1 ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 1.2 ความเป็นมาของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 1.3 ความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 1.4 ประโยชน์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 1.5 ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 1.6 การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. กระบวนการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 2.1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
  - 2.2. การคัดกรองนักเรียน
  - 2.3. การส่งเสริมพัฒนานักเรียน
  - 2.4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
  - 2.5. การส่งต่อ
3. องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
4. ตัวชี้วัดความสำเร็จของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 4.1. การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ
  - 4.2. การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ
  - 4.3 การจัดบริการแนะแนวนักเรียน
5. วงจรเดมมิ่ง (PDCA)
6. บริบทโรงเรียนนาจะหลวย
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 งานวิจัยในประเทศ

7.2 งานวิจัยต่างประเทศ

8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2546) ให้ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่าเป็น กระบวนการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน มีด้วยวิธีการ และเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลัก และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูผู้เกี่ยวข้อง หรือบุคลากรภายนอก รวมทั้งการสนับสนุน ส่งเสริมจากโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2547) ได้ให้ความหมายของการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ ดังนี้

การดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหา เพื่อให้ นักเรียน ได้พัฒนา ได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกัน ทางจิตใจ ที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤตทั้งปวง

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมทั้งมีวิธีการและมีเครื่องมือที่มีมาตรฐาน คุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ โดยมีครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานและบุคลากรฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน ผู้บริหารและครูทุกคนมีส่วนร่วม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ให้ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การส่งเสริมพัฒนา การป้องกัน และการแก้ปัญหาให้แก่ นักเรียน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะในการดำรงชีวิต และการรอดพ้นจากวิกฤตทั้งปวง

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552) กล่าวถึง ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนว่า เป็นกระบวนการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน โดยมีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ มีครู ประจำชั้นและครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน และบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งใน

และนอกสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร โรงเรียนตลอดจนครูทุกคน มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

สรุปได้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการของครูที่ปรึกษาใช้ในการส่งเสริมป้องกันและแก้ปัญหาของนักเรียนอย่างมีขั้นตอน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ชัดเจนตรวจสอบได้ โดยการประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อช่วยเหลือให้นักเรียนดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขตามอัตภาพของตนเอง

2. ความเป็นมาของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัด จัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกำหนดมาตรการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพของนักเรียน เน้นกิจกรรมส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหา และการคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีมาตรการ การปฏิบัติ ดังนี้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2546)

2.1 สร้างความเข้มแข็งให้โรงเรียนมีมาตรฐานในการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2 จัดกิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทางสังคม สิทธิเด็ก ตลอดจนการป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว ของนักเรียน เช่น ปัญหาสารเสพติด ปัญหาพฤติกรรม ปัญหาทางเพศ โดยประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรในท้องถิ่น

2.3 สร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เชื่อมโยงความรู้สารสนเทศและความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.4 ประสานการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อการพัฒนา ส่งเสริม แก้ไขและส่งต่อนักเรียนในทุกระดับและทุกประเภท

3. ความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2546) กล่าวถึง ความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่าเป็นการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน โดยมุ่งหวังว่านักเรียนจะได้เติบโตอย่างมีคุณภาพรอบด้าน ทั้งด้านสติปัญญา ความสามารถด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ มีสุขภาพจิตดี ได้รับการอบรมบ่มนิสัยให้เป็นคนดีมีความมานะบากบั่น มีความรับผิดชอบ มีเหตุผล รู้จักตนเอง เข้าใจ

ผู้อื่น ควบคุมอารมณ์ตนเองได้อย่างเหมาะสม พึ่งตนเองได้ ตลอดจนสามารถ การดำรงชีวิตที่มีคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติได้อย่างมีความสุข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ตระหนักถึงความสำคัญของความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนให้มีทักษะในการดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข และมีคุณค่า ดังนั้น ทุกสถานศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและแก้วิกฤตสังคม จึงนำระบบการดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนมาประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทตนเอง โดยมุ่งหวังให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกคนร่วมมือกัน ทั้งนี้ เพื่อสามารถให้ความช่วยเหลือนักเรียน ได้ทั้งในเชิงสร้างเสริมภูมิคุ้มกัน การป้องกันมิให้เกิดปัญหา การส่งเสริมพัฒนาศักยภาพ ตลอดจนสามารถแก้ไขปัญหาเบื้องต้นได้ อีกทั้งยังได้กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไว้ว่า การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม มีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนา เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง ไปอย่างมากทั้งทางด้านสื่อสารเทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้คน ในเชิงบวกแล้วในเชิงลบก็มีปรากฏเช่นกันเป็นต้นว่า ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่างๆ ปัญหาครอบครัว ซึ่งก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด การปรับตัวที่ไม่เหมาะสม หรืออื่นๆ เป็นผลต่อสุขภาพจิต และสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นภาพความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนานักเรียนให้เติบโตไปตามความมุ่งหวังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะครูทุกคนในโรงเรียนซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญ ในการดำเนินการต่างๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด ด้วยความรักและเมตตาต่อศิษย์ และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญ ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชน ในห้องเรียน เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขปรับปรุงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545) ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และคุณธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (มาตรา 6) และแนวการจัดการศึกษาเรียนรู้และ ได้ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนทุกคน โดยยึดหลักว่าทุกคนมี

ความสามารถพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (มาตรา 22) ในการจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญ ทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ การศึกษา ซึ่งเรื่องหนึ่งที่กำหนดให้ดำเนินการคือเรื่องความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ทั้งการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้จักคิดเป็น ทำเป็น รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา อีกทั้งยังมีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

4. ประโยชน์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ ดังนี้

1. เพื่อให้การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีระบบมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้โรงเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร และหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้องมีการทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการทำงานที่ชัดเจน มีร่องรอยหลักฐาน การปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบและประเมินผลได้

ดำรง ประเสริฐกุล (2542) ได้ให้วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ ท้นต่อความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ
2. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ ทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข
3. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักการแก้ปัญหาอย่างมีระบบ
4. เพื่อให้ผู้เรียนมีค่านิยม มีคุณธรรมจริยธรรม รู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ต่อ

ส่วนรวม

5. เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ
6. เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักปกครองตนเอง
7. เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัยให้อยู่ร่วมในสังคมได้อย่าง

มีความสุข รู้จักดูแลสุขภาพตนเองทั้งร่างกายและจิตใจ

5. ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไว้ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนรวมทั้งผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียนทุกฝ่าย ตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้การสนับสนุนดำเนินงานหรือกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ
2. ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความตระหนักในความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียนและมีความสุขที่จะพัฒนาหรือนักเรียนในทุกด้าน
3. คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะต้องมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดและการประชุมในแต่ละคณะอย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด
4. ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลัก สำหรับการดำเนินงาน โดยต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่างๆ จากโรงเรียน
5. การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้แก่ครูที่ปรึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องในเรื่องที่เอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะ เรื่องทักษะการปรึกษาเบื้องต้นและแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของนักเรียน ซึ่งโรงเรียนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

6. การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2547) ได้ระบุแนวปฏิบัติของสถานศึกษาโดยการนะระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเข้าสู่สถานศึกษา มีแผนการดำเนินงานที่ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ และนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 1 รอบปี ซึ่งมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีขั้นตอนการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. เตรียมการและการวางแผน

1.1 เตรียมการและวางแผน มีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1.1.1 แต่งตั้งคณะกรรมการ ผู้บริหารและคณะผู้รับชอบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการ ดังนี้

- 1) ประชุมหรือเพื่อกำหนด โครงสร้างบุคลากรในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา

2) แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการ (ทีมหน้า) คณะกรรมการ
ประสานงาน (ทีมสนับสนุน) และคณะกรรมการดำเนินงาน(ทีมทำ)

3) กำหนดบทบาท หน้าที่ของคณะกรรมการอำนวยการ
คณะกรรมการประสานงาน และคณะกรรมการดำเนินงานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.2 วิเคราะห์สภาพความพร้อมพื้นฐานของสถานศึกษา และจัดทำ
แผนปฏิบัติงานคณะกรรมการอำนวยการ (ทีมหน้า) และหรือคณะกรรมการประสานงาน (ทีม
สนับสนุน) ดำเนินการดังนี้

1.2.1 วิเคราะห์สภาพพื้นฐานของสถานศึกษา โดยการใช้แบบประเมิน
หรือแบบสำรวจการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หรือแบบสอบถามความพร้อม
พื้นฐานของสถานศึกษาที่สถานศึกษาจัดทำขึ้นเอง เพื่อศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อนในด้านต่างๆ ของ
สถานศึกษาที่มีผลต่อการช่วยเหลือนักเรียนและข้อเสนอแนะของครู รวมทั้งผู้เกี่ยวข้อง ใน
สถานศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำโครงการ
แผนปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา และจัดกิจกรรมหรือโครงการ
เพื่อสนับสนุนให้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ปฏิบัติตามแผน มีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

2.1 สร้างความตระหนักและเข้าใจกับบุคลากรโดยคณะกรรมการ
ประสานงานดำเนินการดังนี้

2.1.1 ประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในสถานศึกษา
ด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความยินดี
ร่วมมือร่วมใจในการทำงานเพื่อช่วยเหลือนักเรียน

2.1.2 ฝึกอบรมบุคลากร โดยเฉพาะครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาให้มีความรู้
ความสามารถ เทคนิคหรือทักษะต่างๆ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเบื้องต้น

2.1.3 ประชาสัมพันธ์งานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้แก่บุคลากรและ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่อง

2.1.4 ประเมินการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับบุคลากรในการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนและนำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาบุคลากรต่อไป

2.2 ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตาม
ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

2.2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งอย่างน้อยต้องครอบคลุมด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว

2.2.2 การคัดกรองนักเรียน โดยจัดนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ และกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา

2.2.3 การส่งเสริมนักเรียนทุกคนอยู่ในความดูแลด้วยการจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) และกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting)

2.2.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนในกลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหาด้วยวิธีการให้การปรึกษาช่วยเหลือ และจัดกิจกรรมต่างๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน คือ กิจกรรมในห้องเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมซ่อมเสริม และกิจกรรมถือการกับผู้ปกครอง

2.2.5 การส่งนักเรียนไปรับการช่วยเหลือจากครูอื่นๆ เช่น ครูแนะแนว หรือฝ่ายปกครอง เป็นต้น

2.3 บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานและควรบันทึกทุกชั้นตอน

2.4 สรุปผลการปฏิบัติงาน รายงานหัวหน้าระดับชั้น

3. กำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงาน มีวิธีการดำเนินงานดังนี้

3.1 ประเมินเพื่อทบทวน

3.1.1 คณะกรรมการอำนวยการแต่งตั้งผู้ทำหน้าที่ผู้ประเมินคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการดำเนินงานของครูในแต่ละระดับชั้น

3.1.2 การดำเนินการประเมินแต่ละระดับชั้น โดยผู้ที่ได้รับคำสั่งแต่งตั้ง หรือผู้แทนครูในแต่ละระดับชั้น โดยผู้ที่ได้รับคำสั่งแต่งตั้งหรือผู้แทนครูแต่ละระดับชั้น ซึ่งได้รับการอบรมหรือมีความรู้ทักษะในการประเมิน โดยดำเนินการประเมินสลับระหว่างชั้น

3.1.3 นำผลดังกล่าวมาปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น

3.1.4 ดำเนินการประเมินคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการดำเนินงานของครูในแต่ละระดับ ภาคเรียนละ 1 ครั้ง

3.1.5 ผู้ทำหน้าที่ประเมินจัดทำรายงานการประคุณภาพของแต่ละระดับส่งคณะกรรมการประสานงาน เพื่อรายงานผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

3.2 ประเมินผลเพื่อพัฒนาและสรุปรายงาน

3.2.1 ครูประจำชั้นหรือครูปรึกษาแต่ละคนจัดทำรายงานการดำเนินงานเสนอหัวหน้าระดับชั้น ทุกสิ้นภาคเรียน

3.2.2 คณะกรรมการดำเนินงานแต่ละระดับชั้น จัดทำรายงานสรุปเป็นระดับเสนอคณะกรรมการประสานงาน

3.2.3 คณะกรรมการประสานงานสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากหัวหน้าระดับและจากการประเมินเพื่อทบทวนของแต่ละระดับมาจัดทำรายงานเป็นภาพรวมของสถานศึกษา เสนอคณะกรรมการอำนวยการ

3.2.4 คณะกรรมการอำนวยการ ดำเนินการดังนี้

1) ประชุมพิจารณา รายงานคณะกรรมการประสานงานสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากหัวหน้าระดับและจากการประเมินเพื่อทบทวนของแต่ละระดับมาจัดทำรายงานเป็นภาพรวมของสถานศึกษา เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

2) นิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานของคณะกรรมการประสานงานและคณะกรรมการดำเนินงานทุกระดับอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการประชุมติดตามผลอย่างสม่ำเสมออย่างน้อย ภาคเรียนละ 2 ครั้ง

กระบวนการดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2546) กล่าวว่า กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นความรับผิดชอบของครูที่ปรึกษา โดยมีที่ประสานงานหรือรับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ครูที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้ปกครอง มีการดำเนินงานตามองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมพัฒนานักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. การส่งต่อ

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลในด้านต่างๆ ครอบคลุมดังต่อไปนี้

- 1.1 ด้านความสามารถทางการเรียนและความสามารถอื่นๆ
- 1.2 ด้านสุขภาพร่างกาย จิตใจ พฤติกรรม
- 1.3 ด้านครอบครัว เศรษฐกิจ การคุ้มครองนักเรียน

1.4 ด้านอื่นๆ เช่น ด้านเพศ

วิธีการและเครื่องมือในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ศึกษาจากระเบียบ
 สหสมแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (Strengths and Difficulties Questionnaire : SDQ) แบบ
 ประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient : EQ) การสัมภาษณ์นักเรียน ผู้ปกครอง
 การสังเกตพฤติกรรมนักเรียน การเยี่ยมบ้านนักเรียน และแบบบันทึกสุขภาพด้วยตนเอง

2. การคัดกรองนักเรียน

2.1 กลุ่มปกติ

2.2 กลุ่มเสี่ยง

2.3 กลุ่มมีปัญหา

วิธีการและเครื่องมือในการคัดกรองนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลจากระเบียบ
 สหสมแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (Strengths and Difficulties Questionnaire : SDQ) เกณฑ์การ
 คัดกรองนักเรียน แบบสรุปผลการคัดกรองและช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล และแบบ
 สรุปผลการคัดกรองนักเรียนเป็นห้องเรียน

3. การส่งเสริมพัฒนานักเรียน

วิธีการและเครื่องมือในการส่งเสริมพัฒนานักเรียน โรงเรียนต้องดำเนินการจัด
 กิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) กิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) หรือ
 กิจกรรมอื่นๆ ที่ครูพิจารณาว่าเหมาะสมในการส่งเสริมนักเรียนให้มีคุณภาพ โดยศึกษาจากแนว
 การจัด กิจกรรมโฮมรูมของโรงเรียน แนวทางการจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองนักเรียนของ
 โรงเรียน บันทึก/สรุปผล ก่อนและหลังดำเนินกิจกรรม

4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา

วิธีการและเครื่องมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ครูที่ปรึกษาต้องดำเนินการ
 ให้ การปรึกษาเบื้องต้น ประสานงานกับครูและผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ เพื่อการจัดกิจกรรมสำหรับการ
 ป้องกัน และการช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียน เช่น กิจกรรมในห้องเรียน กิจกรรมเสริม
 หลักสูตร กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมซ่อมเสริม กิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง กิจกรรม
 เข้าค่าย โดยศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน 5
 กิจกรรม แบบบันทึกสรุปผล การคัดกรองนักเรียน และช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล และ
 แบบบันทึกรายงานผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

5. การส่งต่อ

5.1 ส่งต่อภายใน

5.2 ส่งต่อภายนอก

วิธีการและเครื่องมือในการส่งต่อ ครูที่ปรึกษาต้องกำกับการส่งต่อนักเรียนไปยังครูที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียน เช่นครูแนะแนว ฝ่ายปกครอง ครูประจำวิชา ครูพยาบาล เป็นการส่งต่อภายใน ส่วนกรณีที่ยากต่อการช่วยเหลือควรส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกโรงเรียน โดยครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการบันทึกการส่งต่อเป็นลายลักษณ์อักษรและรายงานแจ้งผลการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องหลังจากรับช่วงต่อจากผู้เชี่ยวชาญ จนกว่านักเรียนจะได้รับการพัฒนา ไปเป็นกลุ่มปกติอย่างถาวร

องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2546) ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการที่มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ ซึ่งแต่ละองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความสำคัญ มีวิธีการและเครื่องมือที่แตกต่างกันไป แต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันซึ่งเอื้อระบบดูแลนักเรียนของโรงเรียนเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

1.1 ความสำคัญ

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2547) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลว่า ความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน หล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมที่หลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้น การรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูประจำชั้นหรือที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากยิ่งขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อคัดกรองนักเรียนเป็นประโยชน์ในการส่งเสริม การป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดา โดยเฉพาะ การแก้ไขปัญหาของนักเรียน ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลว่า ความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน หล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้น การรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน ที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกต้อง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547) ได้กล่าวถึง ข้อมูลพื้นฐานนักเรียนที่ครูที่ปรึกษาควรมีข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน อย่างน้อย 3 ด้านใหญ่ๆ คือ

1. ด้านความสามารถแยกเป็น

1.1 ด้านการเรียน

1.2 ด้านความสามารถอื่นๆ

2. ด้านสุขภาพ แยกเป็น

2.1 ด้านร่างกาย

2.2 ด้านจิตใจ-พฤติกรรม

3. ด้านครอบครัว แยกเป็น

3.1 ด้านเศรษฐกิจ

3.2 ด้านการคุ้มครองนักเรียน

4. ด้านอื่นๆที่ครูพบเพิ่มเติม ซึ่งมีความสำคัญหรือเกี่ยวข้องกับการดูแล

ช่วยเหลือนักเรียน

1.2 ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2547) กล่าวว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูประจำชั้นหรือครูปรึกษา ควรมีข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวกับนักเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียน ตามกระบวนการดำเนินงานและประเด็น ที่พิจารณา 6 ด้าน

1. ความสามารถทางการเรียน ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละรายวิชา ผลการเรียนเฉลี่ยในแต่ละภาคเรียนหรือปีการศึกษาที่ผ่านมา ผลการสอบวัดความรู้มาตรฐานระดับชาติ (NT) และพฤติกรรมนักเรียน ส่วนด้านความสามารถพิเศษ ประกอบด้วย พฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความสามารถพิเศษ ผลงาน ชิ้นงาน โครงการ เอกสารหลักฐานร่องรอย แสดงถึงพฤติกรรมที่โดดเด่น

2. ด้านสุขภาพร่างกาย ประกอบด้วย ความปกติ ความพิการ ความบกพร่องทางร่างกาย เช่น การมองเห็น การได้ยิน บกพร่องด้านการพูดและภาษา ออทิสติก หรือพิการซ้ำซ้อน โรคประจำตัว ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักกับส่วนสูง ความสะอาดของร่างกาย ส่วนด้านจิตใจ พฤติกรรม ประกอบด้วย สภาพอารมณ์ที่ผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ความวิตกกังวลหรือซึมเศร้า การลักขโมย การทำร้ายตนเอง พฤติกรรมต่างๆที่มีผลต่อการเรียน หรือความสามารถพิเศษและการปรับตัว เช่น พฤติกรรมการอยู่ไม่นิ่งสมาธิสั้น ความสัมพันธ์กับเพื่อน/ครู/ผู้ปกครอง

3. ด้านครอบครัว ประกอบด้วย รายได้ของผู้ปกครอง ภาระหนี้สิน ความเพียงพอของรายรับกับรายจ่าย จำนวนเงินที่นักเรียนได้รับและใช้จ่ายในแต่ละวัน ด้านการคุ้มครองสวัสดิภาพ ประกอบด้วยความสามารถในการคุ้มครองดูแลนักเรียน ได้อย่างปลอดภัยเหมาะสมของผู้ปกครอง ความเหมาะสมของสภาพที่อยู่อาศัย ความเหมาะสมของที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว การถูกคุกคามล่วงละเมิดทางเพศ

4. ด้านสารสนเทศประกอบด้วย พฤติกรรมที่แสดงออก พฤติกรรมการเรียนในห้องเรียน การใช้จ่ายเงิน การคบเพื่อน สุขภาพ และบุคลิกภาพ สภาพทางครอบครัวและสิ่งแวดล้อม ผลการตรวจปัสสาวะ

5. ด้านความปลอดภัย ประกอบด้วย สถานภาพครอบครัวและสิ่งแวดล้อม ข้อมูลการเดินทาง การใช้นานพาหนะ การจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา การแต่งกายที่หล่อแหลม

6. พฤติกรรมทางเพศ เช่น พฤติกรรมชู้สาว พฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ ประกอบด้วย บุคลิกภาพ อยู่ในกลุ่มที่มีพฤติกรรมเหมือนเพศตรงข้าม มีพฤติกรรมเหมือนเพศตรงข้าม สังเกตพฤติกรรมที่แสดงออก

1.3 วิธีการและเครื่องมือในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

กรมสุขภาพจิต (2546) กล่าวถึง วิธีการและเครื่องมือในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูที่ปรึกษาควรใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อได้ข้อมูลนักเรียนครอบคลุม ทางด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว ที่สำคัญคือ

1. ระเบียบสะสม
2. แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ)
3. การสัมภาษณ์
4. การเยี่ยมบ้าน

5. การตรวจสอบคุณภาพและระเบียบคุณภาพ

6. การสังเกต

1. ระเบียบสะสม

ระเบียบสะสม เป็นเอกสารสำหรับบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการ และผลงานด้านต่างๆ ของผู้เรียนตั้งแต่แรกเข้าและใช้ต่อเนื่องตลอดหลักสูตร 12 ปี เพื่อเป็นประโยชน์ในการแนะแนว ช่วยให้ครูได้รู้จักและเข้าใจนักเรียนอย่างถ่องแท้ อันจะนำไปสู่ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกด้าน ได้อย่างเหมาะสม ในการจัดทำระเบียบสะสมควรออกแบบให้เหมาะสมกับโรงเรียน โดยคำนึงถึงความสะดวกในการบันทึกและมีข้อมูลครบถ้วนรอบด้าน อย่างน้อยควรครอบคลุมข้อมูลทั้งด้านการเรียน ด้านสุขภาพและด้านครอบครัว การจัดทำ ระเบียบสะสม ให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องอาศัยความร่วมมือของหลายฝ่าย คือ ตัวนักเรียน ตัว ผู้ปกครอง เพื่อนครู และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ในข้อมูลแต่ละด้านจึงจะได้ภาพนักเรียนที่เด่นชัด ทั้งในเรื่องจุดเด่น จุดอ่อน ความต้องการ ความสนใจ สาเหตุของพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหา และ ครูที่ปรึกษานำข้อมูลเหล่านั้นมาศึกษาพิจารณาทำความเข้าใจกับนักเรียนเบื้องต้น หากข้อมูล ไม่เพียงพอหรือมีข้อสังเกตบางประการ ก็ควรหาข้อมูลเพิ่มเติมด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การสอบถาม จากนักเรียนโดยตรง การสอบถามจากครูอื่นๆหรือเพื่อนๆของนักเรียน เป็นต้น รวมทั้งการใช้ เครื่องมือทดสอบต่างๆหากครูที่ศึกษาดำเนินการ ได้ ระเบียบสะสมเป็นข้อมูลส่วนตัวของ นักเรียน จึงต้องเป็นความลับและส่งต่อระเบียบสะสมไปยังครูที่ปรึกษาคนใหม่ ในปีการศึกษา ต่อไป นอกจากนี้ ข้อมูลจากการทำระเบียบสะสมยังเป็นข้อมูลที่จะให้กับหน่วยงานต่างๆ ได้ ตลอดเวลาจึงควรเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

2. แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ)

แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) เป็นเครื่องมือที่กรมสุขภาพจิต เป็นผู้จัดทำขึ้น โดยพัฒนาจาก The Strengths and Difficulties Questionnaire จากประเทศ ใน ประเทศแถบยุโรปเพราะมีความเที่ยงและความตรง จำนวนข้อไม่มากนัก คณะผู้จัดทำของกรม สุขภาพจิต โดยแพทย์หญิงพรรณพิมล หล่อตระกูล เป็นหัวหน้าคณะได้ทำการวิจัย เพื่อ วิเคราะห์ค่าความเที่ยงและความตรงของแบบประเมิน และหาเกณฑ์มาตรฐานของเด็กไทย แบบประเมินพฤติกรรมเด็กมี 3 ชุด คือ ชุดที่ครูเป็นผู้วิจัยเด็ก ชุดที่พ่อแม่ผู้ปกครองเป็นผู้วิจัย เด็ก และชุดที่เด็กประเมินตนเองซึ่งทั้ง 3 ชุด มีเนื้อหาและจำนวนข้อ 25 ข้อเท่ากัน ทางโรงเรียน อาจเลือกใช้ชุดที่นักเรียนประเมินตนเองชุดเดียว หรือใช้ควบคู่กับชุดที่ครูเป็นผู้วิจัยเพื่อความ เที่ยงตรงมากยิ่งขึ้น โดยระยะเวลาที่ประเมินไม่ควรห่างจากนักเรียนประเมินตนเองเกิน 1 เดือน

ซึ่งหากเป็นไปได้ควรใช้แบบประเมินทั้ง3ชุดพร้อมกัน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของผลที่ออกมา

3. การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ เป็นวิธีหนึ่งของการเก็บรวบรวมข้อมูล หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สัมภาษณ์กับผู้ถูกสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์จะเห็นพฤติกรรมของเด็ก สามารถนำมาประกอบการพิจารณาในการทำความเข้าใจพฤติกรรมของเด็กได้ดียิ่งขึ้น การสัมภาษณ์อาจสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง เพื่อนของเด็ก ครูผู้สอนเด็กคนนั้น เป็นต้น

4. การเยี่ยมบ้าน

สันติสุข สันติศาสนสุข (2552) กล่าวว่า การเยี่ยมบ้านเป็นการช่วยให้ครูได้เห็นสิ่งแวดล้อมทางบ้านของนักเรียนด้วยตนเอง ครูได้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบิดามารดา และพี่น้องคนอื่นๆ ในบ้านครูได้ทราบว่าเด็กมีความรู้สึกละเอียดอ่อนอย่างไร ที่โรงเรียนมีพฤติกรรมอย่างไร ที่บ้านมีความรู้สึกละเอียดอ่อน มีความถนัดและความสนใจเกี่ยวกับอะไรบ้าง บิดา มารดา มีการปกครองดูแลบุตรหลานตนอย่างไร ครูและบิดามารดาได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นต่างๆ ซึ่งกันและกัน ทำให้ครูเข้าใจถึงสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็กที่เนื่องมาจากทางบ้านว่ามีอะไรบ้าง นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูและผู้ปกครองของนักเรียนมีความสัมพันธ์กันดีขึ้น ผู้ปกครองเข้าใจความต้องการของโรงเรียนและตระหนักว่าโรงเรียนไม่ได้ทอดทิ้งบุตรหลานตนเอง แต่ให้ความความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ทำให้ผู้ปกครองมีเจตคติที่ดีต่อทางโรงเรียน และให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนต้องการ

5. การตรวจสอบสุขภาพและระเบียบสุขภาพ

อรรถวิทย์ สิงห์ศาลาแสง (2554) ได้พัฒนารูปแบบการส่งเสริมการตรวจสอบสุขภาพและระเบียบสุขภาพเรื่องทันตสุขภาพซึ่งเป็นส่วนหนึ่งและเป็นเครื่องที่จำเป็นที่ครูจะต้องนำมาใช้เพื่อช่วยให้รู้จักและเข้าใจนักเรียนได้อย่างถูกต้อง เพื่อค้นหาโรคติดต่อ ซึ่งอาจกำลังเกิดกับนักเรียน และให้ความช่วยเหลือทันทีถ้าหากพบและเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขนิสัยของนักเรียนให้ดีขึ้น ทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งได้จากการตรวจของแพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่อนามัยหรือครู และการจัดทำระเบียบมีความมุ่งหมายเพื่อใช้บันทึกผลการตรวจสอบสุขภาพของนักเรียนในแต่ละครั้ง เพื่อช่วยให้ครูได้ทีความรู้เกี่ยวกับสุขภาพของนักเรียนซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวินิจฉัยปัญหาของนักเรียนและเพื่อช่วยให้ ได้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับตัวนักเรียน ทำให้รู้จักและเข้าใจนักเรียนแต่ละคนดียิ่งขึ้น

6. การสังเกต

เกียรติศักดิ์ โคตะสิน (2554) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการณ์เรียนของนักเรียน คือปัจจัยด้านโรงเรียน ปัจจัยด้านการให้บริหารช่วยเหลือนักเรียน ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมบรรยากาศภายในโรงเรียน ปัจจัยด้านบุคลิกภาพครูและด้านความรู้ความสามารถครู ปัจจัยด้านการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในห้องเรียน และนอกห้องเรียนและปัจจัยด้านบุคลิกภาพของนักเรียน แนวทางการให้คำปรึกษาจึงเป็นกิจกรรมการให้คำปรึกษา กิจกรรมการปฏิบัติธรรม กิจกรรมช่วยเหลือเพื่อน กิจกรรมร่วมมือของครูผู้สอน และกิจกรรมการเยี่ยมบ้านของนักเรียน

สรุปได้ว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลนั้น ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาต้องรู้ข้อมูลนักเรียนของตนเองอย่างละเอียด โดยอาศัยเครื่องมือและวิธีการต่างๆ ที่หลากหลาย เนื่องจากพฤติกรรมของนักเรียนแต่ละคนไม่เหมือนกัน และที่สำคัญครูจะมีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น อันจะส่งผลในการส่งเสริม พัฒนา แก้ไข ป้องกันสาเหตุต่างๆ ที่อาจเป็นปัญหาต่อการเรียนการสอนของนักเรียน เพื่อให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม มากยิ่งขึ้น

2. การคัดกรองนักเรียน

2.1 ความสำคัญ

การคัดกรองนักเรียนมีความสำคัญในการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนมีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษาในการหาวิธีการเพื่อช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ปัญหาให้ตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้น และมีความรวดเร็วในการแก้ปัญหา เพราะมีข้อมูลของนักเรียนในด้านต่างๆ ซึ่งหากครูที่ปรึกษาไม่ได้คัดกรองนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มแล้ว ความชัดเจนในเป้าหมายเพื่อการแก้ปัญหานักเรียนจะมีน้อยลง มีผลต่อความรวดเร็วต่อการช่วยเหลือ ซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไข โดยเร่งด่วน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการคัดกรองนักเรียน ว่าการคัดกรองนักเรียน เป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม

1. กลุ่มปกติ คือ นักเรียนได้รียบการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนแล้ว อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ
2. กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา คือนักเรียนที่จัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหามาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่ง โรงเรียนต้องการช่วยเหลือป้องกันหรือแก้ไขปัญหามาแต่กรณี การจัด

กลุ่มนักเรียนนี้ มีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษาในการหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับปัญหามากยิ่งขึ้น และมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา เพราะมีข้อมูลของนักเรียนในด้านต่างๆ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546) ได้กล่าวว่า แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียน ไว้ว่า การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนนั้น ให้อยู่ในดุลพินิจของครูที่ปรึกษาและยึดถือเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของ โรงเรียนเป็นหลัก ด้วย ดังนั้น โรงเรียนจึงควรมีการประชุมครูเพื่อพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มร่วมกัน เพื่อให้มีมาตรฐานหรือแนวทางการคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกัน เป็นที่ยอมรับของครูใน โรงเรียน รวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใดจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา

2.2 แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียน ให้อยู่ในดุลพินิจของครูที่ปรึกษา และยึดถือเกณฑ์ของการคัดกรองนักเรียนของ โรงเรียนเป็นหลักด้วย ดังนั้น โรงเรียนจึงควรมีการประชุมครูเพื่อพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน เพื่อให้มีมาตรฐานหรือแนวทางการคัดกรองนักเรียน ที่เหมือนกัน เป็นที่ยอมรับของครูทุกคนใน โรงเรียน รวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ว่า ความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใดจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหา ในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอาจจัดกลุ่มนักเรียนตามผลการคัดกรองเป็น 2,3 หรือ4 กลุ่มก็ได้ ตามขอบข่ายและเกณฑ์การคัดกรองที่ โรงเรียนกำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2546 ข : 2) ดังนี้

1. กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ ซึ่งควรได้รับการส่งเสริมภูมิคุ้มกันและการส่งเสริมพัฒนา
2. กลุ่มเสี่ยง คือ นักเรียนที่อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การป้องกันและแก้ไขตามกรณี
3. กลุ่มมีปัญหา คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มมีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องช่วยเหลือและแก้ปัญหา โดยเร่งด่วน
4. กลุ่มพิเศษ คือ นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษมีความเป็นอัจฉริยะ แสดงออกซึ่งความสามารถอันโดดเด่นด้านหนึ่งหรือหลายด้านอย่างเป็นที่ประจักษ์เมื่อเทียบกับผู้มีอายุใน

ระดับเดียวกัน สภาพแวดล้อมเดียวกัน ซึ่ง โรงเรียนต้องให้การส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถพิเศษนั้นอย่างเต็มศักยภาพ

2.3 เกณฑ์การคัดกรองนักเรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษา เขต 1 (2547) ระบุ ประเด็นการพิจารณาเพื่อจัดทำเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนและแหล่งข้อมูลเพื่อการคัดกรอง ในแต่ละด้าน ออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความสามารถ ประกอบด้วย ด้านการเรียนและด้านความสามารถอื่นๆ โดยด้านการเรียนการสอน พิจารณาจากผลการเรียนที่ได้และความเปลี่ยนแปลงของผลการเรียน ความเอาใจใส่ ความพร้อมในการเรียน ความสม่ำเสมอในการมาเรียน เวลาที่มาโรงเรียน การเข้าชั้นเรียน นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาด้านความสามารถอื่นๆ โดยพิจารณาจากการแสดงออกถึงความสามารถพิเศษในโรงเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของโรงเรียน

2. ด้านสุขภาพ ประกอบด้วย ด้านร่างกายและด้านจิตใจและพฤติกรรมโดย ด้านร่างกายจากความผิดปกติ ความพิการ หรือความบกพร่องทางร่างกาย เช่น การมองเห็น การได้ยิน เป็นต้น โรคประจำตัว ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักกับส่วนสูง และความสะอาดของร่างกาย ส่วนทางด้านจิตใจและพฤติกรรม พิจารณาจากสภาพอารมณ์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ความวิตกกังวลหรือซึมเศร้า ความประพฤติ พฤติกรรมต่างๆที่มีผลกระทบต่อการเรียนการสอน ความสามารถพิเศษ และการปรับตัวของนักเรียน เช่น พฤติกรรมที่อยู่ไม่นิ่ง สมาธิสั้น ความสัมพันธ์กับเพื่อน ครู หรือผู้ปกครอง การใช้สารเสพติด การลักขโมย การทำร้ายตัวเอง พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น

3. ด้านครอบครัว ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจและด้านการคุ้มครองนักเรียน โดยด้านเศรษฐกิจพิจารณาจากผู้หารายได้ให้ครอบครัว ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว ภาระหนี้สิน ความเพียงพอของรายรับกับรายจ่าย จำนวนเงินที่นักเรียนได้รับและใช้จ่ายในแต่ละวัน ส่วนด้านการคุ้มครองนักเรียน พิจารณาจากความเหมาะสมของสภาพที่อยู่และสิ่งแวดล้อม ความสามารถในการคุ้มครองดูแลนักเรียน ได้อย่างปลอดภัยและเหมาะสมของผู้ปกครอง ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัวที่มีการทะเลาะเบาะแว้ง ใช้ความรุนแรงในการตัดสินใจและแก้ไขปัญหา ซึ่งมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักเรียน เช่น ซึมเศร้า เหม่อลอย แสดงออกถึงการไม่ยอมกลับบ้าน เป็นต้น การใช้สารเสพติด การดื่มสุรา หรือการเล่นการพนัน รวมถึงความเจ็บป่วยเรื้อรัง รุนแรง ของสมาชิกในครอบครัว

4. ด้านสารเสพติด พิจารณาจากพฤติกรรมที่แสดงออกในชั้นเรียน การใช้
 จ่ายเงิน การคบเพื่อน สุขภาพและบุคลิกภาพ สถานภาพทางครอบครัวและสิ่งแวดล้อม

5. ด้านความปลอดภัย พิจารณาจากพฤติกรรมการทำงานที่สร้างความ
 ปลอดภัยให้กับตนเองและผู้อื่น และจิตสำนึกในเรื่องความปลอดภัย

6. ด้านอื่นๆ เช่น ด้านเพศ พิจารณาจาก พฤติกรรมอื่นๆที่เปลี่ยนแปลงจาก
 เดิมซึ่งอาจเป็นไปในทางที่ดีขึ้น หรือมีความไม่เหมาะสมที่ส่งผลกระทบต่อความสามารถ
 สุขภาพและการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน

2.4 วิธีการและเครื่องมือในการคัดกรองนักเรียน

วิธีการและเครื่องมือในการคัดกรองนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรใช้วิธีการและ
 เครื่องมือที่หลากหลาย เช่น ระเบียบสะสม การสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน การได้ข้อมูลจาก
 ครูที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน การได้ข้อมูลจากเพื่อนนักเรียน เพิ่มสะสมผลงาน การสอบถามจาก
 ครู พยาบาล จากแบบบันทึกการตรวจสุขภาพด้วยตนเอง แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก หรือการ
 สัมภาษณ์นักเรียนโดยตรง เพื่อให้ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้าน
 ครอบครัว ด้านสารเสพติด ด้านความปลอดภัย และด้านเพศ

จากผลการคัดกรองนักเรียนที่ได้ ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะ
 ไม่ทำให้นักเรียนรับรู้ได้ว่าตนถูกจัดกลุ่มปกติโดยเฉพาะนักเรียนวัยรุ่นที่มีความไวต่อการรับรู้
 (Sensitive) แม้ว่านักเรียนจะรู้ตัวว่าขณะนี้ตนมีพฤติกรรมอย่างไรหรือประสบกับปัญหาใดก็
 ตาม และเพื่อการป้องกันการล้อเลียนในหมู่เพื่อนอีกด้วย ดังนั้น ครูที่ปรึกษาต้องเก็บผลการ
 ประเมินคัดกรองนักเรียนไว้เป็นความลับ นอกจากนี้ครูที่ปรึกษามีการประสานงานกับ
 ผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือนักเรียน ก็ควรระมัดระวังการสื่อสารที่ทำให้ผู้ปกครองเกิด
 ความรู้สึกว่าบุตรหลานของตนถูกจัดอยู่ในกลุ่มผิดปกติ แตกต่างจากเพื่อนนักเรียนอื่นๆ ซึ่งอาจ
 มีผลเสียต่อนักเรียนในภายหลังได้

สรุปได้ว่า การคัดกรองนักเรียน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จัก
 นักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อนำผลที่ได้มาจัดกลุ่มนักเรียนตามเกณฑ์การคัดกรองที่โรงเรียนได้
 จัดทำขึ้น โดยในการจัดกลุ่มนักเรียนจะช่วยให้ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา สามารถหาวิธีการ
 เพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ในทุกๆด้าน

3. การส่งเสริมพัฒนานักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546) กล่าวถึงความสำคัญของการส่งเสริมพัฒนานักเรียนว่าเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มคัดกรอง ไม่ว่าจะป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา กลุ่มความสามารถพิเศษ ให้มีคุณภาพมากขึ้น ได้พัฒนาเต็มศักยภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติและกลุ่มพิเศษกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพมาตรฐานที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการส่งเสริมนักเรียนไว้ว่า การส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่างๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาออลและเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป

กรมสุขภาพจิต (2546) ได้กล่าวถึงแนวคิด หลักการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษาว่า ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจิตนั้น ครูควรเข้าใจถึงพัฒนาการความต้องการความสนใจของนักเรียนของตน รวมถึงเทคนิค วิธีการในการจัดสื่อเพื่อให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมป้องกันในกลุ่มเป้าหมายแต่ละประเภท ได้แก่

1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย
  - 1.1 การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายทั่วๆ ไป
  - 1.2 การเปลี่ยนแปลงทางเพศ
2. การเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์
3. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม
4. การพัฒนาทางสติปัญญา
5. การพัฒนาภาพพจน์แห่งตน

3.1 วิธีการและเครื่องมือเพื่อการส่งเสริมพัฒนานักเรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 (2547) กล่าวถึง วิธีการและเครื่องมือเพื่อการส่งเสริมพัฒนานักเรียนว่า มีหลายวิธีที่โรงเรียนต้องดำเนินการ คือการจัดกิจกรรม โฮมรูม (Homeroom) และการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting) ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom)

การจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) หรือกิจกรรมห้องเรียนอบอุ่นเสมือนบ้าน เป็นกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างการดำรงชีวิตให้แก่นักเรียนเป็นรายบุคคล หรือกิจกรรมกลุ่ม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในปัจจุบันและอนาคตได้อย่างเป็นสุข มีคุณค่า และประสบผลสำเร็จตามศักยภาพ รวมทั้งมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเยาวชนไทยในยุคปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ซึ่งทำให้ครูที่ปรึกษามีโอกาสรู้จักและคุ้นเคยนักเรียนในความดูแลมากขึ้น ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีบรรยากาศเสมือนบ้านที่มีครูที่ปรึกษาและนักเรียนเป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน และมีการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน โดยมีแนวทางดำเนินการจัดกิจกรรมโฮมรูม (Homeroom) ดังนี้

1. กำหนดกิจกรรมโฮมรูมโดยยึดหลักตามความต้องการของนักเรียน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโฮมรูม ดังนี้
  - 1.1 สืบหาความต้องการของนักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม
  - 1.2 พิจารณาเลือกหัวข้อ และวิธีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนหรือให้เหมาะสมกับสถานการณ์นั้นๆ เป็นเรื่องที่ทันสมัย
  - 1.3 การจัดกิจกรรมโฮมรูมแต่ละครั้ง ควรมีการดำเนินการเป็นหลักฐานก่อนดำเนินการและหลังดำเนินการ ซึ่งอาจเขียนในรูปแบบของบันทึกการจัดกิจกรรม หรืออื่นๆ รวมทั้งให้มีการบันทึกสรุปผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมทุกครั้ง ซึ่งการบันทึกอาจบันทึกในแผนการจัดกิจกรรมหรือในแบบฟอร์มบันทึกในแผนการจัดกิจกรรมหรือในแบบฟอร์มบันทึกที่แยกออกมาต่างหากก็ได้
  - 1.4 ประเมินผลการจัดกิจกรรมและจัดทำรายงาน
2. โรงเรียนกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมโฮมรูมหรือมีคู่มือในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง โดยมีจุดมุ่งหมายเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกันกับนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียน ครูที่ปรึกษาก็ดำเนินการตามนั้นแต่ให้มีความยืดหยุ่นในการกำหนดหัวข้อและวิธีการดำเนินกิจกรรมให้เหมาะสมและทันสมัยได้ด้วย
3. วิธีการผสมผสาน โดยยึดตามความต้องการของนักเรียนและนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียน ในการจัดกิจกรรมโฮมรูม
4. วิธีการอื่นๆ ตามความเหมาะสม

วัชร ทรัพย์มี (2531 : 11) ได้เสนอรูปแบบในการจัดกิจกรรมโฮมรูม ดังนี้

1. แต่งตั้งผู้รับผิดชอบโครงการการจัดกิจกรรมโฮมรูม
2. สำรวจความต้องการของนักเรียน เพื่อให้ได้จัดกิจกรรม เพื่อให้ได้กิจกรรมที่นักเรียนสนใจ และสอดคล้องกับความต้องการ มีประโยชน์ต่อผู้เรียน
3. พิจารณาลักษณะของนักเรียน เพื่อจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับลักษณะของนักเรียน
4. ศึกษาหลักสูตร
5. กำหนดหัวข้อเรื่อง ผู้วางโครงการจัดกิจกรรมโฮมรูมจะต้องกำหนดหัวข้อเรื่องในการจัดโฮมรูมแต่ละครั้งให้ครอบคลุมการแนะแนวการศึกษา อาชีพ และการปรับตัวด้านสังคมและสังคมในระดับชั้นนั้นๆ เพื่อเปิดโอกาสให้เพิ่มเติมในหัวข้อที่เป็นประโยชน์ และเป็นการให้ครูทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม
6. จัดกิจกรรมโฮมรูมในลักษณะสำเร็จรูป แต่ละหน่วยประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เนื้อหา วิธีจัดกิจกรรม อุปกรณ์ และการประเมินผล เพื่อสะดวกในการนำการไปใช้ ซึ่งจะเป็นการช่วยครู ไม่ใช่การเพิ่มภาระแก่ครู

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546) เพิ่มเติมการจัดกิจกรรมโฮมรูมที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Centered) และใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) นั้น ครูควรให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายและฝึกทักษะ มากกว่าการบรรยาย การออกคำสั่ง หรือชี้ให้กลัว โดยจัดให้ครอบคลุมสาระใน 5 ด้าน ซึ่งประมวลจากการสำรวจความต้องการจำเป็นของนักเรียน คือ ด้านการเรียนรู้และอาชีพ ด้านการปรับตัว ด้านเพศ และการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายที่มีผลกระทบต่อจิตใจ ด้านยาเสพติด และด้านคุณธรรม จริยธรรม การจัดกิจกรรมโฮมรูม แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ กิจกรรมโฮมรูมสั้น ใช้เวลา 15-20 นาที และจัดกิจกรรมโฮมรูมยาว ใช้เวลา 50-60 นาที ทั้งนี้ การใช้โฮมรูมสั้นหรือโฮมรูมยาว ขึ้นอยู่กับปัญหา ความต้องการนโยบาย วัตถุประสงค์ และความพร้อมของโรงเรียนและครูควรจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียนแต่ละกลุ่ม โดยใช้เทคนิคที่หลากหลาย

2. การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting)

การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน เป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างสัมพันธภาพที่ของครูที่ปรึกษาและผู้ปกครอง เป็นการสร้างความเข้าใจที่ดีให้กับผู้ปกครองในการให้ความร่วมมือกับโรงเรียนเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยครูที่ปรึกษามีบทบาทสำคัญ

ในการดำเนินกิจกรรมและเอื้ออำนวยให้ผู้ปกครองได้พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์ในการเลี้ยงดูบุตรหลาน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปกครองเห็นพฤติกรรมของบุตรหลานในด้านบวกและด้านลบสอดคล้องกับความเป็นจริงมากขึ้น และยังทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ปกครองด้วยกัน เกิดเป็นเครือข่ายผู้ปกครองและชุมชนที่เข้มแข็ง ทำให้นักเรียนได้รับความเอาใจใส่จากผู้ปกครองมากขึ้น ทั้งการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณภาพ ความสามารถมากยิ่งขึ้น หรือร่วมมือกับทางโรงเรียนในการป้องกันหรือแก้ปัญหาของนักเรียนรู้จักการดูแลช่วยเหลือตนเอง และช่วยให้บุตรหลายพันภัยอันตราย การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนควรจัดภาคเรียนละอย่างน้อย 1 ครั้ง โดยใช้เวลาประมาณครั้งละ 1-3 ชั่วโมง

ในการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้ปกครองตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในการดูแลเอาใจใส่บุตรหลานและเป็นที่พึ่งของบุตรหลาน มีความรู้ ความเข้าใจในเทคนิควิธีการเรียนรู้ มีเจตคติที่ดีต่อบุตรหลาน มองในส่วนที่ดีของบุตรหลาน สำหรับส่วนที่บกพร่องก็ยินดีร่วมมือปรับปรุงแก้ไข มีทักษะในการสื่อสารกับบุตรหลาน รู้จักรับฟังบุตรหลานเพื่อสัมพันธภาพอันอบอุ่นของครอบครัว ยินดีร่วมมือกับโรงเรียนในการวางแผนอนาคตของบุตรหลาน อีกทั้งยังร่วมมือร่วมใจกันสร้างเครือข่ายผู้ปกครองที่เข้มแข็งเพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกันระหว่างผู้ปกครองด้วยกันและระหว่างบ้านกับโรงเรียน จัดกิจกรรมต่างๆ ที่จะทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มากขึ้น ดังนั้นสิ่งสำคัญที่ควรตระหนักในการจัดกิจกรรมประชุมก็คือ

1. การเตรียมการ ครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษาควรเตรียมความพร้อมก่อนการประชุมในด้านต่างๆ โดยเฉพาะข้อมูลของนักเรียนแต่ละคนและกิจกรรมที่จะดำเนินการ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมที่จะดำเนินการ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน จัดเตรียมอุปกรณ์ สื่อเอกสารที่ใช้และจัดเตรียมความพร้อมของสถานที่

2. การสื่อสาร ครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษาควรระมัดระวังคำพูดที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบหรือต่อต้านจากผู้ปกครองไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม เช่น การตำหนิ นักเรียนหรือผู้ปกครอง การแจ้งข้อบกพร่องของนักเรียนในที่ประชุมหรือจะเป็นการส่วนตัวก็ตาม ควรเป็นคำพูดที่แสดงความเข้าใจในตัวนักเรียนแสดงถึงความห่วงใยใส่ใจของครูที่มีต่อ นักเรียนทุกคน และอาศัยกิจกรรมที่ทำให้ผู้ปกครองตระหนักในความรับผิดชอบและต้องการปรับปรุงหรือแก้ไขในส่วนที่บกพร่องของนักเรียน โดยครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษาควรใช้ภาษา และท่าทางที่เอื้อต่อความสำเร็จในการจัดประชุม ใช้ภาษาเชิงบวกสร้างสรรค์ด้วยบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตรและมีท่าทีให้เกียรติ เป็นมิตร และจริงใจกับผู้ปกครอง

3. การจัดกิจกรรมในการประชุม ในการที่จะให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประชุมนั้นจำเป็นต้องใช้กิจกรรมต่างๆ โดยเริ่มด้วยการสร้างความคุ้นเคยระหว่างครูที่ปรึกษากับผู้ปกครอง และระหว่างผู้ปกครองด้วยกันเอง บอควัตถุประสงค์ของการจัดประชุม ผู้ปกครองพูดถึงภาพรวมของนักเรียนในด้านดี ความประทับใจทั้งด้านการเรียน ความประพฤติ ความมีน้ำใจ และอื่นๆ ดำเนินกิจกรรมที่โรงเรียนหรือที่ครูที่ปรึกษากำหนดเพื่อส่งเสริมป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน โดยใช้หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ให้ผู้ปกครองได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยกัน หากผู้ปกครองมีความพร้อมในการนำกิจกรรม ก็ให้ผู้ปกครองเป็นผู้ดำเนินการ โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกเพื่อให้การประชุมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ประเมินผลการจัดกิจกรรม สรุป และบันทึกหลักฐานการประชุม ซึ่งก่อนการจัดประชุม ผู้ปกครองชั้นเรียนแต่ละครั้ง ครูทุกคนในแต่ละระดับควรมีการประชุมวางแผนการทำงานร่วมกัน ซึ่งแจ้งทำความเข้าใจรายละเอียดการทำงานและสาระสำคัญหรือวัตถุประสงค์ของการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนเพื่อความเข้าใจตรงกันในการปฏิบัติงาน

4. การสรุปผลและบันทึกหลักฐานการประชุมผู้ปกครอง ในการประชุมแต่ละครั้ง ครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษาควรมีการสรุปผลและจัดทำเอกสารเป็นหลักฐาน เพื่อนำไปเป็นประโยชน์ในการวางแผนประชุมครั้งต่อไปเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาให้นักเรียน ตลอดจนเป็นข้อมูลในการปรับปรุง พัฒนาการจัดการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียนและผู้ปกครองครูในโรงเรียนและชุมชน รวมทั้งใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงในโอกาสต่างๆ

สรุปได้ว่า การส่งเสริมพัฒนานักเรียนเป็นการดำเนินการด้วยครูที่ปรึกษาสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนทุกกลุ่มที่อยู่ในความดูแลให้มีคุณภาพมากขึ้นเพื่อช่วยป้องกันมิให้นักเรียนในกลุ่มปกติ กลายเป็นกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง / มีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติ ด้วยการใช้กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่โรงเรียนพิจารณา ดำเนินการได้ เช่น การจัดกิจกรรมโฮมรูม การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โครงการพิเศษต่างๆ กิจกรรมชมรม กิจกรรมชุมนุม กิจกรรมตามความถนัดหรือความสนใจ

4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา

4.1 ความสำคัญ

กรมสุขภาพจิต (2546) กล่าวถึงความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาว่า ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกันแต่สำหรับ

นักเรียนกลุ่มเสี่ยง / มีปัญหานั้น จำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความสนใจดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือทั้งการป้องกันและการแก้ปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน จึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2547 ค : 82) กล่าวเพิ่มเติมว่า การช่วยเหลือนักเรียนไม่ว่าจะเป็นการป้องกันและไขปัญหานักเรียน เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องจากการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคลและคัดกรอง ซึ่งหากครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษาพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา จำเป็นอย่างยิ่งที่ครูต้องให้ความสนใจใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือที่เหมาะสมกับลักษณะของปัญหา โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อช่วยให้นักเรียนที่มีพฤติกรรมอยู่ในกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาที่มีพฤติกรรมดีขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการป้องกันและแก้ไขปัญหาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่า ครูที่ปรึกษาควรให้ความสนใจใ้กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง / มีปัญหานั้น จำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความสนใจเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาสังคม การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนจึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตและเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป นอกจากนี้ทุกครั้งของการช่วยเหลือนักเรียน ควรมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานด้วย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546) ได้กล่าวถึง วิธีการและเครื่องมือเพื่อช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหา ว่าการป้องกันและแก้ไขปัญหาก็กับนักเรียนนั้นมีหลายเทคนิค วิธีการ แต่สิ่งที่ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการ มี 2 ประการ คือ

1. การให้การปรึกษาเบื้องต้น
2. การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

กรมสุขภาพจิต (2546) ได้กล่าวถึง ลักษณะนักเรียนที่เสี่ยงต่อการมีปัญหาและนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพจิตว่า สาเหตุของการเสี่ยงต่อการมีปัญหาสุขภาพจิต ได้แก่

1. จากตัวเด็ก
  - 1.1 กรรมพันธุ์
  - 1.2 เซาว์ปัญญา
  - 1.3 สุขภาพร่างกาย

1.4 ลักษณะบุคลิกภาพของตัวเอง

2. จากสิ่งแวดล้อม

2.1 ภาวะของครอบครัว

2.2 ฐานะทางเศรษฐกิจ

2.3 สาเหตุการเลี้ยงดู

2.4 สิ่งแวดล้อมอื่นๆ

กรมสุขภาพจิต (2546) ได้กล่าวถึง ลักษณะพฤติกรรมและการแสดงออกที่บ่งบอกว่าเสี่ยงต่อการมีปัญหาสุขภาพจิตว่า มีลักษณะการแสดงออก 2 ด้าน คือ

1. การแสดงออกทางพฤติกรรม

1.1 การแต่งกาย

1.2 ลักษณะท่าทาง

1.3 การพูด

1.4 การเขียน

1.5 พฤติกรรมทางเพศ

1.6 ความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว หรือเพื่อนไม่ดี มีเพื่อนน้อย

1.7 อื่นๆ เช่น การพกอาวุธ หรือใช้สารเสพติด

2. การแสดงออกด้านอารมณ์และความคิด

2.1 อารมณ์รุนแรง โกรธง่าย ขุนเคี้ยว ไม่รู้จักระงับอารมณ์ ควบคุม

อารมณ์ตนเองไม่ได้

2.2 วิดกกังวล เครียด ย้ำคิดย้ำทำ

2.3 ซึมเศร้า อ่อนไหวง่าย น้อยอกน้อยใจ ไม่มีเหตุผล

กรมสุขภาพจิต (2546) ได้กล่าวถึง ลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกในนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพจิตที่ต้องได้รับความช่วยเหลือแก้ไข ไว้ดังนี้

1. การแสดงออกทางพฤติกรรม อารมณ์ จิตใจ ไม่เหมาะสมอายุ บทบาททางเพศไม่สอดคล้องกับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่

2. ความถี่ ความรุนแรงและระยะเวลาของการเกิดปัญหาแตกต่างจากเกณฑ์มาตรฐานที่บุคคลส่วนใหญ่ประพฤติปฏิบัติ

3. การแสดงออกทางบุคลิกภาพ อารมณ์ จิตใจ พฤติกรรม มีผลกระทบต่อ การดำเนินชีวิตในกิจวัตรประจำวันและการมีบทบาทร่วมในหน้าที่กิจกรรมทางสังคม

4. การสร้างความสัมพันธ์ การปรับตัวกับบุคคลอื่นในสังคมไม่เหมาะสม

5. การพัฒนาคุณภาพชีวิตการใช้ความสามารถในการดำเนินชีวิตครอบครัว

การเรียน การงาน และกิจกรรมในสังคม

4.2 วิธีการและเครื่องมือเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 (2547) ระบุว่าวิธีการและเครื่องมือเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาก็แก่นักเรียนนั้น มีหลายเทคนิค วิธีการ แต่สิ่งที่ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการมี 2 ประการ ดังนี้

1. การให้การปรึกษาเบื้องต้น
2. การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

1. การให้การปรึกษาเบื้องต้น

การให้คำปรึกษาเบื้องต้นกับนักเรียนเป็นการช่วยเหลือ ผ่อนคลายปัญหาให้ลดน้อยลง ทั้งด้านความรู้สึก ความคิดและการปฏิบัติตนของนักเรียนในทางที่ไม่ถูกต้อง โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามหรือพึงประสงค์ โดยมีปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ปรึกษาเบื้องต้นมีประสิทธิภาพ ในการช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาควรมีความรู้และทักษะพื้นฐานด้านจิตวิทยาวัยรุ่นด้านความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ทั้งร่างกายและจิตใจ ด้านกระบวนการและทักษะการปรึกษาเบื้องต้น

แนวดำเนินการให้การปรึกษาเบื้องต้น ครูที่ปรึกษาควรมีความพร้อมในการให้คำปรึกษาช่วยเหลือนักเรียนด้านความรู้สึกที่มีต่อนักเรียน ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบการปรึกษา เพื่อให้ผู้ให้คำปรึกษาได้ให้คำปรึกษาได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ มีกระบวนการในการปรึกษา คือ สร้างสัมพันธภาพ พิจารณาทำความเข้าใจปัญหา กำหนดวิธีการและดำเนินการแก้ไขปัญหา และยุติการปรึกษา การเป็นผู้ให้การปรึกษาที่ดีมีคุณภาพนั้น ครูที่ปรึกษาควรได้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการปรึกษาหรือวิธีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่างๆ ซึ่งอาจได้รับการอบรมจากหน่วยงานภายนอก หรือ โรงเรียนจัดอบรมให้ อีกทั้งหมั่นฝึกฝนทักษะการปรึกษาและพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการหรือความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษา การดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน นอกจากจะให้การปรึกษาเบื้องต้นแล้ว การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นการช่วยเหลือนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะทำให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของครูทุกคนและผู้ปกครอง โดยครู

ที่ปรึกษาสามารถคิดพิจารณากิจกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้หลายแนวทาง ซึ่งในที่นี้สรุปไว้ 5 แนวทางที่จำเป็น คือ

2.1 กิจกรรมเสริมหลักสูตร

เป็นการจัดกิจกรรมนอกเวลาเรียน ไม่ใช่ในคาบเรียน โดยส่วนใหญ่จึงเป็นเวลาเช้าก่อนเข้าแถว หรือเวลาเย็นหลังโรงเรียนเลิก การจัดกิจกรรม อาจจัดทำเป็นชมรม เป็นโครงการหรือเป็นงานของโรงเรียน โดยมีครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษากับนักเรียนร่วมกันพิจารณาเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมและตรงความต้องการของนักเรียน โรงเรียนควรมีกิจกรรมให้นักเรียนได้เลือกอย่างหลากหลาย ซึ่งนักเรียนอาจเข้าร่วมกิจกรรมในฐานะสมาชิกหรือเป็นผู้ร่วมจัดกิจกรรม หรือเป็นผู้รับผิดชอบจัดกิจกรรมเอง โดยมีครูเป็นที่ปรึกษาการดำเนินกิจกรรมเสริมหลักสูตร ควรจัดชมรมที่นักเรียนสนใจ จัดโครงการประกวด แข่งขัน หรือการแสดงออกเพื่อโอกาสนักเรียนได้แสดงผลงานของตนเอง จากการเข้าร่วมกิจกรรมในชมรมต่างๆ แก่นักเรียนตามความสนใจ เช่น ด้านบุคลิกภาพ ด้านการแสดงออก ด้านการเรียน เป็นต้น

2.2 กิจกรรมในห้องเรียน

เป็นการจัดกิจกรรมในห้องเรียนซึ่งอาจจัดสำหรับนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือเป็นกิจกรรมกลุ่มที่ให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วม มีบทบาทในกลุ่มที่ได้เรียนรู้มากกว่ารายวิชา ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child Center) หรือการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) จึงเป็นส่วนสำคัญของการจัดกิจกรรมในห้องเรียน โดยหากนักเรียนมีความไม่มั่นใจในตนเอง ไม่ค่อยกล้าพูดหน้าชั้น ก็อาจให้นักเรียนค่อยๆเพิ่มระยะเวลาในการพูดหน้าชั้น โดยมีกำลังใจจากครู และทำทีที่เป็นมิตรของเพื่อนๆ ในห้อง ซึ่งครูอาจมอบหมายให้นักเรียนเป็นผู้อ่านข่าวจากสิ่งตีพิมพ์เพื่อนำเสนอแก่เพื่อนๆ สัปดาห์ละ 1 ครั้งๆ ละ 2-3 นาที แล้วเพิ่มระยะเวลาให้มากขึ้น ค่อยๆไปก็เป็นการเปลี่ยนให้นักเรียนพูดหรือเล่าเรื่อง โดยไม่ต้องเตรียมตัวล่วงหน้า หรือการมอบหมายให้นักเรียนช่วยแจกเอกสารอุปกรณ์การเรียนการสอน หรือเก็บสมุดแบบฝึกหัด และให้คำชมเชยเมื่อนักเรียนได้ช่วยงาน ซึ่งกิจกรรมนี้เหมาะสมกับนักเรียนที่มีสมาธิสั้น อยู่ไม่นิ่ง

2.3 กิจกรรมเพื่อช่วยเพื่อน หรือจับคู่กับกัลยาณมิตร

การจัดกิจกรรมอาจจัดเป็นกลุ่มหรือเป็นคู่เพื่อช่วยเหลือกัน ซึ่งหากจัดเป็นคู่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาต้องพิจารณาจับคู่ให้นักเรียนให้เหมาะสมกันทั้งด้านความสามารถ บุคลิกภาพเพื่อให้สามารถช่วยเหลือกันได้จริงและไม่มีปัญหาในการจับคู่ หรือถูกข่มขู่ ถูกแกล้งจากเพื่อนที่ตนเป็นคู่ ควรให้นักเรียนที่เรียนเก่งจับคู่กับนักเรียนที่เรียนอ่อนเพื่อการติว หรือ

สอนเสริมให้เพื่อนที่เรียนอ่อนกว่า หรือติวให้เพื่อนเป็นกลุ่ม หรือนักเรียนที่มีความสามารถ พิเศษด้านใดด้านหนึ่ง จับคู่กับนักเรียนที่ยังไม่ได้แสดงความสามารถออกมาให้เห็น เพื่อการนำพา ไปสู่การทำกิจกรรมแสดงความสามารถ ส่วนนักเรียนที่ชอบเก็บตัว ซื่อๆ ไม่มีเพื่อน ให้จับคู่ กับนักเรียนที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีจุดแข็งด้านสัมพันธภาพทางสังคม

2.4 กิจกรรมซ่อมเสริม

เป็นการแก้ไขปัญหาด้านการเรียนของนักเรียนซึ่งครูในระดับชั้นเดียวกัน จำเป็นต้องร่วมมือร่วมใจกันวางแผนการสอนซ่อมเสริมให้แก่นักเรียนที่เรียนอ่อนหรือเรียนรู้ช้า ไม่ทันเพื่อน ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ควรมีการประสานงานขอความร่วมมือจากครูประจำ วิชาก่อนส่งนักเรียนไปติดต่อเพื่อขอเรียนซ่อมเสริม สำหรับนักเรียนที่เรียนอ่อนวิชาใดก็ให้ เรียนเพิ่มเติมจากครูประจำวิชานั้นๆ โดยนัดแนะ วัน เวลา สถานที่ที่จะเรียนให้เรียบร้อย ให้ นักเรียนเป็นผู้ติดต่อกับครูประจำวิชานั้นด้วยตนเองอีกครั้งหนึ่ง เพื่อฝึกความรับผิดชอบ

2.5 กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง

เป็นการช่วยเหลือนักเรียน โดยอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครอง ซึ่งครูประจำ ชั้น/ครูที่ปรึกษาควรมีทักษะการสื่อสารและควรบอกถึงความรู้สึกห่วงใยของครูที่มีต่อนักเรียน จากพฤติกรรมที่สังเกตเห็นแทนการแจ้งว่านักเรียนมีปัญหาในเรื่องใดเพื่อมิให้ผู้ปกครองรู้สึก ต่อต้าน ไม่พอใจทั้งครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา หรือกับตัวนักเรียนเอง การสื่อสารกับผู้ปกครอง ทำได้โดยแจ้งข้อมูลทางไปรษณีย์ การโทรศัพท์ติดต่อ หรือการเชิญผู้ปกครองมาพบที่โรงเรียน เป็นการส่วนตัว ในการพิจารณาเลือกใช้กิจกรรม ครูที่ปรึกษาควรคำนึงถึงความเหมาะสม สอดคล้องกับลักษณะปัญหา บุคลิกลักษณะของนักเรียนแต่ละคนสภาพของชั้นเรียน โรงเรียน และชุมชน ที่สำคัญในการป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียนควรรักษาความลับ ไม่ควรนำเรื่องราวข้อมูลของนักเรียนที่ต้องช่วยเหลือแก้ไขไปเปิดเผย ยกเว้นเพื่อความ ช่วยเหลือนักเรียนกับบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนเป็นการดำเนินการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนที่ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาควรให้ความดูแลเอาใจใส่นักเรียนในความดูแลเท่าเทียมกัน ทุกคน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้การดูแลเอา ใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและแก้ปัญหา ด้วยเทคนิค วิธีการที่ หลากหลายเหมาะสม สอดคล้องกับลักษณะปัญหา บุคลิกลักษณะของนักเรียนแต่ละคนสภาพ ของชั้นเรียนและชุมชน

5. การส่งต่อ

5.1 ความสำคัญ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2547) กล่าวว่าในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาของนักเรียน โดยครูที่ปรึกษา อาจมีกรณีที่มีปัญหาที่มีความยากต่อการช่วยเหลือหรือ ช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรม ไม่ดีขึ้นก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อให้ปัญหาของนักเรียน ได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้ เป็น บทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษา หรือครูคนใดคนหนึ่งเท่านั้น ความยุ่งยากของปัญหาอาจมี มากขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนอยากต่อการแก้ปัญหา ครูที่ปรึกษาสามารถ ดำเนินการได้ตั้งแต่กระบวนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือการคัดกรองนักเรียนก็ได้ ขึ้นกับกรณีปัญหาของนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการ ส่งต่อ ว่าในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาของนักเรียน ครูที่ปรึกษาอาจมีปัญหายุ่งยากต่อการ ช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือนักเรียนแล้วมีพฤติกรรม ไม่ดีขึ้นก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยัง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหานักเรียน ได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็ว หากปล่อยให้ เป็น บทบาทของครูที่ปรึกษาหรือครูคนใดคนหนึ่งเท่านั้น ความยุ่งยากของปัญหา อาจมีมากขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนอยากต่อการแก้ไข การส่งต่อ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การส่งต่อภายใน ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ส่งต่อไปยังครูแนะแนวหรือ ฝ่ายปกครองจะเป็นการแก้ไขปัญหายากต่อการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา เช่น ปัญหาเกี่ยวกับ จิตใจ ความรู้สึก ปัญหาพฤติกรรมซบซึ้งหรือรุนแรง เป็นต้น ครูที่รับต่อควรมีการช่วยเหลือ อย่างเป็นระบบ ประสานการทำงานกับครูผู้เกี่ยวข้องเพื่อการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ

2. การส่งต่อภายนอก เป็นการส่งนักเรียน ไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง หรือ องค์กรที่เกี่ยวข้อง ได้ช่วยเหลือพัฒนานักเรียน กรณีที่ยากต่อการช่วยเหลือ เกินความสามารถ ของสถานศึกษา โดยครูแนะแนวหรือผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อ มีการติดต่อรับทราบผล การช่วยเหลือเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง

5.2 แนวทางพิจารณาในการส่งต่อโดยครูที่ปรึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546) ได้กล่าวถึง แนวทางพิจารณาใน การส่งต่อ โดยครูที่ปรึกษาว่า การส่งนักเรียนไปพบครูอื่นๆ เพื่อให้การช่วยเหลือต่อไปนั้น มี แนวทางการพิจารณาในการส่งต่อสำหรับครูที่ปรึกษา ดังนี้

1. นักเรียนมีพฤติกรรมคงเดิม หรือไม่ดีขึ้น หรือแย่ลง แม้ว่าครูที่ปรึกษาจะดำเนินการช่วยเหลือด้วยวิธีการใดๆ
2. นักเรียนให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา เช่น นัดมาให้พบแล้วไม่มาตามนัดเสมอ ให้นักเรียนทำกิจกรรมเพื่อการช่วยเหลือก็ไม่ยินดีร่วมกิจกรรมใดๆ เป็นต้น
3. ปัญหาของนักเรียนที่เป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น เกี่ยวข้องกับความรู้สึกความซับซ้อนของสภาพจิตใจที่จำเป็นต้องให้การช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดและได้รับการบำบัดทางจิตวิทยา ควรพิจารณาส่งต่อให้ผู้มีความรู้เฉพาะทางเพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือต่อไป

5.3 แนวทางดำเนินการส่งต่อนักเรียน

1. ครูที่ปรึกษาประสานงานกับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนต่อเพื่อให้ทราบล่วงหน้าก่อน เพื่อให้ผู้รับนักเรียนต่อได้เตรียมในการช่วยเหลือนักเรียน โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้รับนักเรียนต่อได้เตรียมการในการช่วยเหลือนักเรียน
2. สรุปรายชื่อข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือและวิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมา รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือนั้น ให้ผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือนักเรียนทราบ โดยมีแบบบันทึกการส่งต่อ หรือแบบประสานงานขอความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้รับการช่วยเหลือนักเรียนทราบข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียน
3. ครูที่ปรึกษาควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงความจำเป็นในการส่งต่อ โดยใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ ระมัดระวังมิให้นักเรียนเกิดความรู้สึกผิด กังวลหรือโกรธ เพื่อให้นักเรียนเกิดความสบายใจ ยินดีรับการช่วยเหลือจากครูอื่นๆ เช่น ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง ครูประจำวิชา เป็นต้น
4. ครูที่ปรึกษานัดแนะ วัน เวลา สถานที่นัดพบกับครูที่รับการช่วยเหลือนักเรียน และส่งต่อให้เรียบร้อย เพื่อให้รับรู้วัน เวลา สถานที่ที่พบบัน
5. ติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อทราบความก้าวหน้าในการช่วยเหลือนักเรียน และความเปลี่ยนแปลงของนักเรียน

สรุปได้ว่า การส่งต่อนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนิน โดยครูประจำชั้นหรือในกรณีที่เกิดความสามารถ ขาดต่อการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา ดังนั้นต้องดำเนินการส่งต่อนักเรียน ซึ่งผู้ที่รับต่อภายในต้องมีการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ และประสานการทำงานกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ แต่หากเป็นกรณีที่ยากต่อการช่วยเหลืออีก ก็ต้องส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกต่อไป

ตัวชี้วัดความสำเร็จของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในเรื่องการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

1. มีการกำหนดนโยบายของโครงการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเหมาะสมและชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรไว้เฉพาะ
2. คณะกรรมการฯมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของโครงการ
3. นโยบายมุ่งประโยชน์ด้านการให้ความช่วยเหลือนักเรียน
4. นโยบายช่วยสนับสนุนให้โรงเรียนมีความตระหนักในการช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละกลุ่ม
5. นโยบายสนับสนุนให้ท้องถิ่นมีการส่งเสริมระบบการช่วยเหลือนักเรียนของนักเรียนและชุมชน
6. มีการนำนโยบายลงสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง
7. คณะกรรมการฯกำหนดเป้าหมายในการดำเนินงานอย่างชัดเจน
8. คณะกรรมการฯกำหนดแผนงานในการดำเนินงานอย่างชัดเจน
9. คณะกรรมการฯได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและแผนงานของโครงการ
10. กำหนดจุดมุ่งหมายของโครงการต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและชุมชน
11. จุดมุ่งหมายของโครงการสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้
12. โครงการเป็นตัวเชื่อมของการแก้ปัญหาของนักเรียน ครอบครัวและชุมชน
13. โครงการมีส่วนในการส่งเสริมการป้องกันและแก้ปัญหาของนักเรียน ครอบครัว และชุมชน
14. มีการสอบถามความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายก่อนนำโครงการมาดำเนินการในโรงเรียน
15. โครงการได้รับการยอมรับจากโรงเรียน ชุมชน
16. แนวคิดการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเน้นความสำคัญของกระบวนการพัฒนาระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

17. เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในเป้าหมาย

18. โครงการไม่สามารถประเมินผลสัมฤทธิ์ในระยะสั้นได้

19. ชุมชนเข้าประชุม วางแผน การดำเนินการพัฒนาตามบทบาทหน้าที่

2. การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ

ตัวชี้วัดความสำเร็จของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในเรื่องการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ คือ

1. มีการจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ สะดวกต่อการเข้าถึงและใช้สะดวก

2. มีการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนที่หลากหลาย

3. มีการดำเนินงานจัดเก็บข้อมูลในเรื่องต่างๆ คือ

3.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

3.2 การคัดกรองนักเรียน

3.3 การส่งเสริมพัฒนานักเรียน

3.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหา

3.5 การส่งต่อ

แนวปฏิบัติการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ

1. จัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศให้พร้อมสำหรับการให้บริการ

2. จัดสร้างเครื่องมือต่างๆในการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนที่หลากหลาย

3. จัดเก็บข้อมูลนักเรียนทุกคนทุกกลุ่มเพื่อเป็นข้อมูลในการให้การช่วยเหลือ

3. การจัดบริการแนะแนวนักเรียน

ตัวชี้วัดความสำเร็จของการจัดบริการแนะแนวตาม โครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ

1. มีการจัดบริการแนะแนวนักเรียนทุกด้าน คือ

1.1 ด้านการศึกษา

1.2 ด้านการอาชีพ

1.3 ด้านการส่งเสริมพัฒนาบุคลิกภาพ

2. มีการจัดเยี่ยมบ้านนักเรียนที่มีปัญหา

3. มีการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือนักเรียน ด้านการให้ทุนการศึกษา

แนวปฏิบัติของการจัดบริการแนะแนวเพื่อให้ตัวชี้วัดประสบผลสำเร็จ คือ

1. จัดให้มีการจัดบริการแนะแนวนักเรียนทุกด้าน คือ
  - 1.1 ด้านการศึกษา
  - 1.2 ด้านการอาชีพ
  - 1.3 ด้านการส่งเสริมพัฒนาบุคลิกภาพ
2. จัดให้มีการจัดเยี่ยมบ้านนักเรียนที่มีปัญหาและนักเรียนที่เป็นกลุ่มเสี่ยง
3. จัดให้มีการดำเนินงานให้ความช่วยเหลือนักเรียนด้านการให้ทุนการศึกษา และด้านอื่นๆ อย่างต่อเนื่องและทั่วถึง

วงจรเดมมิง (PDCA)

การบริหารคุณภาพเป็นการจัดระบบการทำงาน เพื่อให้ผลงานได้สร้างความพึงพอใจ ความประทับใจและความมั่นใจแก่ลูกค้า ทั้งภายนอก และภายใน สามารถแบ่งระดับการดำเนินงานตามระดับของบุคลากรได้ 3 ระดับ

1. การบริหารคุณภาพ หมายถึง การกำหนดทิศทาง หรือแนวทางอย่างกว้างๆ ในการดำเนินการ ซึ่งเป็นภารกิจของผู้บริหารระดับสูงสุดในโรงเรียน
2. การจัดการคุณภาพ หมายถึง การนำนโยบายคุณภาพมากำหนดให้เป็นเป้าหมายคุณภาพ จากนั้นจะต้องมีการกำหนดเป็นแผนคุณภาพสำหรับกำหนดการดำเนินงานต่อไป ซึ่งจะเป็นภารกิจของผู้บริหารระดับรองลงมา
3. การดำเนินการให้เกิดคุณภาพ หมายถึง การดำเนินการปฏิบัติการให้ผลงานเป็นไปตามคุณภาพ ซึ่งจะต้องมีการตรวจติดตาม ปรับปรุงแก้ไข และการป้องกันปัญหาต่อไป

วงจรเดมมิง ประกอบด้วย

การบริหารคุณภาพต้องอาศัยการทำงาน ที่ต้องประสานกันด้วยดี เปรียบเสมือนการประสานเสียงดนตรี ดังนั้น ในการบริหารคุณภาพ จึงมีภารกิจหลัก 4 ขั้นตอน

- ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan – P)
- ขั้นที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Do – D)
- ขั้นที่ 3 การตรวจสอบผลการปฏิบัติ (Check – C)
- ขั้นที่ 4 การแก้ไขปัญหา (Act – A)

ขั้นตอนทั้ง 4 นี้ จะต้องปฏิบัติต่อเนื่องกันไปไม่สิ้นสุด ซึ่งเขียนได้ว่า Plan – Do – Check – Activity หรือ PDCA ซึ่งเสมือนกับเป็นวงจรอันหนึ่ง เรียก วงจรเดมมิง (The Deming

Cycle) วงจรหรือวงล้อ (PDCA) ก็คือวิธีการที่เป็นขั้นตอนในการที่ทำให้งานเสร็จอย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ และเชื่อถือวางใจได้ โดยการใช้วงจร PDCA เป็นเครื่องมือการบริหารงานอย่างต่อเนื่องในการติดตาม ปรับปรุงพัฒนาให้บรรลุตามเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผน (PLAN)

การวางแผนงานจะช่วยพัฒนาความคิดต่างๆ เพื่อนำไปสู่รูปแบบที่เป็นจริงขึ้นมาในรายละเอียดให้พร้อมในการเริ่มต้นลงมือปฏิบัติ (Do)

แผนที่ดีมีลักษณะ 5 ประการ

1. เป็นไปได้จริง (Realistic)
2. สามารถเข้าใจได้ (Understandable)
3. สามารถตรวจวัดได้ (Measurable)
4. ใช้หลักพฤติกรรมนิยม (Behavioral)
5. บรรลุผลสำเร็จได้ (Achievable)

ขั้นตอนการวางแผน คือ

1. กำหนดขอบเขตของปัญหาให้ชัดเจน
2. กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย
3. กำหนดวิธีการที่บรรลุถึงวัตถุประสงค์ และเป้าหมายให้ชัดเจนและถูกต้องแม่นยำที่สุด เท่าที่เป็นไปได้

ขั้นตอนที่ 2 ปฏิบัติ (DO) ประกอบด้วยการทำงาน 3 ระยะ คือ

1. การวางกำหนดการ

- 1.1 การแยกแยะกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องกระทำ
- 1.2 กำหนดเวลาที่คาดว่าจะต้องใช้ในกิจกรรมแต่ละอย่าง
- 1.3 การจัดสรรทรัพยากรต่างๆ

2. การจัดการแบบเมทริกซ์ (Matrix Management)

การจัดการแบบนี้ สามารถช่วยดึงเอาผู้เชี่ยวชาญหลายแขนงจากแหล่งต่างๆ มาได้ และเป็นวิธีช่วยประสานงานระหว่างฝ่ายต่างๆ

3. การพัฒนาขีดความสามารถในการทำงานของผู้ร่วมงาน

- 3.1 ให้ผู้ร่วมงานเข้าใจถึงงานทั้งหมดและทราบเหตุผลที่ต้องกระทำนั้น
- 3.2 ให้ผู้ร่วมงานพร้อมในการใช้ดุลยพินิจอันเหมาะสมในการปฏิบัติงาน

ด้วยความยืดหยุ่นภายใต้ขีดจำกัดของแนวทางที่กำหนดไว้

3.3 สอนให้ผู้ร่วมงานฝึกกระบวนการทางความคิดโดยการฝึกฝนการทำงาน ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบ (CHECK)

การตรวจสอบทำให้รับรู้สภาพการณ์ของงานที่เป็นอยู่เปรียบเทียบกับสิ่งที่วางแผน
ซึ่งมีกระบวนการ ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ
2. รวบรวมข้อมูล
3. พิจารณากระบวนการเป็นตอนๆ เพื่อแสดงจำนวน และคุณภาพของผลงานที่
ได้รับในแต่ละขั้นตอน เปรียบเทียบกับที่ได้วางแผนไว้
4. การรายงานจะเสนอผลการประเมินรวมทั้งมาตรการป้องกันความผิดพลาด
หรือความล้มเหลว

4.1 รายงานเป็นทางการอย่างสมบูรณ์

4.2 รายงานแบบย่ออย่างไม่เป็นทางการ

ขั้นตอนที่ 4 การแก้ไขปัญหา (ACTIVITY)

ผลการตรวจสอบ หากพบว่าเกิดข้อบกพร่องเกิดขึ้น ทำให้งานที่ได้ไม่ตรงเป้าหมาย
หรือผลงานไม่ได้มาตรฐาน ให้ปฏิบัติการแก้ไขตามลักษณะปัญหาที่พบ

1. ถ้าผลงานเบี่ยงเบนไปจากเป้าหมาย ต้องแก้ไขที่ต้นเหตุ
2. ถ้าพบความผิดปกติใดๆ ให้สอบสวนค้นหาสาเหตุแล้วทำการป้องกันเพื่อ
ไม่ให้ความผิดปกตินั้นเกิดขึ้นซ้ำอีกในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้ผลงานได้มาตรฐานอาจจะใช้
มาตรการ ดังต่อไปนี้

2.1 การยื่น โยบาย

2.2 การปรับปรุงระบบหรือวิธีการทำงาน

2.3 ประชุมเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน

ในแนวทางการจัดการศึกษา ถือว่าการศึกษาเป็นเรื่องส่วนรวม ส่วนรวมจำเป็นต้อง
รับรู้ความสำเร็จและล้มเหลว การรายงานจึงเป็นภาระหน้าที่หลักของสถานศึกษาจะต้อง
ดำเนินการ คือ

1. สิ่งที่ต้องรายงาน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนแต่ละคน
ผลสัมฤทธิ์ของคณะ การขาดเรียน ฯลฯ
2. บุคคล/กลุ่มบุคคลที่ต้องรายงาน ได้แก่ ผู้ปกครอง คณะกรรมการนักเรียน
กลุ่มคณะอื่นๆ กลุ่มนี้ปฏิบัติงานด้วยกัน ผู้ประสานงานกลุ่ม โรงเรียนจังหวัด ฯลฯ

3. สาเหตุที่ต้องรายงาน เพื่อให้เห็นถึงความก้าวหน้า ปัญหาและอุปสรรคพร้อม ทั้งขอความร่วมมือ สนับสนุนในเรื่องต่างๆ สำหรับการวางแผนการพัฒนาปรับปรุง

4. ระยะเวลาการรายงานขึ้นอยู่กับนโยบายโรงเรียน ในแต่ละเรื่องที่จะกำหนด ระยะเวลา เช่น ทุกสัปดาห์ ทุกเดือน ครึ่งปี หรือสิ้นปี

บริบทโรงเรียนน่าจะหลาย

1. ประวัติโดยสังเขป

โรงเรียนน่าจะหลาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 29 ก่อตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2520 บนเนื้อที่ 42 ไร่ 3 งาน 41 ตารางวา ตั้งอยู่ที่เลขที่ 158 หมู่ที่ 11 บ้านกลางเมือง ตำบลนาจะหลวย อำเภอนาจะหลวย จังหวัดอุบลราชธานี

ได้รับอนุมัติให้เปิดเป็น โรงเรียนมัธยมศึกษา ประจำอำเภอนาจะหลวย โดยประกาศ ของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2520 ในปีการศึกษา 2520 มีนักเรียนทั้งหมด จำนวน 92 คน ครู 2 คน ผู้บริหาร สถานศึกษาคนแรก คือ นายยง เลือคนารี

ปัจจุบัน โรงเรียนน่าจะหลาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 เปิด ทำการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3 และ 4 ผู้บริหารคนปัจจุบัน คือ นายสุรชัย พันโสรี ผู้อำนวยการ โรงเรียน

2. คำขวัญ

“เรียนดี สามัคคี มีวินัย ใฝ่คุณธรรม”

3. ปรัชญาโรงเรียน

“ กุลยาณการี กณฺหานํ ปาปการี จปาปกํ” ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

4. คติพจน์

“ธมฺโมสุจิณฺโณ สุขมาวหาติ” ธรรมที่ปฏิบัติแล้ว ย่อมนำสุขมาให้

5. สัญลักษณ์และอักษรย่อโรงเรียน

รูปหมากจอบ ใต้ร่มมีส่องสว่าง และอักษรย่อ น.ล.

6. วิสัยทัศน์

โรงเรียนน่าจะหลาย มุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่คุณภาพ สร้างสรรค์ภูมิ ปัญญาและการเรียนรู้สู่สังคมสมานฉันท์ และเอื้ออาทร

7. ข้อมูลพื้นฐานสถานศึกษา

โรงเรียนนาจะหลวย มีบุคลากรทั้งสิ้น 59 คน แบ่งเป็น ผู้บริหาร 4 คน ครู 42 คน พนักงานราชการ 5 คน ครูอัตราจ้าง 5 คน นักการภารโรง 3 คน และนักเรียนทั้งหมด 1,250 คน แบ่งเป็น นักเรียนชาย 590 คน และนักเรียนหญิง 670 คน

8. กรอบแนวความคิดในการพัฒนาโรงเรียน

มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนา โรงเรียน นักเรียน ให้มีคุณธรรมนำความรู้ และรักย ศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น รวมทั้งค่านิยมที่ดีต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมภายใน โรงเรียน และชุมชนของตนเอง

9. เป้าหมายที่จะพัฒนาโรงเรียน

เน้นการใช้หลักกรรมมาภิบาล (Good Governance) เป็นหลัก คือ หลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความเสมอภาค หลักความคุ้มค่า และหลักความโปร่งใส ในการทำงาน

10. ด้านผู้บริหาร

ผู้บริหารมีการบริหารและจัดการศึกษาครอบคลุมตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และการสร้างสังคม ไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ 3 เป้าหมาย แนวทาง 3 ด้าน หลักการ 3 ความมุ่งหวัง ผู้บริหารมีการกระจายอำนาจ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน School Base Management หรือ SBM ส่งผลให้บุคลากรมีการทำงานร่วมกันเป็นทีมก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดของการ บริหารงาน คณะกรรมการสถานศึกษา ครู ชุมชน ผู้ปกครองและนักเรียนมีส่วนร่วมในการ บริหารศึกษา การประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน การออกเยี่ยมบ้านนักเรียน ส่งผลให้ครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชน ผู้บริหารมีการประชุมวางแผน ติดตามและนิเทศงาน ให้กับบุคลากรใน โรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ คำนึงถึงประ โยชน์ของนักเรียนและชุมชนเป็นสำคัญ

11. ด้านครู

ครูมีการปฏิรูปการเรียนรู้สู่มาตรฐานการศึกษา ปรับกระบวนการเรียนการสอน โดย ใช้ ICT ครูมีแผนการจัดการเรียนรู้ ครูมีแผนพัฒนาตนเอง ID PLAN จัดกิจกรรมการเรียน การสอน ส่งเสริมให้นักเรียนใช้กระบวนการคิดและวิเคราะห์ ค้นคว้า สร้างองค์ความรู้ให้กับตนเอง สามารถเชื่อมโยงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้ ครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับ ปัญหาของโรงเรียน ส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนแต่ละกลุ่ม สร้าง บรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ภูมิทัศน์ สะอาดร่มรื่น ห้องแหล่งเรียนรู้เหมาะสมต่อการพัฒนาการ เรียนรู้

12. ด้านผู้เรียน

มีการจัดการเรียนการสอน โดยให้ครูออกแบบการเรียนรู้ให้กับนักเรียนให้มีการใช้เทคโนโลยี ICT เช่น บทเรียนผ่านเครือข่าย E-Learning สืบค้นข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต ส่งงานทาง E-Mail นักเรียนมีทักษะในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เช่น โปรแกรมประมวลผลคำ โปรแกรมนำเสนอ โปรแกรมตารางการคำนวณ และสามารถออกแบบผลิตภัณฑ์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ออกแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มัลติมีเดียร์ เช่น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ E-Book ตัดต่อวิดีโอ สามารถพัฒนาเว็บไซต์ พัฒนาโปรแกรมด้วยภาษาคอมพิวเตอร์ และยังสามารถนำทักษะการใช้ ICT สืบค้นข้อมูล ตลอดจนทักษะในการเรียนรู้อื่นๆ ซึ่งส่งผลให้นักเรียนได้รับรางวัลในการแข่งขันทักษะทางวิชาการ งานศิลปะหัตถกรรมนักเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่จังหวัดนครราชสีมา ปีการศึกษา 2551 ที่ผ่านมา โดยได้รับรางวัล 18 เหรียญทอง 7 เหรียญเงิน 5 เหรียญทองแดง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

บุญประสพ กุลศรี (2550) ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอนุบาลหนองบัวหอน อำเภอนองบัวหอน จังหวัด อุตรธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุตรธานี เขต 1 พบว่า ครูบุคลากรหลักในการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคลการเก็บข้อมูลยังไม่เป็นระบบ ข้อมูลที่เก็บไว้ยังกระจัดกระจาย การคัดกรองนักเรียน เพื่อแบ่งเป็นกลุ่มปกติและกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา ยังไม่ชัดเจน การส่งเสริมนักเรียน มีการจัดกิจกรรมโฮมรูมแต่ยังไม่มีประสิทธิภาพ การป้องกันและแก้ไขปัญหาคูที่ปรึกษาขาดทักษะในการให้คาปรึกษา เมื่อต้นกับนักเรียน การจัดกิจกรรมยังขาดความต่อเนื่องและการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา มากและยาก ต่อการแก้ไข ยังมีการดำเนินงานไม่ชัดเจน ในวงรอบที่ 1 กลุ่มผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้ ร่วมกันจัด กิจกรรมเพื่อพัฒนาบุคลากรในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกรอบ การศึกษา 5 ด้าน โดยการใช้กลยุทธ์การศึกษาเอกสาร การประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศ ใน วงรอบที่ 2 การ พัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในวงรอบ ที่ 2 ได้พัฒนากลุ่ม ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า โดยใช้กลยุทธ์การนิเทศ จากผลการเก็บข้อมูลโดยการสังเกต และการสัมภาษณ์ ผลการดำเนินงานสรุปดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้ร่วม ศึกษา ค้นคว้ามีความรู้ความเข้าใจ และสามารถจัดกิจกรรมการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ได้ประสบผลสำเร็จและ ช่วยเหลือนักเรียน ได้ทันทั่วทั้งทำให้การพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปด้วดี

ปรีชา สัจจกุล (2550) การพัฒนาคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ การวิจัยมีผลสรุปได้ดังนี้ 1) ได้คู่มือ การดำเนินงานตามระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียน โรงเรียน ราชประชานุเคราะห์ 38 จังหวัดระนอง ซึ่งมีเนื้อหาแบ่งออกเป็น 6 ส่วน ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การป้องกันและการ แก้ไขปัญหา 4) การส่งเสริมพัฒนานักเรียน 5) การส่งต่อ 6) การประเมินทบทวน 2) การประเมิน ความเหมาะสมของคู่มือพบว่า ความถูกต้องทั้งด้านเนื้อหา ภาษาและขั้นตอนการนำไปใช้มีความเหมาะสมในระดับมาก

ไพรินทร์ โฉมพุดดี (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านน้ำสวยวิทยา อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนน้ำสวยวิทยา อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย ให้ดียิ่งขึ้น พบว่า ตามขั้นตอนการปฏิบัติงานวิจัย 4 ขั้นตอนภายใต้กรอบการดำเนินงานกิจกรรมตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมใน ห้องเรียน 2) กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน 3) กิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง 4) กิจกรรมตรวจสอบแผน 5) กิจกรรมสังเกตการณ์ปฏิบัติงาน ผลปรากฏว่า ในวงรอบที่ 1 ได้ศึกษาค้นคว้า ร่วมกันระดม สมอง เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและวิธีการแก้ไข ร่วมกันกำหนดกิจกรรมเพื่อใช้ในการพัฒนาและดำเนิน กิจกรรม ทั้ง 5 กิจกรรมได้ติดตามสถิติกลุ่มเสี่ยงจาก 12 คน เหลือ 4 คน คิดเป็น 33.33 % วงรอบที่ 2 ได้ปรับปรุงกิจกรรมเพื่อใช้ในการพัฒนานักเรียน โดยใช้กิจกรรมในการพัฒนา ทั้ง 5 กิจกรรมและปรับเปลี่ยนในกิจกรรมเพื่อนช่วยเหลือเพื่อน ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พบว่ากลุ่มเสี่ยง ลดลงเหลือเพียง 1 คน

รัตนาพร พลลาภ (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานตาม ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร โดยมี จุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมุกดาหาร อำเภอเมือง มุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร ผลปรากฏว่า ภายหลังจากพัฒนาในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์ในการ พัฒนา คือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศเทคนิคให้คาปรึกษา พบว่า ครูกลุ่มเป้าหมายมี ความรู้ความเข้าใจในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความเข้าใจเรื่อง เทคนิควิธีการให้คาปรึกษา ช่วยเหลือนักเรียน ได้ดียิ่งขึ้น แต่ยังไม่มั่นใจว่า เมื่อมีสถานการณ์จริงจะให้คาปรึกษาได้หรือไม่ ผู้ร่วม ศึกษา ค้นคว้าจึง ได้ประชุมดำเนินการ ให้มีการนิเทศแบบมีส่วนร่วม เป็นกลยุทธ์ที่ใช้ในวงรอบที่ 2 จาก

การประชุมสรุปผลพบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติงานได้ตามบทบาทหน้าที่ ได้ ชัดเจนถูกต้องและรวดเร็ว เป็นผลดีต่อการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของ โรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

ชนินทร์ วรรณมณี (2552) การพัฒนาคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้กลยุทธ์ 2 พ 2 ต โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1 พบว่าเมื่อใช้กลยุทธ์ 2 พ 2 ต ในเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 1 โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1 มีการนำคู่มือปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไปใช้ในโรงเรียน ทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ ดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้นักเรียนมีปัญหาลดลง

พัฒนศักดิ์ ภูมิโคกรักษ์ (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านซำพลู อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา โดยมี จุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านซำพลูอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา ผลปรากฏว่า ภายหลังจากพัฒนาในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนา คือการประชุมปฏิบัติการ และการนิเทศแบบมีส่วนร่วม พบว่าครูบุคลากรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้ง 5 องค์ประกอบแต่ยังมี ปัญหาอยู่ส่วนหนึ่ง นั่นคือ ครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียนบางคนยังขาดความมั่นใจในการปฏิบัติงานบาง ขั้นตอน จึงใช้กลยุทธ์การประชุมปฏิบัติการและการนิเทศแบบมีส่วนร่วม ในการพัฒนาต่อในวงรอบที่ 2 ซึ่งได้ประสานความร่วมมือกับผู้บริหาร โรงเรียน แล้วแจ้งให้บุคลากรที่จะพัฒนาทราบถึงกำหนดการในการดำเนินงาน ตลอดทั้งความมุ่งหมายในการดำเนินการทำให้ครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียนเข้าใจ มั่นใจในการปฏิบัติงาน มีการนิเทศกำกับติดตามอยู่เสมอและเป็นระบบ

ธาดา ตามเมืองปัก (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานตาม ระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โรงเรียนหนองยางพิทยาคมอำเภอนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนหนองยางพิทยาคมอำเภอนครราชสีมา เป็นการวิจัยปฏิบัติการ 4 ขั้นตอน ผลปรากฏว่าการพัฒนาโดยใช้ กลยุทธ์ คือการศึกษาเอกสาร การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศ ทำให้ครูทุกคนเกิดการ พัฒนา มีความรู้ความเข้าใจ มีความมั่นใจในการปฏิบัติงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จุฬารัตน์ คมไธสง (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบ ดูแลช่วยเหลือ นักเรียน โรงเรียนจินดาวิทยาคาร 2 (บ้านหนองศาลา) อำเภอรามัญใต้ จังหวัดศรีสะเกษ ผลปรากฏว่า ภายหลังจากพัฒนาในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาคือการศึกษาเอกสาร การประชุม ปฏิบัติการ และการนิเทศ ซึ่งรวบรวมข้อมูลจากการบันทึก การสังเกต การสัมภาษณ์ การทำ

แบบทดสอบ ทำให้บุคลากรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้ง 5 องค์ประกอบ กล่าวคือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน การส่งต่อ ชักเจนยิ่งขึ้นแต่ยังมีปัญหาอยู่ส่วนหนึ่ง นั่นคือ ครูที่ปรึกษาประจำชั้นเรียนบางคนยังขาดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน บาง ชั้นตอนจึงใช้กลยุทธ์การทิศในการพัฒนาต่อในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์การประชุมปฏิบัติการ และการนิเทศกำกับติดตามอย่างต่อเนื่องพบว่าผู้ร่วมศึกษาค้นคว้ามีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงาน ตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพิ่มมากขึ้น มีความมั่นใจในการจัดกิจกรรมพัฒนาส่งเสริมการดำเนินงานสามารถจัดกิจกรรมการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ ประสบผลสำเร็จและช่วยเหลือนักเรียนได้ทันทั่วทั้งทำให้การพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปด้วยดี

ไพสิน นกศิริ (2553) รูปแบบการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียน ไทรเดี้ยววิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบ การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียน ไทรเดี้ยววิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว พบว่า มีความตรงและความเหมาะสมมากโดยประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) การพัฒนาศักยภาพครู 2) การพัฒนาคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) การพัฒนากระบวนการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4) ส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชนในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน 2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียน ไทรเดี้ยววิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตระหนักในบทบาทหน้าที่ครูที่ปรึกษา มีการพัฒนาคู่มือการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การพัฒนากระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการดำเนินงานได้ อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ปัญหาของนักเรียน ได้ตรงตามสภาพปัญหา รวมทั้ง การส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชนในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้รับความร่วมมือกับทุกฝ่ายเป็นอย่างดี คือ การปฏิบัติงานตาม กลยุทธ์อยู่ในระดับมาก 3. ผลการประเมินความพึงพอใจของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียน ไทรเดี้ยววิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว พบว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อ รูปแบบการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียน ไทรเดี้ยววิทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัด สระแก้ว ในระดับมาก

สิวานนท์ สวสสว่าง (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนบ้านหนองไผ่ อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลปรากฏว่า ในการดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์ การระดมสมองกิจกรรมการพัฒนา และการกำกับ ติดตามผล ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของนักเรียนได้ในระดับหนึ่ง จึงต้อง ทากการ พัฒนาต่อในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์ กิจกรรมการพัฒนาแบบเพื่อนช่วยเหลือเพื่อน และ การกำกับ ติดตามผลด้วยกิจกรรมเรียนรู้ดูแลแบบ ผลการพัฒนาทำให้กลุ่มเป้าหมายได้รับการ พัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ธัญรัตน์ ฐานวิเศษ (2554) ได้ศึกษาการดำเนินงานตามระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียน โศกสะอาดวิทยา อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาการ ดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศเทคนิคการให้คาปรึกษา ทำให้ครูกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจในระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะในเรื่องของการรู้จักนักเรียนรายบุคคลและการคัดกรอง นักเรียนได้ดี ขึ้นแต่ยังไม่สามารถที่จะประสานงานและสื่อสารในการส่งต่อนักเรียนเพื่อแก้ปัญหา จึง ได้มี การ พัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์การนิเทศแบบมีส่วนร่วม โดยมีผู้นิเทศเป็นคณะกรรมการนิเทศ ของโรงเรียนส่งผลให้กลุ่มเป้าหมายมีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงาน ได้ตามบทบาทหน้าที่ ได้ ชัดเจน ถูกต้องและรวดเร็วสามารถประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องและส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา ได้ อย่างทันท่วงที ส่งผลดีต่อการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ยุทธนา สัตพันธ์ (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรด้านระบบดูแล ช่วยเหลือ นักเรียน โรงเรียนเทศบาล ๑ (สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลอุบลรัตน์) เทศบาลเมืองชุมแพ อำเภอชุม แพ จังหวัดขอนแก่น ผลการดำเนินงานช่วยให้ครูที่ปรึกษาสามารถใช้ระบบดูแลของ โรงเรียน ที่มี อยู่อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีปัญหาของนักเรียนให้ดีขึ้น แต่ก็ยังมีประเด็นบางอย่างที่ต้องปรับปรุงและพัฒนาต่อไป ได้แก่ การป้องกันและให้ความ ช่วยเหลือ นักเรียนในการแก้ไขปัญหาเรื่องเสพสารเสพติดที่ยังเป็นปัญหาต่อไปในอนาคต

2 งานวิจัยต่างประเทศ

เพค (Peck. 1958) ได้ศึกษาความรับผิดชอบในหน้าที่การทำงานพบว่าความรับผิดชอบ ในหน้าที่การทำงานขึ้นอยู่กับการศึกษา และการศึกษานิยม โดยอาศัยความรักจะทำให้เด็กมี พัฒนาการด้านความรับผิดชอบในหน้าที่การทำงานสูงขึ้นด้วย

โจนส์ (Jones. 1960) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกรับผิดชอบของเด็กก็ตาม อายุพบว่า เด็กอายุ 9-11 ปีมีความรู้สึกรับผิดชอบน้อยและมีช่วงความรับผิดชอบต่างกัน เด็กอายุ

11-13 ปีมีความรับผิดชอบสูงขึ้นเล็กน้อย และช่วงความรู้สึกรับผิดชอบไม่ต่างกันเลย อายุ 13 ปีขึ้นไป จะมีความรับผิดชอบที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงอายุ 16-17 ปี จะคงที่

แบร์(Bear. 1979) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ที่มีต่อปัญหาด้านความประพฤติและสติปัญญา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 6 จำนวน 60 คน ในเมืองไอโอวา เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบอร์กและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ของสแตนฟอร์ด ผลการวิจัยพบว่าปัญหาความประพฤติจะลดลง และวุฒิภาวะทางจริยธรรมจะเพิ่มขึ้นกับเด็กที่มีเขาว์ปัญญาสูงจะมีความก้าวหน้าทางจริยธรรม

ฟรีเสน-ฟอร์ด(Friesen-Ford. 1997) ทำการศึกษาเจตคติและความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับวิจัยนักเรียน ในโรงเรียนประถมศึกษาในรัฐซัดเดอเว้นประเทศแคนาดา ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองต้องการเข้ามาเกี่ยวข้องกับปฏิบัติทางด้านวินัยที่นำไปใช้กับเด็กของตนในโรงเรียน ชอบที่จะได้รับแจ้งทางโทรศัพท์ในสัญญาณแรกที่สุดเกี่ยวกับพฤติกรรมเด็กของตน ซึ่งแทรกแซงความสามารถทางการเรียนของเด็ก แบ่งรับแบ่งปฏิเสธ เกี่ยวกับการลงโทษทางร่างกายอันเป็นการปฏิบัติทางวินัย “สถานสุดท้าย” และแบ่งความเห็นออกเป็น 2 ฝ่ายเท่าๆ กันว่าการปฏิบัติเช่นนี้ควรจะถูกห้ามจากโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดนี้หรือไม่ การทำร้ายร่างกายด้วยอาวุธ การคุมกาว และการกระทำอย่างป่าเถื่อนเหล่านี้ ผู้ปกครองประมาณค่าว่ารุนแรงน้อยที่สุด การประชุมครูและนักเรียนนั้น ผู้ปกครองเห็นว่าเป็นมาตรการทางวินัยที่รุนแรงที่สุดสำหรับพฤติกรรมที่ผิดเกี่ยวกับการต่อต้านสังคม พฤติกรรมทางเพศ และพฤติกรรมละเมิดสิทธิผู้อื่น ซึ่ง โรงเรียนใช้วิธีการประชุมครูและนักเรียนนั้น ผู้ปกครองประมาณค่าว่าเป็นการปฏิบัติทางวินัยที่เหมาะสมที่สุด

เฮนสัน (Henson. 2000) ได้ศึกษาความรับผิดชอบตามที่เข้าใจของผู้ที่จะเป็นครูเพื่อการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนของตน มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาว่า ใครที่ครูก่อนประจำการเห็นว่าควรรับผิดชอบต่อการพัฒนาจริยธรรมนักเรียนของตน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบคำถามในวารสารทางวิชาการ 2 ข้อ จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นครูก่อนประจำการ คือ โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมทางจริยธรรมมากเพียงใด วารสารทางวิชาการของนักศึกษาฝึกสอนกล่าวถึงบทบาทของโรงเรียน หรือชุมชนครูและผู้ปกครอง ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบคำถามเชื่อว่าบทบาทของโรงเรียนเป็นสภาพแวดล้อมทางจริยธรรม เนื่องจากผูกติดกับจริยธรรมของกระบวนการสอน ผู้ตอบคำถามเห็นว่าครูเป็นผู้นำทางจริยธรรมและเป็นตัวแทนการให้จริยธรรม ซึ่งควรจะได้รับผิดชอบต่อการพัฒนาระบบความเชื่อของนักเรียนนักศึกษาฝึกสอนรู้สึกว่าคุณจะต้องรับผิดชอบ ถึงแม้ว่าคุณจะแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม เพื่อศึกษาหาวิธีและเหตุผล ผู้ตอบไม่ทุกคนเชื่อ

ว่าโรงเรียนและครูควรจะมีบทบาทการพัฒนาจริยธรรม ผู้ตอบจำนวนมากแสดงว่า สภาพแวดล้อมของบ้านหรือผู้ปกครองมีความรับผิดชอบสูงต่อการพัฒนาจริยธรรมของบุตรตน ผู้ตอบที่เรียนวิชาเอกมัธยมศึกษาส่วนมากรู้ดีกว่า โรงเรียนล้มเหลวในเป้าหมายของการเป็นผู้มีจริยธรรม

Gunderson (2001) ได้ทำการศึกษากการใช้การประชุมสร้างสรรคใน โรงเรียน ซึ่งเรียกชื่อเฉพาะว่าการประชุมกลุ่มครอบครัว ในการแก้ไขปัญหาเด็กนักเรียนหนีเรียน โดยให้ผู้ปกครองที่มีลูกหลานหนีเรียนได้มาประชุมร่วมกัน ปรีกษาหรือ วิธีการแก้ปัญหาดังกล่าว กลุ่มครอบครัวประกอบด้วย กลุ่มเสียงต่ำ กลุ่มเสียงปานกลาง และกลุ่มเสียงสูง โดยกลุ่มเสียงต่ำเป็น กลุ่มที่นักเรียนเคยได้รับการลงโทษจาก โรงเรียน กลุ่มเสียงปานกลาง นักเรียนเคยได้รับการลงโทษจากโรงเรียนบ้าง และกลุ่มเสียงสูง นักเรียนเคยได้รับการลงโทษจากโรงเรียนอย่างรุนแรง ในการประชุม ผู้ปกครองนักเรียนทั้ง 3 กลุ่ม การประชุมมีลักษณะเป็นกันเอง ขอมรับฟังซึ่งกันและกัน ทุกคนมีสิทธิ แสดงความคิดเห็นในการเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาคาหนีเรียนของนักเรียน ผู้ปกครองได้ร่วมพลังที่จะ สร้างสรรคครอบครัวและให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน โรงเรียนได้ให้โอกาสครอบครัวต่างๆ ได้เสนอ ความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อันจะนำไปสู่ข้อสรุปเพื่อเป็นแนวปฏิบัติของทางโรงเรียนต่อไปกระบวนการ ประชุมผู้ปกครอง ซึ่งเป็นกระบวนการที่เรียบง่าย ผลการดำเนินการและเป็นผลวัด มีผลทางบวกต่อ นักเรียนครอบครัวและ โรงเรียน และยังมีผลสำคัญต่อกรมา โรงเรียนของนักเรียน ซึ่งวิธีการแก้ปัญหา ดังกล่าว มีประสิทธิภาพดีกว่ารูปแบบการแก้ไขปัญหาคาหนีเรียนที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน

ทีด (Teed, 2002) ได้ศึกษาการพบนักเรียนเพื่อรู้จักความต้องการทางด้าน อารมณ์และสังคมของนักเรียน : ครูประหลมกับความเข้าใจในการให้ปรีกษาในชั้นเรียนพบว่าลักษณะ พิเศษของเด็กที่มีลักษณะเหมือนกันคือ ครอบครัวหย่าร้าง ครอบครัวขนาดใหญ่ ผู้ปกครองติดสารเสพติด เด็กมีความรุนแรง ถูกทารุณทางเพศ ถูกทอดทิ้ง พิการ เด็กสุขภาพไม่ดีต้อง ใช้ยาบาบัด สิ่ง เหล่านี้เป็นแรงกดดันอย่างมากและมีผลกระทบต่อชีวิตเด็ก เป็นที่ทราบกันดีว่า(ระบบการศึกษา) มี อิทธิพลต่อปัญหาคาด้านสังคมและอารมณ์ของเด็ก ในเรื่องกรเรียน รวมทั้งการขาดการฝึกฝนเพียงพอ จึงจาเป็นอย่างยั้งที่ครูจะต้องเอาใจใส่ต่อปัญหาและความต้องการของนักเรียนในเรื่องต่างๆ นอกจาก การเรียนการสอน ดังที่ได้วางนโยบายไว้ในการปฏิรูปหลักสูตรจึงจาเป็นอย่างยั้งที่จะต้องจาให้ครูได้ตระหนักอย่างถ่องแท้ว่า สิ่งทีครูจะปฏิบัติในห้องเรียนคืออะไรในอันทีจะตอบสนองความต้องการของ นักเรียนได้ดีที่สุด

เรนค (Reinke, 2006) ได้ศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมต่อต้านสังคมต่อเยาวชนระบบ ของ โรงเรียน มีการช่วยเหลือและพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนก่อนที่จะเกิดอุปสรรคเกี่ยวกับปัญหาด้าน พฤติกรรมของนักเรียน จุดมุ่งหมายของการศึกษาคั้งนี้เป็นการหาผลกระทบของการใช้เทคนิค (CCU) ของครูและพฤติกรรมของนักเรียนซึ่งจุดเน้นของการศึกษาที่สำคัญคือการเปลี่ยนแปลงของการ จัดการในชั้นเรียนเพื่อ โยง ไปสู่ผลของพฤติกรรมที่ดีขึ้นผลลัพธ์ที่ได้แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือที่ใช้คือ (CCU) บวก กับผลลัพธ์ด้านทัศนคติให้แผนการจัดการจัดการของครู ในชั้นเรียนมีเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะ อย่างยิ่งการใช้คา ซมเซบ โดยเฉพาะจงพฤติกรรมที่ควร ได้รับความชมเชยและลดการตำหนิ การว่ากล่าว ซึ่งประ โยชน์ของ การศึกษาคั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลของ โรงเรียนและพบว่ากาให้คา ปรีกษาในห้องเรียนมีประ โยชน์อย่างยิ่งทำให้พฤติกรรมของครูและนักเรียนเปลี่ยนแปลง ไปในทาง ที่ดีขึ้นและผลการศึกษายัง เป็นประ โยชน์ต่อครูผู้บริหาร โรงเรียนและนักจิตศาสตร์ใน โรงเรียนอีก ด้วย

โคสเซ (Kosse, 2007) ได้ศึกษาความสมบูรณ์ ในการติดตามประเมินผลดำเนินงาน ของคณะท างานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน : การศึกษาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ที่ เกิดขึ้นกับนักเรียน ผลคะแนนเฉลี่ยด้านความสมบูรณ์ ในภาพรวมขององค์ประกอบ ทั้ง 8 ด้าน เปิดเผยให้เห็นว่า กระบวนการดำเนินงานของคณะท างานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความ สมบูรณ์ในระดับปานกลาง จากการวิเคราะห์ผลในส่วนของผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน พบว่า การดำเนินงานของคณะท างานด้านดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีผลกระทบในด้านบวกต่อผลสัมฤทธิ์ที่ เกิดขึ้นกับนักเรียน กล่าวคือ ความสมบูรณ์ของกระบวนการดำเนินงานของคณะท างานด้านการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน กล่าวคือ ความสมบูรณ์ของกระบวนการดำเนินงานของคณะท างานด้านการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนคิดเป็นร้อยละ 23 ของความแปรปรวนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

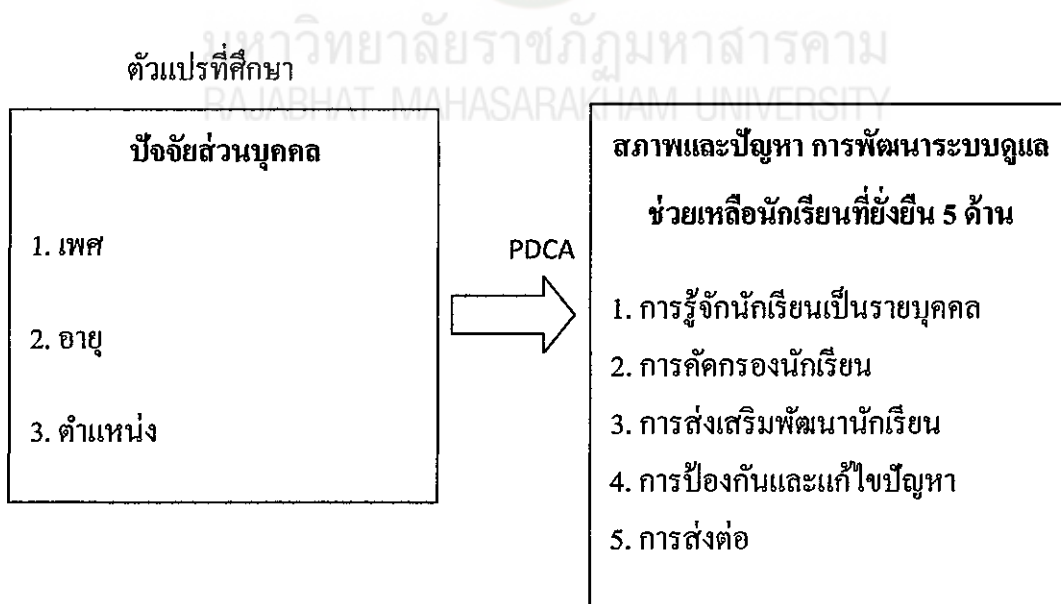
นอกจากนี้ยังพบว่า มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงในด้านบวกระหว่างความสมบูรณ์ด้าน กระบวนการ ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน รวมทั้ง ยังพบว่า มีความ สัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและการจัด อันดับความสำคัญให้กับ องค์ประกอบด้านการแก้ปัญหาในการดำเนินงานของคณะท างานด้านการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4 ด้าน จากองค์ประกอบที่มีทั้งหมด 8 ด้าน

จากการวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งได้กล่าวถึงในข้างต้นนั้น สามารถสรุปได้ว่าปัญหาหลักที่ทำให้ การดำเนินงานระบบการดูแลนักเรียน ไม่ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังคือ ฝ่าย ดำเนินงาน ได้แก่ ครูที่ปรึกษา ฝ่ายแนะแนว ครูประจำชั้น ที่ขาดความรู้และความเข้าใจ ขาด ทักษะในการให้คำปรึกษา จิตวิทยาการแนะแนว และไม่ตระหนักถึงภาระหน้าที่และ

ความสำคัญของการเป็นที่ปรึกษาว่าจะมีผลต่อการเรียน จึงทำให้ไม่เข้าใจปัญหาและความต้องการของนักเรียนและอุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ ครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้นมีภาระหน้าที่ค่อนข้างมาก ทำให้การดูแลไม่ทั่วถึง ซึ่งปัญหาเหล่านี้สามารถแก้ไขได้โดยการให้ครูที่ปรึกษาและครูที่เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เข้าใจในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย มีความเชื่อมั่นในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความเป็นกันเองและใกล้ชิดกับนักเรียนมากขึ้น สามารถร่วมมือกับผู้ปกครองร่วมกันแก้ไขปัญหาที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนได้ รวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรได้รับการอบรมพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อันจะส่งผลให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จตามเป้าประสงค์ของสถานศึกษาต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน : กรณี โรงเรียนนาจะหลวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 จัดทำขึ้นตามแนวคิดการบริหารเชิงระบบที่มีโครงสร้างของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำคัญ ตามกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา โรงเรียนนาจะหลวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามแนวคิดของวงจรเดมมิ่ง (PDCA) ซึ่งประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การวางแผน (Plan-P) ขั้นที่ 2 การปฏิบัติตามแผน (Do-D) ขั้นที่ 3 การตรวจสอบผลการปฏิบัติ (Check-C) ขั้นที่ 4 การแก้ไขปัญหา (Activity-A) ผู้วิจัยจึงกำหนดวิธีการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวม
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มผู้ร่วมวิจัยและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย

1. กลุ่มผู้ร่วมวิจัย คือ
  - 1.1 ครูที่ปรึกษานักเรียน (ทีมทำ) จำนวน 32 คน
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ
  - 2.1 ผู้อำนวยการ (ทีมนำ) จำนวน 1 คน
  - 2.2 รองผู้อำนวยการ (ทีมนำ) จำนวน 3 คน
  - 2.3 คณะกรรมการสถานศึกษา (ทีมประสาน) จำนวน 15 คน
  - 2.4 เครือข่ายผู้ปกครองชั้นเรียน ห้องละ 1 คน (ทีมประสาน) จำนวน 32 คน
  - 2.5 นักเรียน หัวหน้าห้องๆละ 1 คน (ทีมประสาน) จำนวน 32 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาการพัฒนาระบบการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน : กรณี โรงเรียนนาจะหลวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ซึ่งดำเนินการสร้างตามวิธีการของ Likert จำนวน 1 ฉบับ ดังนี้

1. แบบสอบถามเพื่อการวิจัย ประกอบด้วย 3 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 เรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน : กรณี โรงเรียนนาจะหลวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 (สำหรับผู้บริหารและครูที่ปรึกษา)

ฉบับที่ 2 เรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน : กรณี โรงเรียนนาจะหลวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 (สำหรับผู้บริหารและครูที่ปรึกษา)

ฉบับที่ 3 เรื่อง เรื่อง การพัฒนาการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน : กรณี โรงเรียนนาจะหลวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 (สำหรับผู้บริหารและครูที่ปรึกษา)

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอน โดยศึกษาหลักเกณฑ์ รูปแบบและวิธีการสร้างเครื่องมือเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

1. ศึกษากระบวนการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน : กรณี โรงเรียนนาจะหลวย ปีการศึกษา 2552 เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ
2. ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า
3. กำหนดโครงสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมกระบวนการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน : กรณี โรงเรียนนาจะหลวย ปีการศึกษา 2552
4. สร้างเครื่องมือฉบับร่างตามขอบข่ายและเนื้อหาที่กำหนด
5. นำเครื่องมือฉบับร่างเสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
6. เสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบ โครงสร้าง รูปแบบ ความตรงเชิงเนื้อหา ความถูกต้อง เหมาะสมด้านรูปแบบ ภาษาที่ใช้ และพิจารณาคำดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อ

คำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้วิธีการ IOC.(Index of Item-Objective Congruence) จากนั้น นำผลการมาวิเคราะห์โดยยึดเกณฑ์ค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ .60 ขึ้นไป

7. นำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try out) กับครูที่ปรึกษาโรงเรียนอนุชริทวิทยาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 29 จำนวน 30 คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่วางไว้ แล้วพิจารณาหาค่าอำนาจจำแนก (r) โดยใช้วิธีการ Item Total Correlation (ธีร วุฒิ เอกะกุล. 2544 : 185-186) แล้วเลือกเฉพาะข้อมูลที่มีอำนาจจำแนกสูง

8. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยหาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีการของ Cronbach โดยใช้หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา α -Coefficient (ถ้วน สายยศ.2538 : 200) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแต่ละฉบับ

9. จัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

กิจกรรมวิจัย	เครื่องมือที่ใช้	กลุ่มเป้าหมาย	ระยะเวลา
ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัจจุบันปัญหาและความ ต้องการ 1.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง 1.2 Focus group 1.3 ลำดับสภาพปัญหา 1.4 สร้างเครื่องมือ 1.5 ทดลองใช้เครื่องมือ	1. เอกสาร 2. แบบสอบถาม	1. ผู้บริหาร 2. ครูที่ปรึกษา 3. นักเรียน 4. คณะกรรมการ สถานศึกษา 5. ผู้ปกครอง นักเรียน	ธ.ค.52
ระยะที่ 2 การดำเนินงาน พัฒนาการบริหารงานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1. คู่มือระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน 2. โปรแกรม Scan Tool.	1. ผู้บริหาร 2. ครูที่ปรึกษา 3. นักเรียน	ธ.ค.52-มี.ค. 53

กิจกรรมวิจัย	เครื่องมือที่ใช้	กลุ่มเป้าหมาย	ระยะเวลา
<p>ระยะที่ 3 การประเมินผลสำเร็จ</p> <p>3.1 เก็บรวบรวมข้อมูล</p> <p>3.2 วิเคราะห์ผลข้อมูล</p>	<p>1. แบบสอบถาม</p> <p>2. โปรแกรม SPSS for windows</p>	<p>4. คณะกรรมการสถานศึกษา</p> <p>5. ผู้ปกครองนักเรียน</p>	มี.ค.53

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังนี้

1. นำแบบเครื่องมือที่ได้รับคืนมาทั้งหมดมาตรวจสอบและคัดเลือกเอาแบบสอบถาม ที่สมบูรณ์ที่สุด
2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และนำเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยาย
3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่างยั่งยืน : กรณี โรงเรียนนาจะหลวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ปีการศึกษา 2552 โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคำนวณสถิติพื้นฐาน

วิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการหาร้อยละ Percentage ค่าเฉลี่ย Mean ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน Standard Deviation (S) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้เปรียบเทียบกับเกณฑ์ประเมินค่าความคิดเห็น โดยกำหนดระดับคะแนนเป็น 5 ระดับ ตามแบบของ Likert ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 99)

- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติน้อย
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติปานกลาง
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติมาก
- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยของคะแนนการพัฒนากิจการบริการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนอย่างยั่งยืน : กรณีโรงเรียนนาจะหลวย ปีการศึกษา 2552 โดยการแปลค่าเฉลี่ยคะแนน
ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 100)

คะแนนเฉลี่ย	1.00-1.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	1.51-2.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติน้อย
คะแนนเฉลี่ย	2.51-3.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	3.51-4.50	หมายถึง	มีการปฏิบัติมาก
คะแนนเฉลี่ย	4.51-5.00	หมายถึง	มีการปฏิบัติมากที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 101)

$$P = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าร้อยละ
	f	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	n	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) ใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2535 : 102)

$$\bar{X} = \frac{\sum X_i}{n}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
	$\sum X_i$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สูตรดังนี้ (ถ้วน สายยศ และ
อังคณา สายยศ. 2538 : 79)

$$s = \sqrt{\frac{\sum(x-\bar{x})^2}{n-1}}$$

เมื่อ	S	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง
	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยเลขคณิตของกลุ่มตัวอย่าง
	X	แทน	ข้อมูลแต่ละจำนวน
	n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธี
สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach โดยใช้สูตรดังนี้ (ถ้วน สายยศ และ
อังคณา สายยศ. 2538 : 200)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบสอบถาม
	s_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนเป็นรายข้อ
	s_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การพัฒนากระบวนการช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาโรงเรียนนาจะหลวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบระดับก่อนและหลังการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และเพื่อพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนาจะหลวย ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ตามลำดับดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนาจะหลวยในสภาพปัจจุบันก่อนการดำเนินการพัฒนา .

ระยะที่ 2 การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนาจะหลวยโดยใช้กระบวนการวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง(PDCA)

ระยะที่ 3 การเปรียบเทียบระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนก่อนและหลังการพัฒนา

ระยะที่ 1 การศึกษาระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนาจะหลวย ในสภาพปัจจุบันก่อนการดำเนินการพัฒนา

จากการศึกษาการสำรวจสภาพระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนาจะหลวย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจสภาพระดับพฤติกรรมในแต่ละด้าน จากแบบสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์ การประชุมเพื่อระดมความคิดเห็น จากคณะผู้บริหาร 4 คน ครู 32 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 15 คน ผู้ปกครองนักเรียน 32 คน และนักเรียน 32 คน พบว่า

1. การวิเคราะห์ข้อมูลระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้แบบสอบถาม

การสำรวจสภาพปัจจุบันระดับการศึกษาระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนาจะหลวย จากคณะผู้บริหาร 4 คน ครู 32 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 15 คน ผู้ปกครองนักเรียน 32 คน และนักเรียน 32 คน โดยการใช้แบบสอบถามสำรวจระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปรากฏผลการสำรวจดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนนาจะหลวย
จากคณะผู้บริหาร และครู

ระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.46	0.48	ปานกลาง
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.47	0.49	ปานกลาง
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	3.54	0.58	มาก
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	3.52	0.58	มาก
5. ด้านการส่งต่อ	3.48	0.58	ปานกลาง
โดยรวม	3.49	0.54	ปานกลาง

หมายเหตุ รายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ในภาคผนวก ข

จากตารางที่ 2 การสำรวจระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนาจะหลวย จากคณะผู้บริหาร และครู โดยรวมเฉลี่ย 3.49 อยู่ในระดับปานกลาง เรียงจากมากไปน้อยดังนี้

1. ด้านการส่งเสริมนักเรียน โดยเฉลี่ย 3.54 อยู่ในระดับมาก
2. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยเฉลี่ย 3.52 อยู่ในระดับมาก
3. ด้านการส่งต่อ โดยเฉลี่ย 3.48 อยู่ในระดับปานกลาง
4. ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยเฉลี่ย 3.47 อยู่ในระดับปานกลาง
5. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยเฉลี่ย 3.46 อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนนาจะหลวย จากคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน

ระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.41	0.62	ปานกลาง
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.43	0.67	ปานกลาง
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	3.46	0.58	ปานกลาง
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	3.48	0.63	ปานกลาง
5. ด้านการส่งต่อ	3.45	0.58	ปานกลาง
โดยรวม	3.45	0.62	ปานกลาง

หมายเหตุ รายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ในภาคผนวก ข

จากตารางที่ 3 การสำรวจระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนนาจะหลวย จากคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน โดยรวมเฉลี่ย 3.45 อยู่ในระดับปานกลาง เรียงจากมากไปน้อยดังนี้

1. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยเฉลี่ย 3.48 อยู่ในระดับปานกลาง
2. ด้านการส่งเสริมนักเรียน โดยเฉลี่ย 3.46 อยู่ในระดับปานกลาง
3. ด้านการส่งต่อ โดยเฉลี่ย 3.45 อยู่ในระดับปานกลาง
4. ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยเฉลี่ย 3.43 อยู่ในระดับปานกลาง
5. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยเฉลี่ย 3.41 อยู่ในระดับปานกลาง

**ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนนาจะหลวย
จากนักเรียน**

ระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.44	0.64	ปานกลาง
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.43	0.62	ปานกลาง
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	3.50	0.58	ปานกลาง
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	3.49	0.66	ปานกลาง
5. ด้านการส่งต่อ	3.46	0.58	ปานกลาง
โดยรวม	3.46	0.62	ปานกลาง

หมายเหตุ รายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ในภาคผนวก ข

จากตารางที่ 4 การสำรวจระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนนาจะหลวย จากนักเรียน โดยรวมเฉลี่ย 3.46 อยู่ในระดับปานกลาง เรียงจากมากไปน้อยดังนี้

1. ด้านการส่งเสริมนักเรียน โดยเฉลี่ย 3.50 อยู่ในระดับปานกลาง
2. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยเฉลี่ย 3.49 อยู่ในระดับปานกลาง
3. โดยเฉลี่ย 3.46 อยู่ในระดับปานกลาง
4. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยเฉลี่ย 3.44 อยู่ในระดับปานกลาง
5. ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยเฉลี่ย 3.43 อยู่ในระดับปานกลาง

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกต สัมภาษณ์และการระดมความคิดเห็น

ในการสำรวจสภาพระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนนาจะหลวย จากการสังเกต สัมภาษณ์นักเรียน และการระดมความคิดของคณะผู้บริหาร 2 คน ครู 16 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 3 คน ผู้ปกครองนักเรียน 8 คน และนักเรียน 16 คน ในการประชุม ครั้งที่ 1 วันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2552 พบว่าความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีข้อค้นพบดังนี้

2.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่าครูบางท่านยังไม่รู้จักนักเรียนและยังไม่ได้ออกไปเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อจะได้รู้จักนักเรียนว่าใครมีฐานะอย่างไร และอยากให้

ครูที่ปรึกษาใกล้ชิดกับนักเรียนและเข้าพบนักเรียนในคาบโฮมรูมทุกคาบ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองชั้นเรียนให้เข้มแข็ง

2.2 ด้านคัดกรองนักเรียน พบว่ายังไม่มีการแยกนักเรียนออกเป็นกลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเบี่ยงเบน และกลุ่มเสี่ยง เพื่อง่ายแก่การกำกับ ดูแลและควบคุมนักเรียน

2.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน พบว่าโรงเรียนยังไม่ได้จัดกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมความสามารถและความถนัดของนักเรียนอย่างเต็มที่ นักเรียนไม่กล้าแสดงออกถึงความถนัดและความสามารถพิเศษของตนเอง ชุมชนและผู้ปกครองไม่ค่อยมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน

2.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา พบว่านักเรียนบางคนไม่ตั้งใจเรียน ไม่ส่งการบ้าน ขาดความมานะ ความเพียรพยายามในการเสาะแสวงหาความรู้ ไม่ชอบอ่านหนังสือ ขาดเรียนบ่อยครั้ง ไม่สนใจคะแนน ไม่กลัวการติตศุนย์ มาโรงเรียนสาย ไม่เข้าเรียน

2.5 ด้านการส่งต่อ พบว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ยังไม่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และไม่ค่อยรายงานพฤติกรรมให้ผู้ปกครองทราบ และนักเรียนที่มีความสามารถรู้ ความสามารถพิเศษยังได้รับการส่งต่อน้อย

จากสภาพระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนน่าจะหลวย จากการสังเกต การสัมภาษณ์ (แบบไม่มีโครงสร้าง) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวเสนอต่อที่ประชุมคณะครู ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน และตัวแทนนักเรียน ได้มีการพิจารณาร่วมกันเห็นว่า โรงเรียนน่าจะหลวยมีความรู้ความเข้าใจในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง และสมควรที่จะจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ดีขึ้นมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ระยะที่ 2 การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนน่าจะหลวย โดยใช้กระบวนการวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA)

การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนน่าจะหลวย ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยที่ได้จากการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นจากคณะครู ตัวแทนผู้ปกครอง และตัวแทนนักเรียน ตามขั้นตอนการพัฒนาตามกระบวนการวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง 2 วงรอบ ดังนี้

1. การพัฒนาในวงรอบที่ 1

ขั้นการวางแผน (Plan)

จากการสำรวจสภาพระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนาจะหลวย ในระยะที่ 1 ผู้วิจัยได้นำผลที่ได้จากการศึกษาดังกล่าวเข้าที่ประชุมคณะกรรมการพัฒนาการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน เพื่อระดมความคิดเห็น ในการประชุมวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2552 เวลา 14.00 น ถึง 16.30 น เกี่ยวกับระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน โดยมีข้อสรุปร่วมกันเห็นว่าสมควรที่จะจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กนักเรียนให้มีพฤติกรรมที่ดีขึ้นมากกว่าเดิม และได้จัดทำแผนกลยุทธ์เพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ดังนี้

แผนพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนาจะหลวย

วิสัยทัศน์

มุ่งพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืนของโรงเรียนนาจะหลวย คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการส่งต่อ

พันธกิจ

1. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน
2. ยกระดับคุณภาพด้านการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้ได้คะแนนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ยุทธศาสตร์

1. ใช้กระบวนการพัฒนาโดยใช้วงจรคุณภาพของเดมมิ่ง(PDCA)
2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการสร้างองค์ความรู้
3. ใช้หลักการมีส่วนร่วมจากนักเรียน ครู ผู้ปกครองและชุมชน

ประเด็นยุทธศาสตร์

ยกระดับการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยอยู่ในระดับปฏิบัติมาก

เป้าประสงค์

1. นักเรียนได้รับการพัฒนาเป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
2. โรงเรียนมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

ตัวชี้วัดและเป้าหมาย

1. ร้อยละของนักเรียนได้รับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและลักษณะอันพึงประสงค์
2. ระดับความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาและ ผู้ปกครองนักเรียนต่อการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กลยุทธ์

กลยุทธ์เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้วางไว้ด้วยกัน 5 กลยุทธ์เพื่อให้นักเรียนได้ปฏิบัติดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 ฝึกปฏิบัติให้เป็นกิจวัตร

กลยุทธ์ที่ 2 สอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอน

กลยุทธ์ที่ 3 สร้างสถานการณ์และบทบาทสมมุติ

กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม เชิดชูและยกย่องคนดี

กลยุทธ์ที่ 5 ความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน

ในการดำเนินงานทั้ง 5 กลยุทธ์เริ่มจากการปฏิบัติจนเป็นกิจวัตร แรกในกิจกรรมการเรียนการสอน กลยุทธ์ที่ 1 และ 2 จะเน้นให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจนเป็นนิสัย โดยให้ปฏิบัติกิจกรรมทุกวันซึ่งเป็นกลยุทธ์หลัก ส่วนกลยุทธ์ที่ 3-5 นั้น จะเป็นกลยุทธ์เสริมคุณธรรมและ

จริยธรรมให้กับนักเรียน เป็นกลยุทธ์เพื่อเติมเต็มให้กับนักเรียน โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน ดังแผนภาพข้างต้น

กิจกรรมตามกลยุทธ์

กลยุทธ์ที่ 1 ฝึกปฏิบัติให้เป็นกิจวัตร

ในกลยุทธ์ที่ 1 ทางคณะกรรมการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน เห็นว่าการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต้องเกิดจากการปฏิบัติอยู่บ่อยๆ ให้เกิดความยั่งยืน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

1. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นระบบที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
2. โรงเรียนมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบและยั่งยืน เพื่อส่งเสริมกิจกรรมและพัฒนาคุณธรรมนักเรียน โดยการฝึกอบรมนักเรียน(ตอนเช้า , ตอนเที่ยง , หลังเลิกเรียน) กิจกรรมนี้จะเน้นที่การให้ความรู้และการสร้างความตระหนักควบคู่ไปกับการฝึกปฏิบัติในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

กลยุทธ์ที่ 2 สอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอน

ในกลยุทธ์ที่ 2 จะเน้นไปที่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละกลุ่มสาระ โดยมีการบูรณาการเข้ากับเนื้อหาในแต่ละกลุ่มสาระเพื่อให้เกิดการซึมซาบเข้าไปทีละนิด จนเกิดเป็นนิสัย โดยจะเน้นการมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์ที่ 3 สร้างสถานการณ์และบทบาทสมมติ

ในกลยุทธ์ที่ 3 จะเน้นไปที่การสร้างสถานการณ์และบทบาทสมมติเพื่อให้ครูและนักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เจอสถานการณ์จริง ซึ่งทางคณะกรรมการได้กำหนดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ ดังนี้

1. พบพระพบธรรม เป็นกิจกรรมที่ต้องการให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจากพระผู้ปฏิบัติโดยตรง
2. ถ่ายพุทธบุตร เป็นการเติมเต็มการฝึกปฏิบัติพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กับคณะพระวิทยากร ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ
3. การสร้างวินัยเชิงบวก เพื่อเป็นการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โดยการฝึกวินัยเชิงบวกให้กับนักเรียนเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่ยั่งยืนในตัวเด็กนักเรียนแต่ละคน

4. กิจกรรมกีฬาต้านยาเสพติดเทิดไท่องค์ราชัน เป็นการจัดกีฬาภายในของโรงเรียน โดยเน้นให้นักเรียน ได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และเป็นการฝึกระเบียบวินัย เป็นการฝึกกิจกรรมประชาธิปไตยนักเรียน สร้างภาวะผู้นำและผู้ตามการสร้างวินัยเชิงบวก เพื่อเป็นการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน

5. กิจกรรมคุณธรรมวันศุกร์ เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียน ได้ฝึกปฏิบัติด้านคุณธรรมและเป็นการบูชาพระคุณครูบา-อาจารย์

6. กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม เป็นกิจกรรมที่ต้องการให้นักเรียนได้มีจิตสำนึกที่ดี(จิตอาสา) ในการทำความดีเพื่อสังคมหรือชุมชนของตนเอง

กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม เชิดชูและยกย่องคนดี

เป็นกลยุทธ์ที่ต้องการส่งเสริมและยกย่องนักเรียนที่มีความประพฤติดี ตั้งใจเรียน สร้างชื่อเสียงให้โรงเรียนในด้านต่างๆ เพื่อให้เป็นแบบอย่างกับเพื่อนๆ และรุ่นน้อง

1. คนดีศรีนาจะหลวย เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรตินักเรียนที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างแก่เพื่อนๆ และน้องๆ ซึ่งปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน โดยคัดเลือกนักเรียนที่มีความประพฤติดีและมอบทุนการศึกษาให้(ใช้คะแนนความประพฤติ)

2. กิจกรรมเยาวชนต้นแบบ V-Star เป็นกิจกรรมที่ร่วมกับชมรมพุทธศาสนา สากลในการอบรมนักเรียนต้นแบบด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แล้วนำมาขยายให้กับนักเรียนทุกคนในโรงเรียน

กลยุทธ์ที่ 5 ความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน

ถือว่าเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญเพราะการจะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี นั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ที่สำคัญคือชุมชนหรือผู้ปกครอง ซึ่งจะมีส่วนช่วยเหลือทำให้โรงเรียนรู้และทราบข้อมูลนักเรียนเพื่อที่จะได้ร่วมกันพัฒนาตัวนักเรียนเป็นรายบุคคล

1. ภาติเครือข่ายผู้ปกครอง เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่าง โรงเรียน ครูที่ปรึกษา และผู้ปกครองนักเรียน เพื่อช่วยกันพัฒนาและเป็นหูเป็นตา ในการสอดส่องดูแลนักเรียนร่วมกับ โรงเรียน

2. เยี่ยมบ้านนักเรียน 100% เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อที่ทางโรงเรียนจะได้รับทราบข้อมูลต่างๆ และความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนและชุมชนในเขตพื้นที่บริการ

แนวทางการดำเนินงานในการพัฒนา

ในการดำเนินการพัฒนาได้วางกรอบการพัฒนาไว้ 2 วงรอบการพัฒนาตามตาราง
ปฏิทินกิจกรรมพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตารางที่ 5 ปฏิทินการปฏิบัติงานตามกลยุทธ์การพัฒนางรอบที่ 1 กิจกรรมพัฒนาระบบ
การดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน ตามกลยุทธ์

กลยุทธ์/กิจกรรม	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบกิจกรรม
<u>กลยุทธ์ที่ 1</u> - กิจกรรมสมุดบันทึกความดี - กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม	ก.ย. – พ.ย.	คณะกรรมการ พัฒนาระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน
<u>กลยุทธ์ที่ 2</u> - แทรกในกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้ง 8 กลุ่มสาระฯ - แทรกในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	ก.ย. – พ.ย.	ครูผู้สอนทุกคน ครูผู้สอนทุกคน
<u>กลยุทธ์ที่ 3</u> - พบพระพบธรรม - ค่ายพุทธบุตร - กิจกรรมคุณธรรมวันศุกร์ - การสร้างวินัยเชิงบวก - กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม	ก.ย. – พ.ย.	คณะกรรมการ พัฒนาระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน

กลยุทธ์/กิจกรรม	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบกิจกรรม
<u>กลยุทธ์ที่ 4</u> - คนดีศรีนาจะหลวย - กิจกรรมเยาวชนต้นแบบ	ก.ย. – พ.ย.	ครูปกครอง
<u>กลยุทธ์ที่ 5</u> - ภาควิชาเครือข่ายผู้ปกครอง - เยี่ยมบ้านนักเรียน 100%	ก.ย. – พ.ย.	ครูที่ปรึกษานักเรียน

ตารางที่ 6 ปฏิทินการปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ วงรอบการพัฒนาที่ 2 กิจกรรมพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน

กลยุทธ์/กิจกรรม	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบกิจกรรม
<u>กลยุทธ์ที่ 1</u> - กิจกรรมสมุคบันที่กความดี - กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม	ธ.ค. – ม.ค.	คณะกรรมการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
<u>กลยุทธ์ที่ 2</u> - แทรกในกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้ง 8 กลุ่มสาระฯ - แทรกในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	ธ.ค. – ม.ค.	ครูผู้สอนทุกคน ครูผู้สอนทุกคน

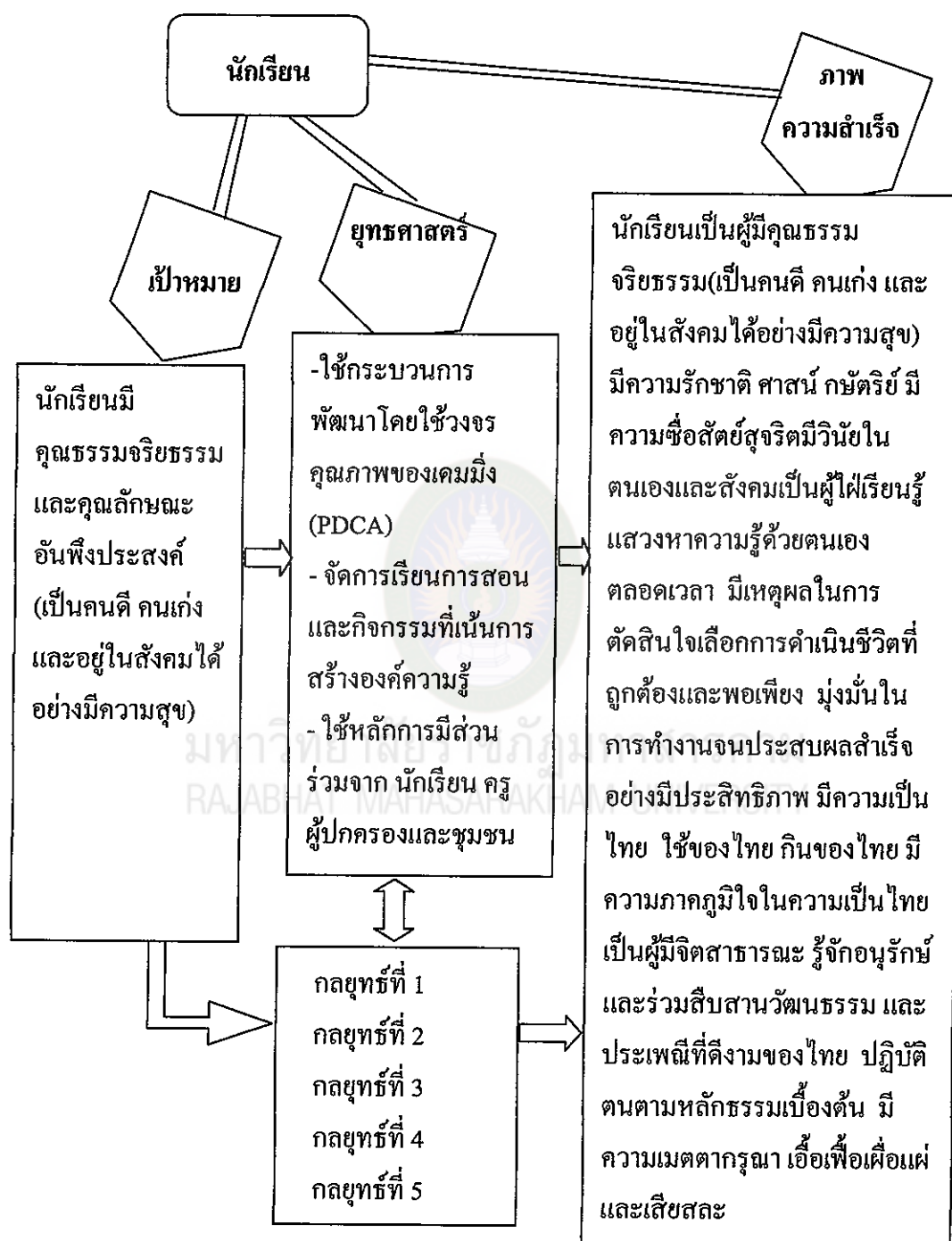
กลยุทธ์/กิจกรรม	ระยะเวลา	ผู้รับผิดชอบกิจกรรม
<u>กลยุทธ์ที่ 3</u> - พบพระพบธรรม - ค่ายพุทธบุตร - กิจกรรมคุณธรรมวันศุกร์ - การสร้างวินัยเชิงบวก - กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม	ธ.ค. – ม.ค.	คณะกรรมการ พัฒนาระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน
<u>กลยุทธ์ที่ 4</u> - คนดีศรีนาจะหลวย - กิจกรรมเยาวชนต้นแบบ	ธ.ค. – ม.ค.	ครูปกครอง
<u>กลยุทธ์ที่ 5</u> - ภาเกื้อเรือข่ายผู้ปกครอง - เยี่ยมบ้านนักเรียน 100%	ธ.ค. – ม.ค.	ครูที่ปรึกษานักเรียน

ตารางที่ 7 ตัวชี้วัดความสำเร็จตามกลยุทธ์

กลยุทธ์/กิจกรรม	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	
	ด้านปริมาณ	ด้านคุณภาพ
<u>กลยุทธ์ที่ 1</u> - กิจกรรมสมุคบันที่กความดี - กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม	จำนวนนักเรียนที่ได้รับการพัฒนา	นักเรียนเป็นผู้มี คุณธรรมจริยธรรม (เป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ในสังคมได้ อย่างมีความสุข)

กลยุทธ์/กิจกรรม	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	
	ด้านปริมาณ	ด้านคุณภาพ
<u>กลยุทธ์ที่ 2</u> - แทรกในกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้ง 8 กลุ่มสาระฯ - แทรกในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	จำนวนครูที่มีแผนการสอน บูรณาการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมฯ และทำการสอน ตามแผน	
<u>กลยุทธ์ที่ 3</u> - พบพระพบธรรม - ค่ายพุทธบุตร - กิจกรรมคุณธรรมวันศุกร์ - การสร้างวินัยเชิงบวก - กิจกรรมกีฬาต้านยาเสพติดฯ - กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม	จำนวนนักเรียนที่ได้รับการ พัฒนา	
<u>กลยุทธ์ที่ 4</u> - คนดีศรีนาจะหลวย - กิจกรรมเยาวชนต้นแบบ	คะแนนความประพฤติ นักเรียน และจำนวนเยาวชน ต้นแบบที่ผ่านการประเมิน	
<u>กลยุทธ์ที่ 5</u> - ภาติเครือข่ายผู้ปกครอง - เชื่อมบ้านนักเรียน 100%	จำนวนผู้ปกครองที่ให้ความ ร่วมมือ	

ภาพความสำเร็จที่เกิดกับนักเรียน

แผนภาพที่ 2 แสดงเป้าหมายยุทธศาสตร์และสภาพความสำเร็จที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียน

ขั้นปฏิบัติการตามแผน (DO)

ได้ดำเนินงานตามแผนพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนาคะหลวยตามปฏิทินการปฏิบัติงานในวงรอบการพัฒนาที่ 1 ทั้ง 5 กลยุทธ์ 14 กิจกรรม ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 ฝึกปฏิบัติให้เป็นกิจวัตร

ประกอบด้วย 2 กิจกรรม ได้ดำเนินงานแต่ละกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมสมุดบันทึกความคิด เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2552 ถึงวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 โดยให้นักเรียนบันทึกความคิดตามแบบบันทึก และมีการบันทึกสรุปข้อมูลนักเรียนลงในแบบฟอร์มต่างๆ สัปดาห์

2. กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเป็นกิจกรรมเน้นการให้การอบรมให้ความรู้แก่นักเรียนทุกวัน โดยแบ่งระยะเวลาการอบรมให้ความรู้เป็น 3 ระยะ คือ ช่วงเช้า ช่วงเที่ยง และ ช่วงหลังเลิกเรียน โดยให้ครูเวรประจำวันเป็นผู้อบรมนักเรียนในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2552 ถึงวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552

กลยุทธ์ที่ 2 สอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอน

ประกอบด้วย 2 กิจกรรม ได้ดำเนินงานแต่ละกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. แทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนทั้ง 8 กลุ่มสาระฯ โดยให้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ออกแบบบูรณาการเนื้อหาแทรกคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์เข้ากับแผนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยให้คณะครูแต่ละท่านเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2552 ถึงวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552

2. แทรกในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่พัฒนานักเรียนด้านคุณธรรมและจริยธรรมอยู่แล้วแต่จะเป็นการเพิ่มเติมในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม ซึ่งจะเน้นเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมในทุกวันอังคารชั่วโมงชุมนุม และวันพฤหัสบดีในชั่วโมงลูกเสือ , ผู้บำเพ็ญประโยชน์ โดยเริ่มตั้งแต่วันอังคารที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2552 และวันพฤหัสบดีที่ 17 กันยายน พ.ศ. 2552 ถึงวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552

กลยุทธ์ที่ 3 สร้างสถานการณ์และบทบาทสมมติ

ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ได้ดำเนินงานแต่ละกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. พบพระพบธรรม เป็นกิจกรรมต้องการให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติคุณธรรมจริยธรรม

จากพระสงฆ์ผู้ที่สืบทอดศาสนาโดยตรง โดยนำเด็กนักเรียน ไปฝึกปฏิบัติธรรมและประกอบ พิธีกรรมในวันสำคัญทางศาสนาที่วัดใกล้โรงเรียน

2. **ค่ายพุทธบุตร** โดยได้ดำเนินการจัดค่ายพุทธบุตร ระหว่างวันที่ 7-9 ตุลาคม พ.ศ. 2552

3. **การสร้างวินัยเชิงบวก** เพื่อเป็นการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน โดยการฝึกวินัยเชิงบวกให้กับนักเรียนเพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงลึกในตัวเด็กนักเรียนแต่ละคน โดยการสร้างความตระหนักร่วมกันของครูใน โรงเรียน เริ่มตั้งแต่วันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2552 ถึงวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552

4. **กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม** เป็นกิจกรรมที่ต้องการให้นักเรียน ได้มีจิตสำนึกที่ดีในการทำความคิดเพื่อสังคมหรือชุมชนของตนเอง เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2552 ถึงวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552

กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม เชิดชูและยกย่องคนดี

ประกอบด้วย 2 กิจกรรม ได้ดำเนินงานแต่ละกิจกรรมดังต่อไปนี้

เป็นกลยุทธ์ที่ต้องการส่งเสริมและยกย่องนักเรียนที่มีความประพฤติดี ตั้งใจเรียน สร้างชื่อเสียงให้โรงเรียนในด้านต่างๆ เพื่อให้เป็นแบบอย่างกับเพื่อนๆ และรุ่นน้อง

คณิตศรินาจะหลวย เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรตินักเรียนที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างแก่เพื่อนๆ และน้องๆ โดยเริ่มเก็บคะแนนความประพฤติตั้งแต่วันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2552 ถึงวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 ตามเกณฑ์ที่ทางคณะกรรมการพิจารณา

กิจกรรมเยาวชนต้นแบบ V-Star เป็นกิจกรรมที่ร่วมกับชมรมพุทธศาสน์สากลในการอบรมนักเรียนต้นแบบด้านการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ แล้วนำมาขยายให้กับนักเรียนทุกคนใน โรงเรียน ดำเนินการเริ่มตั้งแต่วันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2552 ถึงวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552

กลยุทธ์ที่ 5 ความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน

ประกอบด้วย 2 กิจกรรม ได้ดำเนินงานแต่ละกิจกรรมดังต่อไปนี้

ภาคีเครือข่ายผู้ปกครอง เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ครูที่ปรึกษา และผู้ปกครองนักเรียน เพื่อช่วยกันพัฒนาและเป็นหูเป็นตาในการสอดส่องดูแลนักเรียนร่วมกับโรงเรียน โดยมอบหมายให้ครูที่ปรึกษานักเรียนจัดประชุมเครือข่ายผู้ปกครองระดับห้องเรียน แล้วให้ตัวแทนแต่ละห้องเรียนเป็นเครือข่ายผู้ปกครองระดับโรงเรียน โดยเริ่มดำเนินการในวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2552 ถึงวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552

เยี่ยมบ้านนักเรียน 100% เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อที่ทางโรงเรียนจะได้รับทราบข้อมูลต่างๆ และความต้องการของผู้ปกครองและนักเรียน โดยให้ครูที่ปรึกษานักเรียนออกเยี่ยมบ้านนักเรียน ให้ครบทุกคน โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2552 ถึงวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552

ขั้นตรวจสอบผลการปฏิบัติ (Check)

ผู้วิจัยได้วางกรอบในการตรวจสอบผลที่เกิดจากการดำเนินงาน ดังนี้

1. ผลที่เกิดจากการดำเนินงานแต่ละกลยุทธ์ แต่ละกิจกรรม
  2. จากแบบสังเกต การสอบถาม
1. ผลที่เกิดจากการดำเนินงานแต่ละกลยุทธ์ แต่ละกิจกรรม

ตารางที่ 8 ผลที่เกิดจากการดำเนินงานตามแต่ละกลยุทธ์ใน วงรอบการพัฒนาที่ 1

ประเด็น	กิจกรรม	ผลการดำเนินงาน
<u>กลยุทธ์ที่ 1</u>	- กิจกรรมสมุดบันทึก ความดี - กิจกรรมส่งเสริมและ พัฒนาคุณธรรม	นักเรียนส่วนมากได้รับการพัฒนาและผ่านการ ประเมินกิจกรรม ยังมีนักเรียนบางส่วนยังไม่ให้ ความร่วมมือกับทางโรงเรียนและไม่นำสมุด บันทึกความดีให้ ผู้ปกครองลงลายมือชื่อ นักเรียนได้รับการฝึกอบรมและมีพฤติกรรมที่ดี มีระเบียบ มีความรู้ แต่ยังไม่เข้าใจเนื้อหาการ พัฒนายังไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง
<u>กลยุทธ์ที่ 2</u>	- แทรกในกิจกรรมการ เรียนการสอน - แทรกในกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน - พบพระพบธรรม	ครูมีแผนบูรณาการด้านคุณธรรมจริยธรรม และ ยังมีครูบางส่วนที่ยังไม่มีแผนพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในรายวิชาที่ตนเองสอน รูปแบบของกิจกรรมในการพัฒนานักเรียนยังไม่ ชัดเจนครูต่างคนต่างคิด นักเรียนทุกคนได้ร่วมกิจกรรมและฝึกปฏิบัติ จากสถานที่จริงและจากผู้ปฏิบัติจริง แต่ยังไม่ เกิดความศรัทธาในการฝึกปฏิบัติ ยังไม่มี จิตสำนึกที่ดีต่อการปฏิบัติธรรม

ประเด็น	กิจกรรม	ผลการดำเนินงาน
<u>กลยุทธ์ที่ 3</u>	<ul style="list-style-type: none"> - ค่ายพุทธบุตร - กิจกรรมคุณธรรมวันศุกร์ - การสร้างวินัยเชิงบวก 	<p>นักเรียนทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรมและเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนา และต้องการที่จะสืบสานอนุรักษ์ประเพณี ขนบธรรมเนียมในท้องถิ่นของตนเอง</p> <p>นักเรียนได้รับการพัฒนาและการฝึกสมาธิ และหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา</p> <p>นักเรียนเริ่มมีการปรับตัว เริ่มพูดจาไพเราะ สนใจเรียน มีความสัมพันธ์กับครู กล้าคิด กล้าทำเพิ่มมากขึ้น ไม่ใช่ความรุนแรง แต่ยังมีนักเรียนบางกลุ่มยังไม่ให้ความสนใจ</p>
<u>กลยุทธ์ที่ 4</u>	<ul style="list-style-type: none"> - คนดีศรีนาจะหลวย - กิจกรรมเยาวชนต้นแบบ 	<p>ได้รวบรวมคะแนนความประพฤติโดยให้คณะกรรมการนักเรียนจัดเก็บ และมีการแจ้งคะแนนความก้าวหน้าให้ทราบทุกสัปดาห์</p> <p>มีนักเรียนเยาวชนต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม จำนวน 90 คน</p>
<u>กลยุทธ์ที่ 5</u>	<ul style="list-style-type: none"> - ภาคิเครือข่ายผู้ปกครอง - เยี่ยมบ้านนักเรียน 100% 	<p>มีคณะกรรมการภาคิเครือข่าย</p> <p>ครูที่ปรึกษาได้ออกเยี่ยมบ้านนักเรียนครบทุกคน และรู้สภาพปัญหาและความต้องการ</p>

1. จากแบบสังเกต การสอบถาม การสัมภาษณ์

จากการสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน โดยใช้แบบสังเกตโดยคณะครู ผู้รับผิดชอบกิจกรรม และจากการสังเกตแบบไม่มีโครงสร้างของคณะครูทุกคน โดยภาพรวมจากประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นของคณะครู ตัวแทนผู้ปกครองและตัวแทนนักเรียนในการประชุมวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 จากการสังเกต พบว่า

ตารางที่ 9 สรุปผลที่ได้จากการสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม 5 กลยุทธ์

รายการสังเกต	ผลการสังเกต
การเข้าร่วมกิจกรรม	นักเรียนส่วนมากให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมและปฏิบัติตามกิจกรรมที่ทาง โรงเรียนกำหนด มีนักเรียนบางส่วนที่ไม่ให้ความร่วมมือ
ความเข้าใจในเนื้อหา	จากการสอบถามและการตอบคำถามระหว่างร่วมกิจกรรม นักเรียนมีความสนใจและมีความเข้าใจในเนื้อหาที่ทาง โรงเรียนดำเนินการคือการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์
การปฏิบัติตามข้อตกลง	นักเรียนมีส่วนร่วมและปฏิบัติตามข้อตกลงตามที่ทาง โรงเรียนกำหนด หรือจากคณะวิทยากรหรือข้อตกลงร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียน แต่ยังมีปัญหาที่ครูยังคงคอยกำกับนักเรียนถึงจะปฏิบัติตามข้อตกลง
การมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือ	ในการดำเนินแต่ละกิจกรรมนักเรียนบางส่วนยังไม่ให้ความร่วมมือยังไม่เห็นความสำคัญของการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมที่ทาง โรงเรียนกำหนด นักเรียนยังไม่กล้าคิด กล้าแสดงออกเท่าที่ควร
พฤติกรรมที่แสดงออก	นักเรียนมีความตั้งใจเมื่อครูคอยกำกับ และให้ความสำคัญต่อกิจกรรมที่ทาง โรงเรียนกำหนด มีนักเรียนบางส่วนที่ยังคอยหลบๆ ซ่อนๆ ไม่เข้าร่วมกิจกรรม ไม่กล้าแสดงออกเมื่อครูวิทยากรถาม หรือให้ทำกิจกรรม
ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน	นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมของทาง โรงเรียน และมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาต่อกิจกรรม และสามารถปฏิบัติกิจกรรม ได้เป็นที่พึงพอใจของทางคณะครู
แนวโน้มการพัฒนาของนักเรียน	นักเรียนมีแนวโน้มในการพัฒนาดีกว่าก่อนการเริ่มต้นการพัฒนา

จากการสัมภาษณ์ ทั้งแบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง พบว่า

1. โดยส่วนมากนักเรียนชอบสภาพแวดล้อมและบรรยากาศใน โรงเรียน อยากจะมาโรงเรียนเพราะได้เจอเพื่อนๆ
2. นักเรียนทราบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ทางโรงเรียนต้องการเน้น
3. นักเรียนได้นำกิจกรรมสมุดบันทึกความดีฝึกปฏิบัติในช่วงที่อยู่ที่บ้านและในโรงเรียน
4. นักเรียนทราบข้อปฏิบัติและขั้นตอนในการดำเนินงานในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้มีคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ทางโรงเรียนกำหนด
5. นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมผู้ที่มีส่วนสำคัญที่สุดก็ คือ ตัวนักเรียนเอง รองลงมา คือ ผู้ปกครอง และครูตามลำดับ
6. นักเรียนทราบขั้นตอนและวิธีการพัฒนา จากครูที่ปรึกษา และครูเวรประจำวัน
7. นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดบรรลุตามวัตถุประสงค์
8. นักเรียนให้ความร่วมมือต่อกิจกรรมที่ทางโรงเรียนกำหนดเป็นอย่างดี ครูและนักเรียนมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมและพฤติกรรมที่แสดงออก
9. นักเรียน ครู ผู้ปกครองมีความรู้สึที่ดีต่อกิจกรรมการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทุกกิจกรรม กิจกรรมทุกกิจกรรมที่ได้วางไว้ต่างประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายทุกกิจกรรม

ขั้นการแก้ไขปรับปรุง(Act)

จากการประชุมระดมความคิดเห็นของคณะครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้มีการประชุม และปรึกษาหารือประเด็นที่เป็นปัญหาแล้วหาทางแก้ไขปรับปรุง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 10 การแก้ไขปรับปรุงจากการดำเนินงานตามกลยุทธ์

ประเด็น	กิจกรรม	การแก้ไขปรับปรุง
กลยุทธ์ที่ 1	<p>- กิจกรรมสมุดบันทึก ความดี</p> <p>- กิจกรรมส่งเสริมและ พัฒนาคุณธรรม</p>	<p>- ข้อปฏิบัติมากเกินไป ได้ปรับปรุงเรื่องของ จำนวนข้อปฏิบัติในแบบบันทึกโดยลดจำนวนข้อ พัฒนาฯ และให้กระชับยิ่งขึ้น</p> <p>- มีนักเรียนส่วนหนึ่งที่ไม่ยอมปฏิบัติตาม ได้ ประสานไปยังครูที่ปรึกษาเพื่อลงพื้นที่และเรียก นักเรียนผู้ปกครองมาทำข้อตกลงร่วมกัน</p> <p>- กิจกรรมหน้าเสาธงแน่นเกินไปทำให้นักเรียนเบื่อ หน่าย และได้ตัดกิจกรรมบางกิจกรรมออกเพื่อให้ สั้นและกระชับยิ่งขึ้น</p> <p>- กิจกรรมช่วงพักเที่ยง ไม่เกิดแรงจูงใจต่อนักเรียน ได้ปรับโดยให้คณะครูที่เป็นวิทยากรลูกเสือประจำ โรงเรียนเป็นแกนหลักในการอบรม</p>
กลยุทธ์ที่ 2	- แทรกในกิจกรรมการ เรียนการสอน	- คณะครูยังมีปัญหาในเรื่องการจัดทำแผนบูรณาการ คุณธรรมฯ และได้มอบให้หัวหน้าฝ่ายวิชาการเป็น ผู้นิเทศคณะครู และกำหนดรูปแบบแผนพัฒนาให้ เป็นรูปแบบเดียวกัน
กลยุทธ์ที่ 3	<p>- พบพระพบธรรม</p> <p>- ค่ายพุทธบุตร</p>	<p>- รูปแบบของกิจกรรมและเนื้อหายังไม่สอดคล้อง ได้มอบให้ครูจริยธรรมจัดทำเนื้อหาให้พระอาจารย์ ในการอบรม</p> <p>- กิจกรรมระหว่างครูและพระวิทยากรยังไม่ สัมพันธ์กัน มอบให้ครูผู้รับผิดชอบ โครงการผลาน กับคณะพระอาจารย์วิทยากร</p>

ประเด็น	กิจกรรม	การแก้ไขปรับปรุง
<p data-bbox="138 824 267 866">กลยุทธ์ที่ 4</p>	- กิจกรรมคุณธรรม วันศุกร์	- รูปแบบยังไม่สอดคล้องกิจกรรมใช้เวลามากเกินไป ยังไม่มีแบบแผน ได้มอบหมายให้ครูผู้รับผิดชอบกิจกรรม(ครูเวรประจำวัน) ดำเนินการตามรูปแบบที่ทางโรงเรียนกำหนด
	- การสร้างวินัยเชิงบวก	- ช่วงแรกคณะครูยังติดการทำโทษแบบเดิม ๆ เช่น การดูค่า ได้เสนอแนะและให้ความรู้หลักการสร้างวินัยเชิงบวกที่ถูกต้องแก่คณะครู
	- กิจกรรมบำเพ็ญ ประโยชน์ต่อสังคม	- นักเรียนยังไม่กล้าที่แสดงออก ยังอายุการทำ ความดีต่อสาธารณชน
	- คณิตศรึนจะหลวย	- เกณฑ์ของคะแนนยังไม่ชัดเจนได้จัดทำเกณฑ์ การให้คะแนน ให้กระชับให้ครูนักเรียนเข้าใจง่าย เข้าใจตรงกัน
	- กิจกรรมเยาวชน ต้นแบบ	- นักเรียนสมัครเข้าร่วมโครงการน้อย ได้วาง เงื่อนไข โดยการให้รางวัล และยกย่องต่อเพื่อน ๆ และน้อง ๆ เป็นประจำ
<p data-bbox="138 1342 267 1384">กลยุทธ์ที่ 5</p>	- แทรกในกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน	- เวลาไม่พอในการเพิ่มกิจกรรม ได้ให้ทางคณะครู ประยุกต์เนื้อหาบูรณาการคุณลักษณะเข้าไปใน เนื้อหาของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
	- ภาคึเครือข่าย ผู้ปกครอง	- ผู้ปกครองยังไม่ให้ความสนใจและไม่มาตาม หนังสือเชิญของโรงเรียน ให้ครูที่ปรึกษาออกเยี่ยม ถึงบ้าน เพื่อชี้แจงรายละเอียดให้ทราบ
	- เยี่ยมบ้านนักเรียน 100%	- เอกสารการเยี่ยมบ้านยังไม่ครอบคลุม ได้ ปรับปรุงและแก้ไขเอกสารให้มีรายละเอียดมากขึ้น

วงรอบการพัฒนาที่ 2

ขั้นการวางแผน(Plan)

จากที่ได้ดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่หนึ่งช่วงระหว่างวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2552 ถึงวันที่ 25 พฤศจิกายน 2552 ตามแผนพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ทางโรงเรียนกำหนด ผู้วิจัยได้ประชุมคณะกรรมการในวันที่ 26 พฤศจิกายน 2552 เพื่อที่จะได้นำแผนพัฒนาในวงรอบพัฒนาที่ 2 มาใช้ตามปฏิทินปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์
ขั้นปฏิบัติการตามแผน(DO)

ได้ดำเนินงานตามแผนพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของนักเรียนโรงเรียน นางจะหลวย ตามกลยุทธ์ ทั้ง 5 กลยุทธ์ ตามแผนพัฒนาในวงรอบที่ 2 ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 ฝึกปฏิบัติให้เป็นกิจวัตร

ได้ดำเนินการตามกิจกรรมที่วางไว้ ประกอบด้วย 2 กิจกรรม ซึ่งมีการดำเนินงานแต่ละกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมสมุดบันทึกความดี เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 ถึงวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2553
2. กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม เริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ วันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 ถึงวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2553

กลยุทธ์ที่ 2 สอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอน

แทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนทั้ง 8 กลุ่มสาระฯ โดยให้แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้อัดทำแผนบูรณาการเนื้อหาแทรกคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์เข้ากับแผนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยให้คณะครูแต่ละท่านเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 ถึงวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2553

แทรกในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่พัฒนา นักเรียนด้านคุณธรรมและจริยธรรมอยู่แล้วแต่จะเป็นการเติมเต็มในเนื้อหาที่เกี่ยวกับคุณธรรม ซึ่งจะเน้นเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม ในทุกวันอังคารช่วง โมงชุมนุม และวันพุธช่วง โมงลูกเสือเนตรนารี ผู้บำเพ็ญประโยชน์ โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 27 พฤศจิกายน 2552 ถึงวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2553

กลยุทธ์ที่ 3 สร้างสถานการณ์และบทบาทสมมุติ

พบพระพบธรรม เป็นกิจกรรมต้องการให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจากพระสงฆ์ผู้ที่สืบทอดศาสนาโดยตรง โดยนำเด็กนักเรียนไปฝึกปฏิบัติธรรมและประกอบกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา

การสร้างวินัยเชิง เริ่มตั้งแต่วันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2552 ถึงวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2553

กิจกรรมกีฬาต้านยาเสพติดเทิดไท่องค์ราชัน เป็นการจัดกีฬาภายในของโรงเรียน โดยเน้นให้นักเรียนได้มีบทบาทในการดำเนินการจัดกิจกรรมด้วยตัวนักเรียนเอง เป็นการฝึกวินัย การอยู่ร่วมกันในกลุ่มสังคมนักเรียน โดยดำเนินการระหว่างวันที่ 2-4 ธันวาคม พ.ศ. 2552

กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อ เริ่มดำเนินการเดือน 27 พฤศจิกายน 2552 ถึงวันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2553 โดยนำนักเรียนไปพัฒนาตามสถานที่สำคัญต่างๆ ในชุมชนที่อยู่ใกล้โรงเรียน

กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม เชิดชูและยกย่องคนดี

เป็นกลยุทธ์ที่ต้องการส่งเสริมและยกย่องนักเรียนที่มีความประพฤติดี ตั้งใจเรียน สร้างชื่อเสียงให้โรงเรียนในด้านต่างๆ เพื่อให้เป็นแบบอย่างกับเพื่อนๆ และรุ่นน้อง

คนดีศรีนาจะหลวย ได้มอบทุนให้กับนักเรียนที่มีความประพฤติดี ในวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2552

กิจกรรมเยาวชนต้นแบบ V-Star ได้นำนักเรียนที่เป็นเยาวชนต้นแบบ ไปฝึกปฏิบัติที่วัดภูพลาณสูง จังหวัดอุบลราชธานี ระหว่างวันที่ 12-13 ธันวาคม พ.ศ. 2552 แล้วนำมาขยายผลให้กับนักเรียนให้ครบทุกคน

กลยุทธ์ที่ 5 ความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน

ภาคีเครือข่ายผู้ปกครอง มีการประชุมเครือข่ายผู้ปกครองเพื่อติดตามและหาแนวทางช่วยเหลือนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสี่ยง

เยี่ยมบ้านนักเรียน 100% ได้ดำเนินการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนรอบสองระหว่างวันที่ 25-30 ธันวาคม พ.ศ. 2552 เพื่อดูแลความเป็นอยู่และติดตามพฤติกรรมนักเรียนเป็นรายบุคคล

ชั้นตรวจสอบผลการปฏิบัติ (Check)

ตารางที่ 11 ผลการดำเนินงานทั้ง 5 กลยุทธ์

ประเด็น	กิจกรรม	ผลการดำเนิน
<u>กลยุทธ์ที่ 1</u>	- กิจกรรมสมุดบันทึกความคิด - แทรกในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	- นักเรียนทุกคนได้รับการพัฒนาและผ่านการประเมินกิจกรรมทุกคน ผู้ปกครองให้ความร่วมมือในการเช็กสมุดบันทึกความคิดเป็นอย่างดี - นักเรียนได้รับการพัฒนาตามกิจกรรมที่ตนเองสนใจ มีความสนใจ ตั้งใจทำกิจกรรมที่ครูกำหนด ส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์
ประเด็น	กิจกรรม	ผลการดำเนิน
	- กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม	- นักเรียนทุกคนได้รับการฝึกอบรมและมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นตามกฎและระเบียบของโรงเรียน มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาคุณธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์
<u>กลยุทธ์ที่ 2</u>	- แทรกในกิจกรรมการเรียนการสอน	- ครูทุกคนมีแผนพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในรายวิชาที่ตนเองสอนทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมด้านคุณธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์
<u>กลยุทธ์ที่ 3</u>	- พบพระพบธรรม - ค่ายพุทธบุตร	- นักเรียนทุกคนได้ร่วมกิจกรรมและฝึกปฏิบัติจากสถานที่จริงและจากผู้ปฏิบัติจริง ส่งผลให้มีเจตคติที่ดีต่อพุทธศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีไทย - นักเรียนทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรมและเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เกิดความรัก ผู้ปกครอง ครู ใน โรงเรียน และต้องการที่จะสืบ

ประเด็น	กิจกรรม	ผลการดำเนินงาน
ประเด็น	<p>- กิจกรรมคุณธรรมวันศุกร์</p> <p>กิจกรรม</p> <p>- กิจกรรมกีฬาต้านยาเสพติด</p> <p>- กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม</p>	<p>สถานอนุรักษ์ประเพณีขนบธรรมเนียมในท้องถิ่นของตนเอง</p> <p>- นักเรียนได้รับการพัฒนาและการฝึกสมาธิ และหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ทำให้นักเรียนรู้ขั้นตอนและพิธีการทางพระพุทธศาสนา เป็นผู้มีความประพฤติดี และรู้จักกราบไหว้ผู้ใหญ่ และคนที่ควรบูชา</p> <p>ผลการดำเนินงาน</p> <p>- นักเรียนได้ร่วมกันฝึกปฏิบัติ เกิดความรักสามัคคี รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีภาวะผู้นำ เป็นผู้ตามที่ดี</p> <p>- นักเรียนได้ออกไปช่วยสังคมและมีเจตคติที่ดีต่อการพัฒนาและวางแผนความเป็นท้องถิ่นของตนเอง</p>
กลยุทธ์ที่ 4	<p>- คนดีศรีนาจะหลวย</p> <p>- กิจกรรมเยาวชนต้นแบบ</p>	<p>- คัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนความประพฤติดี สูงที่สุดของโรงเรียนเพื่อมอบทุนการศึกษา</p> <p>- มีนักเรียนเยาวชนต้นแบบด้านคุณธรรมจริยธรรมจำนวน 90 คน และได้นำมาขยายผลกับนักเรียนในโรงเรียนครบทุกคน</p>
กลยุทธ์ที่ 5	<p>- ภาติเครือข่ายผู้ปกครอง</p> <p>- เยี่ยมบ้านนักเรียน 100%</p>	<p>- มีคณะกรรมการภาติเครือข่ายช่วยในการสอดส่องพฤติกรรมนักเรียนและร่วมกันพัฒนากับโรงเรียน</p> <p>- ครูที่ปรึกษาออกเยี่ยมบ้านนักเรียนครบทุกคน และรู้สภาพปัญหาและความต้องการของผู้ปกครอง และชุมชน</p>

จากที่ได้ดำเนินการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนาจะหลวย ตามแผนกลยุทธ์ที่ได้กำหนดไว้ จากการสังเกต การสัมภาษณ์นักเรียน และการระดมความคิดของคณะผู้บริหาร 4 คน ครู 32 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 15 คน ผู้ปกครองนักเรียน 32 คน และนักเรียน 32 คน ในการประชุมครั้งที่ 2 ในวันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2553 มีข้อค้นพบดังนี้

2.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่าครูทุกคนรู้จักนักเรียนและได้ออกไปเยี่ยมบ้านนักเรียน 100 % ทำให้ทราบว่านักเรียนแต่ละคนมีฐานะอย่างไร และครูที่ปรึกษามีความใกล้ชิดกับนักเรียนและเข้าพบนักเรียนในคาบ โฮมรูมทุกคาบ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองชั้นเรียนให้เข้มแข็งอีกด้วย

2.2 ด้านคัดกรองนักเรียน พบว่าได้มีการแยกนักเรียนออกเป็นกลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเบี่ยงเบน และกลุ่มเสี่ยง เพื่อง่ายแก่การกำกับ ดูแลและควบคุมนักเรียน

2.3 ด้านการส่งเสริมนักเรียน พบว่าโรงเรียนได้จัดกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมความสามารถและความถนัดของนักเรียนอย่างเต็มที่ นักเรียนกล้าแสดงออกถึงความถนัดและความสามารถพิเศษของตนเอง ชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน

2.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ตั้งใจเรียน ส่งการบ้าน มีความมุ่งมั่น ความเพียรพยายามในการแสวงหาความรู้ ชอบอ่านหนังสือ มาเรียนเป็นประจำ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

2.5 ด้านการส่งต่อ พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่โรงเรียนกำหนด มีการรายงานพฤติกรรมให้ผู้ปกครองทราบ และนักเรียนที่มีความสามารถรู้ ความสามารถพิเศษได้รับการส่งต่อ

ขั้นการแก้ไขปรับปรุง(Act)

จากที่ได้ดำเนินการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในวงรอบการพัฒนาที่ 2 จากการประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นของคณะผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนมีความคิดเห็นร่วมกันว่า กลยุทธ์ที่ได้วางไว้ทั้ง 5 กลยุทธ์สามารถพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนนาจะหลวยได้ จากการสอบถามคณะครู ผู้ปกครองและนักเรียนต่างพึงพอใจต่อระดับพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้นของนักเรียน ที่ประชุมยังได้เสนอแนะกิจกรรมที่ควรเพิ่มเติมให้นักเรียนในปีการศึกษาต่อไป ควรเน้นไปที่การเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยเพิ่มบทบาทของนักเรียนให้มากกว่าที่เป็นอยู่ โดย

ส่งเสริมให้เด็กได้เป็นผู้ออกแบบและกำหนดกิจกรรมด้วยตนเอง ถึงจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกภูมิใจ ถือเป็นการพัฒนาทักษะชีวิตให้กับนักเรียน และจะได้ติดตัวนักเรียนตลอดไป

ระยะที่ 3 การเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมก่อนและหลังการพัฒนา

การพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกลยุทธ์ที่กำหนดทั้ง 5 กลยุทธ์ จากการระดมความคิดเห็นของคณะผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียน พบว่า ทุกส่วนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนส่วนใหญ่มีคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นที่น่าพึงพอใจอย่างยิ่ง นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ รู้จักกราบไหว้ เคารพสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น มีภาวะเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี กล้าคิดกล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกที่งาม มีจิตสำนึกรักความเป็นไทยและรู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีเหตุผลในการกำหนดและแก้ปัญหาตนเองในเรื่องการเรียนและการใช้ชีวิตประจำวัน จากการประเมินภาพรวมของนักเรียน โรงเรียนน่าจะหลวอยู่ในระดับดีขึ้นทุกด้าน ซึ่งเห็นได้จากการเปรียบเทียบระดับก่อน และหลังการพัฒนา โดยใช้แบบสอบถาม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 12 การเปรียบเทียบข้อมูลระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนน่าจะหลว ก่อนและหลังการพัฒนาจากคณะผู้บริหาร และครู

ระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ก่อนการพัฒนา			หลังการพัฒนา		
	$\bar{X}$	SD	ผล	$\bar{X}$	SD	ผล
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.46	0.48	ปานกลาง	4.43	0.49	มาก
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.47	0.49	ปานกลาง	4.46	0.48	มาก
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	3.54	0.58	มาก	4.59	0.48	มากที่สุด
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	3.52	0.58	มาก	4.52	0.50	มากที่สุด
5. ด้านการส่งต่อ	3.48	0.58	ปานกลาง	4.49	0.48	มาก
โดยรวม	3.49	0.54	ปานกลาง	4.50	0.49	มาก

หมายเหตุ รายละเอียดเปรียบเทียบผลการประเมิน โดยใช้แบบสอบถามก่อนดำเนินการและ หลังการดำเนินการการ ผู้วิจัยได้นำเสนอไว้ในภาคผนวก

จากตารางที่ 12 จะเห็นว่าผลการประเมินระดับการดูแลและช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนนาจะหลวย หลังการพัฒนาทั้ง 5 กลยุทธ์ เปรียบเทียบกับระดับการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนก่อนการพัฒนา ในระยะที่ 1 ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.49 ระดับปฏิบัติปานกลาง แต่เมื่อพัฒนา โดยใช้กระบวนการวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง(PDCA) และการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า ระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนาจะหลวย โดยรวมทุกด้านพัฒนาดีขึ้น โดยมี ค่าเฉลี่ย 4.50 ระดับปฏิบัติมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการพัฒนาขึ้นตามค่าเฉลี่ย จากมากที่สุด ไปหาน้อยที่สุด ดังนี้

1. ด้านการส่งเสริมนักเรียน ก่อนการพัฒนาโดยเฉลี่ย 3.54 อยู่ในระดับมาก หลัง การพัฒนาโดยค่าเฉลี่ย 4.59 อยู่ในระดับมากที่สุด
2. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ก่อนการพัฒนาโดยเฉลี่ย 3.52 อยู่ในระดับมาก หลังการพัฒนาโดยเฉลี่ย 4.52 อยู่ในระดับมากที่สุด
3. ด้านการส่งต่อ ก่อนการพัฒนาโดยเฉลี่ย 3.48 อยู่ในระดับปานกลาง หลังการ พัฒนาโดยเฉลี่ย 4.49 อยู่ในระดับมาก
4. ด้านการคัดกรองนักเรียน ก่อนการพัฒนาโดยเฉลี่ย 3.47 อยู่ในระดับปานกลาง หลังการพัฒนาโดยเฉลี่ย 4.46 อยู่ในระดับมาก
5. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ก่อนการพัฒนาโดยเฉลี่ย 3.46 อยู่ในระดับ ปานกลาง หลังการพัฒนาโดยเฉลี่ย 4.43 อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 13 การเปรียบเทียบข้อมูลระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนาจะหลวย ก่อนและหลังการพัฒนาจากคณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน

ระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ก่อนการพัฒนา			หลังการพัฒนา		
	$\bar{X}$	SD	ผล	$\bar{X}$	SD	ผล
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.41	0.62	ปานกลาง	4.30	0.60	มาก
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.43	0.67	ปานกลาง	4.31	0.51	มาก
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	3.46	0.58	ปานกลาง	4.42	0.64	มาก
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	3.48	0.63	ปานกลาง	4.44	0.61	มาก
5. ด้านการส่งต่อ	3.45	0.58	ปานกลาง	4.35	0.65	มาก
โดยรวม	3.45	0.62	ปานกลาง	4.36	0.60	มาก

จากตารางที่ 13 จะเห็นว่าผลการประเมินระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนาจะหลวย หลังการพัฒนาทั้ง 5 กลุ่มย่อย เปรียบเทียบกับระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนก่อนการพัฒนา ในระยะที่ 1 ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.45 ระดับปฏิบัติปานกลาง แต่เมื่อพัฒนาโดยใช้กระบวนการวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง(PDCA) และการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่าระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนาจะหลวย โดยรวมทุกด้านพัฒนาดีขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ย 4.36 ระดับปฏิบัติมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการพัฒนาขึ้นตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ดังนี้

1. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ก่อนการพัฒนาโดยเฉลี่ย 3.48 อยู่ในระดับมาก หลังการพัฒนาโดยเฉลี่ย 4.44 อยู่ในระดับมาก
2. ด้านการส่งเสริมนักเรียน ก่อนการพัฒนาโดยเฉลี่ย 3.46 อยู่ในระดับมาก หลังการพัฒนาโดยค่าเฉลี่ย 4.42 อยู่ในระดับมาก
3. ด้านการส่งต่อ ก่อนการพัฒนาโดยเฉลี่ย 3.45 อยู่ในระดับปานกลาง หลังการพัฒนาโดยเฉลี่ย 4.35 อยู่ในระดับมาก
4. ด้านการคัดกรองนักเรียน ก่อนการพัฒนาโดยเฉลี่ย 3.43 อยู่ในระดับปานกลาง หลังการพัฒนาโดยเฉลี่ย 4.31 อยู่ในระดับมาก

5. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ก่อนการพัฒนาโดยเฉลี่ย 3.41 อยู่ในระดับปานกลาง หลังการพัฒนาโดยเฉลี่ย 4.30 อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 14 การเปรียบเทียบข้อมูลระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนนาจะหลวย ก่อนและหลังการพัฒนาจากนักเรียน

ระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ก่อนการพัฒนา			หลังการพัฒนา		
	$\bar{X}$	SD	ผล	$\bar{X}$	SD	ผล
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.44	0.64	ปานกลาง	4.46	0.62	มาก
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.43	0.62	ปานกลาง	4.37	0.48	มาก
3. ด้านการส่งเสริมนักเรียน	3.50	0.58	ปานกลาง	4.50	0.64	มาก
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	3.49	0.66	ปานกลาง	4.48	0.50	มาก
5. ด้านการส่งต่อ	3.46	0.58	ปานกลาง	4.47	0.50	มาก
โดยรวม	3.46	0.62	ปานกลาง	4.46	0.55	มาก

จากตารางที่ 14 จะเห็นว่าผลการประเมินระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนนาจะหลวย หลังการพัฒนาทั้ง 5 กลยุทธ์ เปรียบเทียบกับระดับการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนก่อนการพัฒนา ในระยะที่ 1 ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 3.46 ระดับปฏิบัติปานกลาง แต่เมื่อพัฒนา โดยใช้กระบวนการวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง(PDCA) และการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า ระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนาจะหลวย โดยรวมทุกด้านพัฒนาดีขึ้น โดยมี ค่าเฉลี่ย 4.46 ระดับปฏิบัติมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการพัฒนาขึ้น ตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุด ไปหาน้อยที่สุด ดังนี้

1. ด้านการส่งเสริมนักเรียน ก่อนการพัฒนาโดยเฉลี่ย 3.50 อยู่ในระดับปานกลาง หลังการพัฒนาโดยเฉลี่ย 4.50 อยู่ในระดับมาก

2. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ก่อนการพัฒนาโดยเฉลี่ย 3.49 อยู่ในระดับมาก หลังการพัฒนาโดยค่าเฉลี่ย 4.48 อยู่ในระดับมาก

3. ด้านการส่งต่อ ก่อนการพัฒนาโดยเฉลี่ย 3.46 อยู่ในระดับปานกลาง หลังการพัฒนาโดยเฉลี่ย 4.47 อยู่ในระดับมาก

4. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ก่อนการพัฒนาโดยเฉลี่ย 3.44 อยู่ในระดับปานกลาง หลังการพัฒนาโดยเฉลี่ย 4.46 อยู่ในระดับมาก

5. ด้านการคัดกรองนักเรียน ก่อนการพัฒนาโดยเฉลี่ย 3.43 อยู่ในระดับปานกลาง หลังการพัฒนาโดยเฉลี่ย 4.37 อยู่ในระดับมาก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา โรงเรียนนาจะหลวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนนาจะหลวยในสภาพปัจจุบันก่อนการดำเนินการพัฒนา จากคณะผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียน ระยะที่ 2 เป็นการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนาจะหลวยโดยใช้กระบวนการวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ระยะที่ 3 เป็นการสรุปและเขียนรายงานผลการวิจัย โดยมีขั้นตอนการนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. สรุปผลการวิจัย
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหากระบวนการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน: กรณี โรงเรียนนาจะหลวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29
2. เพื่อพัฒนาการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืนตามแนว PDCA : กรณีโรงเรียนนาจะหลวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา โรงเรียนนาจะหลวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 สรุปได้ดังนี้

สภาพก่อนการดำเนินการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนนาจะหลวยพบว่า ทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนอยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง จากการสอบถาม

การสัมภาษณ์คณะครู ผู้ปกครองนักเรียน ตัวแทนนักเรียน โรงเรียนน่าจะหลาย เกี่ยวกับเรื่องความเข้าใจในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบดังนี้ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลพบว่าครูบางท่านยังไม่รู้จักนักเรียนและยังไม่ได้ออกไปเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อจะได้รู้จักนักเรียนว่าใครมีฐานะอย่างไร และอยากให้คุณครูที่ปรึกษาใกล้ชิดกับนักเรียนและเข้าพบนักเรียนในคาบโฮมรูมทุกคาบ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองชั้นเรียนให้เข้มแข็ง ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า ยังไม่มีการแยกนักเรียนออกเป็นกลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเบี่ยงเบนและกลุ่มเสี่ยง เพื่อช่วยแก้การกำกับ ดูแลและควบคุมนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียนพบว่าโรงเรียนยังไม่ได้จัดกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมความสามารถและความถนัดของนักเรียนอย่างเต็มที่ นักเรียนไม่กล้าแสดงออกถึงความถนัดและความสามารถพิเศษของตนเอง ชุมชนและผู้ปกครองไม่ค่อยมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญห พบว่านักเรียนบางคนไม่ตั้งใจเรียน ไม่ส่งการบ้าน ขาดความมุ่งมั่น ความเพียรพยายามในการแสวงหาความรู้ ไม่ชอบอ่านหนังสือ ขาดเรียนบ่อยครั้ง ไม่สนใจคะแนน ไม่กลัวการติตคุนย์ มาโรงเรียนสาย ไม่เข้าเรียน ด้านการส่งต่อ พบว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ยังมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และไม่ค่อยรายงานพฤติกรรมให้ผู้ปกครองทราบ และนักเรียนที่มีความสามารถสูง ความสามารถพิเศษยังได้รับการส่งต่อน้อย

จากสภาพระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนน่าจะหลาย จากการสังเกตการสัมภาษณ์ (แบบไม่มีโครงสร้าง) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลดังกล่าวเสนอต่อที่ประชุมคณะครู ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน และตัวแทนนักเรียน ได้มีการพิจารณาร่วมกันเห็นว่าโรงเรียนน่าจะหลาย มีความรู้ความเข้าใจในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับปานกลางและนักเรียนยังมีคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ในด้านต่างๆ คือ มาโรงเรียนสาย การหนีเรียน หลบเรียน ไม่สนใจเรียน การลักขโมย การมีพฤติกรรมชู้สาว การเล่นการพนัน การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา การทะเลาะวิวาท จากสภาพปัจจุบันดังกล่าวผู้วิจัย คณะผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนจึงร่วมกันวางแผนเพื่อพัฒนาโดยมียุทธศาสตร์ในการพัฒนา คือ 1) ใช้กระบวนการ พัฒนาโดยใช้วงจรคุณภาพของเดมมิง (PDCA) 2) จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ให้กับนักเรียน 3) ใช้หลักการมีส่วนร่วมจาก นักเรียน ครู ผู้ปกครองและชุมชน ได้กำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ไว้ด้วยกัน 5 กลยุทธ์ ประกอบด้วย กลยุทธ์ที่ 1 ฝึกปฏิบัติให้เป็นกิจวัตร กลยุทธ์ที่ 2 สอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนกลยุทธ์ที่ 3 สร้างสถานการณ์และบทบาทสมมุติ กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม เชิดชูและยกย่องคนดี กลยุทธ์ที่ 5 ความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครองและชุมชน

กำหนดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจำนวน 15 กิจกรรม ประกอบด้วย สมุดบันทึกความดี ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม รักการอ่าน แทรกในกิจกรรมการเรียนรู้ แทรกในกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน พบพระพบธรรม ค่ายพุทธบุตร คุณธรรมวันศุกร์ การสร้างวินัยเชิงบวก กีฬาด้านยาเสพติดฯ บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม คนดีศรีนาจะหลวย เยาวชนต้นแบบภาคีเครือข่ายผู้ปกครอง เยี่ยมบ้าน 100% และได้กำหนดวงรอบในการพัฒนาเป็น 2 วงรอบ ผลการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนน่าจะหลวย โดยใช้ กลยุทธ์ทั้ง 5 กลยุทธ์ ทำให้ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและนักเรียนมีการความรู้ความเข้าใจในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดี มีความเลื่อมใส ศรัทธาในการปฏิบัติจริง ทำให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจนเป็นนิสัย นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาขั้นเบื้องต้น คือ ปฏิบัติอยู่ในหลักศีลธรรมอันดีงาม ประพฤติตนปฏิบัติตนเป็นคนดี โดยเป็นผู้มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความกตัญญูกตเวทีต่อผู้มีพระคุณ มีความเมตตากรุณา รู้จักประหยัดทรัพย์สิ่งของ มีความรักและห่วงหาพันธุกรรมต้องการสืบสานและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมวิถีประชาชนคนไทย ซึ่งพฤติกรรมนักเรียนส่วนใหญ่ที่เห็นได้ชัดเจน คือ การเดินแถวเพื่อเคารพธงชาติ การตั้งใจทำกิจกรรมหน้าเสาธง การเข้ารับบริการต่างๆ เป็นไปตาม ลำดับก่อนหลังไม่แย่งชิงกัน ปฏิบัติตนทำความสะอาดห้องเรียนเป็นประจำ ทำให้ห้องเรียนสะอาดอยู่เสมอทุกวัน ไม่มีการขโมยสิ่งของแสดงถึง นักเรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงานระบบกลุ่ม ทุกคนทำหน้าที่ตนเองอย่างเต็มที่แสดงถึงความสามัคคีช่วยเหลือแบ่งปันกัน มีจิตอาสาช่วยเหลือส่วนรวม มีความรักความเห็นใจกัน เห็นได้จากการทะเลาะวิวาทลดลงมาแทบไม่ปรากฏให้เห็น การพูดจาสุภาพมากขึ้น การพูดคำหยาบลดลง การใช้จ่ายทรัพย์สิ่งของอย่างประหยัด รู้จักอดออม เห็นได้จากการมีเงินออมตามโครงการธนาคาร โรงเรียน แสดงว่ากลยุทธ์ทั้ง 5 กลยุทธ์ที่ทางคณะกรรมการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนได้จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนานักเรียนนั้นประสบผลสำเร็จสังเกตได้จากระดับก่อนและหลังการพัฒนา นั้นเพิ่มขึ้นเป็นที่น่าพอใจในทุกด้าน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแต่ละด้าน ก่อนการดำเนินการพัฒนามีค่าเฉลี่ย จากผู้บริหาร ครู 3.49 คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง 3.45 นักเรียน 3.46 ระดับปฏิบัติปานกลาง และหลังการดำเนินการพัฒนา พบว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการพัฒนาขึ้นทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ย จากผู้บริหาร ครู 4.50 คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง 4.36 และนักเรียน 4.46 ระดับปฏิบัติมาก

อภิปรายผล

จากที่ได้ดำเนินการศึกษาการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา โรงเรียนนาจะหลวย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับก่อนและหลังการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้วิจัยได้วางกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและกระบวนการวงจรคุณภาพของเดมมิงเป็นเครื่องมือในการวิจัยและการพัฒนา โดยแบ่งระยะการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนนาจะหลวย โดยใช้แบบสอบถามวัดระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการสนทนากลุ่มย่อยร่วมกันพบว่า ระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการใช้แบบสอบถามสำรวจจากคณะผู้บริหารครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง จากการสังเกตการสอบถาม การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อระดมความคิดจากคณะผู้บริหารครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน พบว่า มีความรู้ ความเข้าใจในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบดังนี้ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่าครูบางท่านยังไม่รู้จักนักเรียนและยังไม่ได้ออกไปเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อจะได้รู้จักนักเรียนว่าใครมีฐานะอย่างไร และอยากให้ครูที่ปรึกษาใกล้ชิดกับนักเรียนและเข้าพบนักเรียนในคาบ โฮมรูมทุกคาบ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองชั้นเรียนให้เข้มแข็ง ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า ยังไม่มีการแยกนักเรียนออกเป็นกลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเบี่ยงเบน และกลุ่มเสี่ยง เพื่อแยกแ่การกำกับ ดูแลและควบคุมนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน พบว่า โรงเรียนยังไม่ได้จัดกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมความสามารถและความถนัดของนักเรียนอย่างเต็มที่ นักเรียนไม่กล้าแสดงออกถึงความถนัดและความสามารถพิเศษของตนเอง ชุมชนและผู้ปกครองไม่ค่อยมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา พบว่านักเรียนบางคนไม่ตั้งใจเรียน ไม่ส่งการบ้าน ขาดความมานะ ความเพียรพยายามในการแสวงหาความรู้ ไม่ชอบอ่านหนังสือ ขาดเรียนบ่อยครั้ง ไม่สนใจคะแนน ไม่กลัวการติตสุนย์ มาโรงเรียนสาย ไม่เข้าเรียน ด้านการส่งต่อ พบว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ก็ยังมีปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และไม่ค่อยรายงานพฤติกรรมให้ผู้ปกครองทราบ นักเรียนที่มีความสามารถรู้ ความสามารถพิเศษยังได้รับการส่งต่อน้อย ส่งผลให้นักเรียนยังมีคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ในด้านต่างๆ คือ มาโรงเรียนสาย การหนีเรียน หลบเรียน ไม่สนใจเรียน การลักขโมย การมีพฤติกรรมชู้สาว การเล่นเกมพนัน การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา และการทะเลาะวิวาท

ระยะที่ 2 การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนาจะหลวย หลังจากที่ได้สภาพปัจจุบันระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังกล่าวผู้วิจัย และคณะผู้บริหาร ครู ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนนักเรียนร่วมกันวางแผนเพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมียุทธศาสตร์ในการพัฒนา คือ

1. ใช้กระบวนการพัฒนาโดยใช้วงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA)
2. จัดการเรียนการสอนและกิจกรรมที่เน้นการสร้างองค์ความรู้
3. ใช้หลักการมีส่วนร่วมจาก นักเรียน ครู ผู้ปกครองและชุมชน

ได้กำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ดังกล่าวไว้ด้วยกัน 5 กลยุทธ์ ประกอบด้วย กลยุทธ์ที่ 1 ฝึกปฏิบัติให้เป็นกิจวัตร กลยุทธ์ที่ 2 สอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอน กลยุทธ์ที่ 3 สร้างสถานการณ์และบทบาทสมมุติ กลยุทธ์ที่ 4 ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม เชิดชูและยกย่องคนดี กลยุทธ์ที่ 5 ความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน ได้กำหนดกิจกรรมให้นักเรียน ได้ฝึกปฏิบัติ จำนวน 15 กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมสุมคบบันทึกรักความดี กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรม รักการอ่าน แทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนแทรกในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบพระพบธรรม ค่ายพุทธบุตร กิจกรรมคุณธรรม วันศุกร์ การสร้างวินัยเชิงบวก กิจกรรมกีฬาต้านยาเสพติดเทิดไถ่องค์ราชัน กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม คนดีศรีนาจะหลวย กิจกรรมเยาวชนต้นแบบ ภาคีเครือข่ายผู้ปกครองเยี่ยมบ้าน 100% โดยแบ่งวงรอบในการพัฒนาออกเป็น 2 รอบพัฒนา

ระยะที่ 3 ดำรวจระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนาจะหลวย เพื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนา จากการดำเนินการพัฒนามตามแผนกลยุทธ์ที่ได้วางไว้และกิจกรรมทั้ง 15 กิจกรรม ส่งผลให้ระดับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนนาจะหลวย โดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากระดับปานกลางเป็นระดับมาก และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนด้านอื่นๆ ดีขึ้น เป็นที่พึงพอใจของครูและผู้ปกครอง

ผลการดำเนินงานพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของนักเรียนโรงเรียนนาจะหลวยโดยใช้ยุทธศาสตร์ทั้ง 3 ยุทธศาสตร์ 5 กลยุทธ์ และ 15 กิจกรรมทำให้โรงเรียนนาจะหลวยมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนดีขึ้นเป็นที่น่าพอใจของครูและผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยทางการศึกษาของ รัชนี ยมศรีเคน (2551 : 72-73) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลกันทรวิชัย สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

ศึกษาระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการ(Action Research) พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีการพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านคุณภาพผู้เรียน เมื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ก่อนการพัฒนา นักเรียนมีระดับพฤติกรรมพัฒนาดีขึ้นกว่าเดิมมาก

ประยูร พรหมสูตร (2550 : 90-91) ได้ศึกษาการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านปะโค สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยนำหลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบในการดำเนินการพัฒนา มี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นวางแผน ขั้นปฏิบัติการ ขั้นสังเกต และขั้นสะท้อนพบว่าผลจากการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านปะโค สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยใช้กลยุทธ์การอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์และการนิเทศภายในทำให้ครูได้รับความรู้ความเข้าใจเกิดทักษะในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนส่งผลให้นักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์อยู่ในระดับดี

ข้อเสนอแนะ

1. การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาโรงเรียนนาจะหลวย เป็นวิธีการที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยดำเนินการตามกลยุทธ์ที่กำหนด กลยุทธ์ที่นำเสนอเป็นเพียงส่วนหนึ่งในหลายๆ กลยุทธ์ โดยเฉพาะกลยุทธ์ทำให้เป็นกิจวัตร นับว่าเป็นกลยุทธ์ที่สามารถพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้มาก จึงควรกำหนดเป็นปฏิทินของโรงเรียนทุกปี และกลยุทธ์อื่นๆ ที่สามารถนำมาปรับเปลี่ยนพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา เช่น กลยุทธ์เข้าค่ายพักแรมลูกเสือ เนตรนารี และผู้นำเพื่อประโยชน์ กลยุทธ์การศึกษาดูงาน โรงเรียนต้นแบบวิถีพุทธ ฯลฯ
2. การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาโรงเรียนนาจะหลวย โดยใช้กระบวนการวงจรคุณภาพของเดมมิ่ง (PDCA) เป็นการนำวิธีการ แนวทางที่ได้ปฏิบัติ ตามสภาพจริงตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา โรงเรียนสามารถนำวิธีการนี้ไปทดลองใช้กับ

มาตรฐานการศึกษาด้านครูผู้สอน ด้านการบริหาร เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา

3. การนิเทศ กำกับ ติดตาม ของผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง จะต้องจัดทำอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ในการส่งเสริมและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาวิธีการ หรือปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทย เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาระบบและเยาวชนไทยให้เป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข เป็นพลเมืองที่ดีของสังคมไทยและสังคมโลก

2. ควรศึกษาการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนอย่างยั่งยืนต่อไป

3. การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยกำหนดยุทธศาสตร์ แผนกลยุทธ์ และกิจกรรมอย่างหลากหลายถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง ที่จะนำไปสู่การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืนต่อไป

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

- เกียรติศักดิ์ โคตะสิน. (2554). “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาการหนีเรียนของนักเรียน โรงเรียนบ้านโนนสูง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม” วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. ปีที่ 8 ฉบับที่ 35 : 81-88.
- จุฬารัตน์ คมไธสง. (2553). การพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนจินดาวิทยาการ 2 (บ้านหนองศาลา) อำเภอรายีไสล จังหวัดศรีสะเกษ. การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชนินทร์ วรรณมณี. (2552). การพัฒนาคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้กลยุทธ์ 2 พ 2 ต โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 1. ลำปาง : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปางเขต 1. .
- ชารี มณีศรี. (2538). การนิเทศการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศิลปาบรรณาการ.
- ธัญญรัตน์ ฐานวิเศษ. (2554). การพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนโคกสะอาดวิทยาอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ. การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธาดา ตามเมืองปัก. (2552). การพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนหนองยางพิทยาคมอำเภอลือพระเกียรติจังหวัดนครราชสีมา. การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). การวิจัยเบื้องต้น. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์.
- _____. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บุญฤทธิ์ ปิ่นทับทิม. (2549). คุณธรรมจริยธรรมและแนวทางพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมอิสลามนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่ภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2530). สุขภาพจิตเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย.

- ไพสิน นกศิริ. (2553). รูปแบบการพัฒนาาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนไทรคิ้ววิทยา
องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว. สระแก้ว : โรงเรียนไทรคิ้ววิทยา.
- รัตนาพร พลลาภ. (2551). การพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียน
มุกดาหารอำเภอเมืองจังหวัดมุกดาหาร. การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,
ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมศัพท์ สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.
กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2554.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. (2544). จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วรรณิการ์ วงศ์บุรา. (2552). การบริหารงานด้วยวงจรเดมมิง. บทความ. กรุงเทพฯ : โรงเรียน
โยธินบำรุง.
- วัฒนา บันเทิงสุข. (2546). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการ
ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการใช้สมุนไพรในชุมชนบ้านชาดทับเต่า จังหวัด
ระยอง. วิทยานิพนธ์ การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิชาการ, กรม. (2551). กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและการบริหารจัดการแนะแนว. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ศิวานนท์ สวยสว่าง. (2553). การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียน
บ้านหนองไผ่อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์. การศึกษาค้นคว้าอิสระ
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2551). คู่มือการจัดกิจกรรมนักเรียนระดับประถมศึกษาและ
มัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : ยูไนเต็ดโปรดักชั่น.
- สันติสุข สันติศาสนสุข. (2552). “จากสัปดาห์เยี่ยมบ้านถึงการประชุมผู้ปกครอง,”
วารสารวิชาการ. ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 : 87-91.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนเพื่อปัญหาคุณภาพชีวิตและแก้วิกฤตสังคม. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์
กรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 5.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2544). **แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปและส่งเสริมการศึกษาเอกชน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด. (2545). **การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : อรุณการพิมพ์.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2550). **การประชุมปฏิบัติการพัฒนาความเข้มแข็งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4 ภูมิภาคคู่มือการจัดอบรมยุวชนแนะแนว**. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- สุภาพจิต, กรม. (2546). **คู่มือบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนช่วงชั้นที่ 3-4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการ โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- อรรถวิทย์ สิงห์ศาลาแสง. (2554). “การพัฒนารูปแบบส่งเสริมทัศนคติของนักเรียนในโรงเรียนบ้านหนองคิมม่วง อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา,” **วารสารราชพฤกษ์**. ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 : 193-199.
- เอกวิทย์ แก้วประดิษฐ์. (2540). **เทคโนโลยีการศึกษาหลักการและแนวคิดสู่การปฏิบัติ**. สงขลา : การกิจการผลิตเอกสารและตาราของกลุ่มงานส่งเสริมและประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยทักษิณ.
- Bear, George Gilbert. (1979). “The Relationship of Moral Reasoning to Conduct Problems and Intelligence,” **Dissertation Abstracts International**. Vol.40 No9 : 4961.
- Creswell, J.W. (2002). **Educational research : Planning conducting, and evaluating quantitative and Qualitative and qualitative research**. Upper Saddle River. New Jersey : Merrill Prentice Hall.
- Fryer, D & Feather, N.T. (1994). **Intervention techniques** .In C.Cassell.&G.Symon.(Eds), **Qualitative Methods in organizational research : A practical guide (p.230)**. London : SAGE Publications.
- Friesen-Ford, Cynthia Norne. (1997). **Survey of parental Attitudes and Opinions Concerning Student Discipline in Saskatchewan Elementary School**.Dissertation Abstracts International. 35(30) : 642-A ; June.
- Gall, J.P, Gall, M.D.& Borg, W.R. (1999). **Applying educational research : A practical guide**. (4th ed.).New York NY : Addison Wesley Longman, Inc.

- Gunderson, Jane. (1995). **Family Group Conference : An Innovative Approach to Truancy in Schools.** A Case Study. *Dissertation Abstracts International* 62(6)
- Henson, Robin K. (2000). Perceived Responsibility of prospective Teachers for the Moral Development of their students. *Dissertation Abstracts International.* 25 (8) : 131-A ; November.
- Hoffman, Martin L. Moral Development, (1970). **Carmichael s manual of Child Development.** 3rd ed. John Willay and Sons.
- Jones. Harold. E. (1960). *Personality Development in Children.* Austin : University of Texas Press.
- Kerlinger, Fred N. and Pedhazur, Elaxer J. (1973). **Multiple Regression in Behavioral Research.** New York : Holt Rinehart and Winston, Inc.
- Ketefian, Shake. Critical Thinking, (1981). **Education Preparation and Development of Moral Judgment, Nursing Research.** 1 (30) : 98-103 ; March-April.
- Kosse, Stacy. (2007). **Integrity of SAT Interventions: Relationship of Components to Student Outcomes, Dissertation Abstracts International.** 67(7): unpagged; January.
- Ladkin, D. Action research. In Seale, C. Gobo, G. Gubrium, J.F. & Silverman, D. (Eds.) (2004). **Qualitative research practice.** London : SAGE publications.
- Mckernan, Jim. (1996). **Curriculum Action Research : A Handbook of Methods and Resources for the Reflective Practitioner.** 2nd ed. New York: St. Martins Pres,
- Merriam, S.B. (2002). **Qualitative research in practice: Examples for discussion and analysis.** an Francisco. CA : Jossey-Bass, A Wiley Company.
- Peck, R.F and Havinghurt, R.J. (1958). **Psychology of Character Development.** New York : Jhon Willy and Sons. Inc.
- Reinke, Wendy M. (2006). The Classroom Check-up : A Brief Intervention to Reduce Current And Future Student Problem Behaviors Through Classroom Teaching Practices," **Dissertation Abstracts International.** 66(7): 3935-B; January.

Teed, Carla Marie. (2002). **Meeting Students' Social and Emotional Needs: Elementary Teachers Perceptions of Counseling in the Classroom**. Dissertation Abstracts International. 63(5) : 1715-A; November.

Rokeach, Milton. (1973). **The Nature of Human Values**. New York : A Division of Macmilan.

Schutt, R.K. (1996). **Investigating the social world : The process and practice of research**. Thousand Oaks. California : Pine Forge Press.

Zunich,M. (1963). **Development of Responsibility Perception of Lower and Middle Class Child rent**. The Journal of Educational Research. 56(9) : 56 ; May-June.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสอบถาม

การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนนาจะหลวย สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย $\surd$ ลงในวง ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

- ( ) ครู
( ) ผู้ปกครอง ของนักเรียน(ตอบได้มากกว่า 1 ชั้น)

( ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

( ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

( ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

( ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

( ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

( ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

- ( ) นักเรียน มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

( ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

( ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

( ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

( ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

( ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

( ) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

อายุ

( ) ต่ำกว่า 30 ปี

( ) 31 - 60 ปี

( ) 61 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 สภาพ ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คำชี้แจง ในฐานะที่ท่านเกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ขอให้ท่านตอบแบบสอบถามว่าสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนนาจะหลวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 เป็นอย่างไร

ระดับพฤติกรรมมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
ระดับพฤติกรรมมาก	ให้	4	คะแนน
ระดับพฤติกรรมปานกลาง	ให้	3	คะแนน
ระดับพฤติกรรมน้อย	ให้	2	คะแนน
ระดับพฤติกรรมน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

2. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับพฤติกรรมของท่านดังตัวอย่างต่อไปนี้

ข้อ	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน									
		สภาพการดำเนินงาน					ปัญหาการดำเนินงาน				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1.	การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โรงเรียนมีข้อมูลของนักเรียนเป็นปัจจุบัน และสามารถอ้างอิงได้										
2.	โรงเรียนมีการจัดทำระเบียบสนับสนักเรียน ทุกระดับชั้นและเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ										
3.	โรงเรียนมีการรวบรวมข้อมูลของนักเรียน เพิ่มเติมจากผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน										
4.	ครูมีบันทึกข้อมูลของนักเรียนที่ตนเอง รับผิดชอบในระเบียบสนับสน										

26.	โรงเรียนมีการประสานงานกับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนภายในโรงเรียน เช่น ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง																		
27.	โรงเรียนมีการทำความเข้าใจและชี้แจงนักเรียนถึงความจำเป็นที่ต้องส่งต่อ																		
28.	โรงเรียนมีการส่งต่อนักเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือต่อไป																		
29.	โรงเรียนมีการส่งต่อนักเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือต่อไป																		
30.	โรงเรียนให้ความร่วมมือกับการดำเนินการต่อของผู้เชี่ยวชาญ																		

แบบสัมภาษณ์การประชุมชี้แจงการใช้คู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนนาจะหลวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เวลา.....

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ครูที่ปรึกษาฉบับนี้ สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ศึกษาและผู้ร่วมศึกษาใช้สอบถามความคิดเห็นของครูที่ปรึกษาหลังจากการประชุมชี้แจงการใช้คู่มือปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยสัมภาษณ์ครูที่ปรึกษา แล้วบันทึกข้อมูลที่ได้ลงในแบบสัมภาษณ์นี้

1. ท่านเข้าใจความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างไร

.....
 .....
 .....
 .....

2. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนนาจะหลวย เป็นหน้าที่ของใครบ้าง

.....
 .....
 .....
 .....

3. ท่านมีความเข้าใจหลักการปฏิบัติ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างไร

.....
 .....
 .....
 .....

4. ท่านมีความเข้าใจหลักการคัดกรองนักเรียนอย่างไร

.....
 .....
 .....

5. ท่านมีความเข้าใจหลักการปฏิบัติการส่งเสริมนักเรียนอย่างไร

.....
.....
.....
.....

6. ท่านมีความเข้าใจหลักการปฏิบัติการการป้องกัน และแก้ไขปัญหา นักเรียนอย่างไร

.....
.....
.....
.....

7. ท่านมีความเข้าใจหลักการปฏิบัติการส่งต่อนักเรียนอย่างไร

.....
.....
.....
.....

8. ท่านมีบทบาทในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนอย่างไร

.....
.....
.....
.....

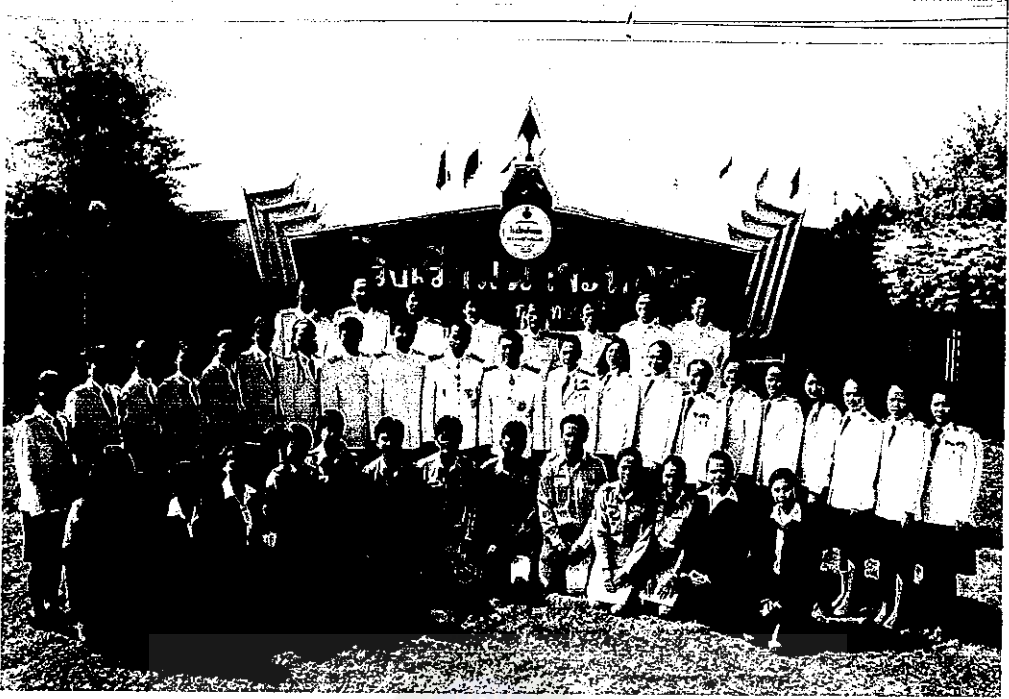
ลงชื่อ .....ผู้สัมภาษณ์
(.....)

ภาคผนวก ข

ภาพกิจกรรมการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างยั่งยืน :
กรณีศึกษาโรงเรียนนาจะหลวย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

เขต 29

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

คณะคุณครูโรงเรียนนาจะหวาย

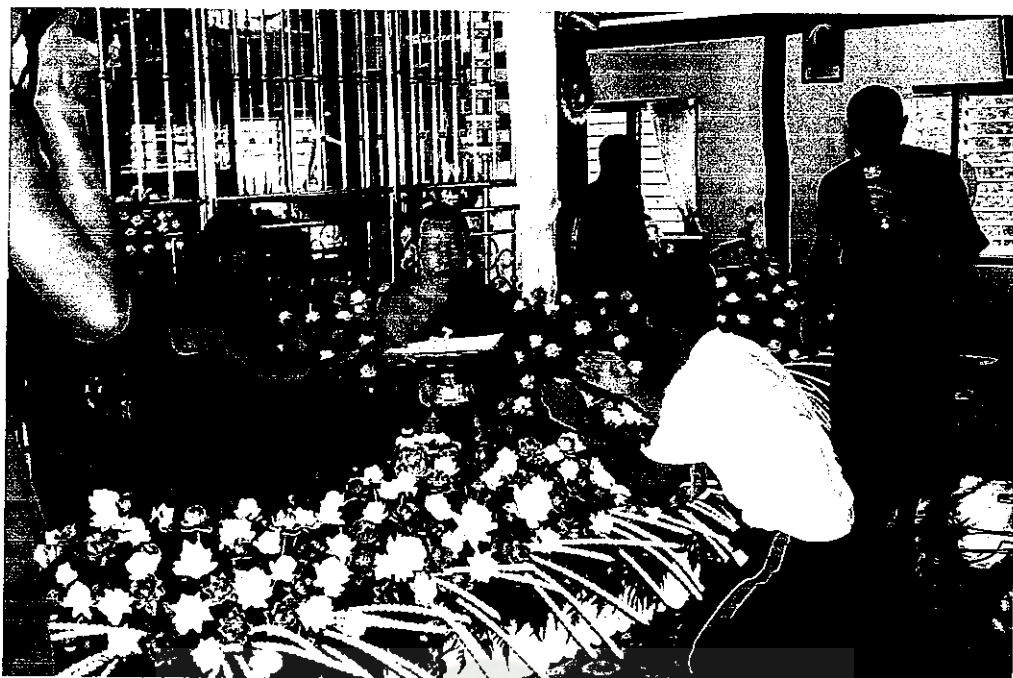
กิจกรรมกีฬาวนครู

เข้าร่วมอบรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน

อบรมคุณธรรม “ค่ายพุทธบุตร”

อบรมคุณธรรม “ค่ายพุทธบุตร”

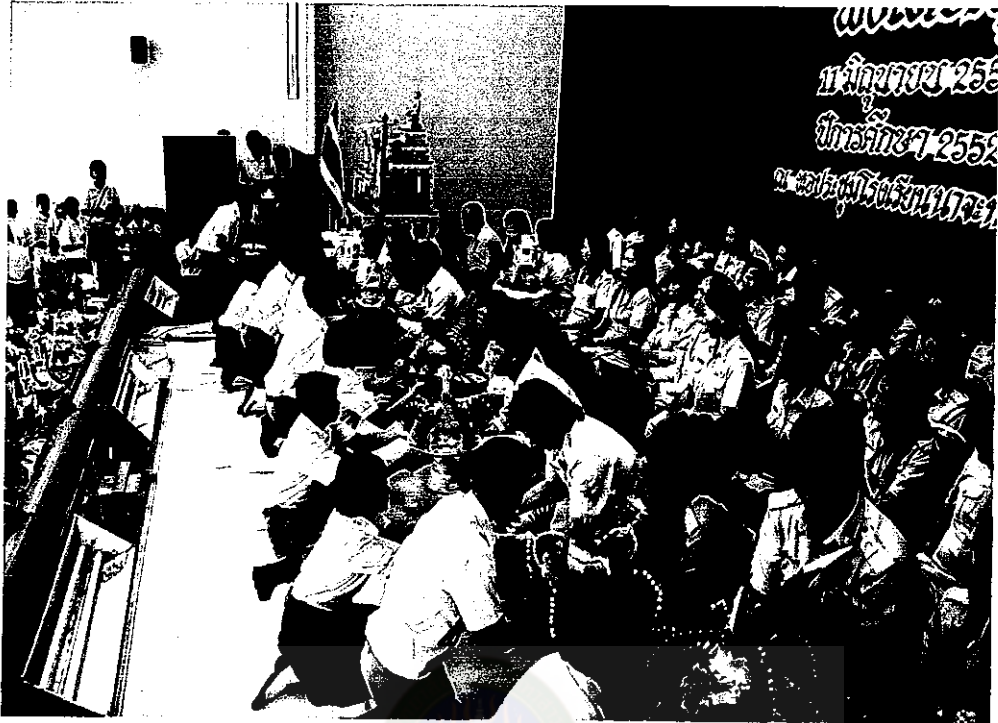

อบรมคุณธรรม “ค่ายพุทธบุตร”

ฝึกสมาธิ คุณธรรมและระเบียบวินัย

พิธีไหว้ครู

พิธีไหว้ครู

ออกเยี่ยมบ้านนักเรียน

ออกเยี่ยมบ้านนักเรียน

ผ้าป่าศิษย์ปัจจุบันโรงเรียนนาจะหลวย

ถวายผ้าป่าร่วมกับผู้ปกครองนักเรียน

การแข่งขันกีฬาภายใน ประจำปี

พิธีเปิดการแข่งขันภายใน

การแสดงของหรีดเดอร์แต่ละคณะ

แสดงความยินดีกับความสำเร็จ

โครงการสายสัมพันธ์ “เยี่ยมพี่ เยี่ยมน้อง คล้องสัมพันธ์”

น้องส่งพี่-พี่รับน้อง คณะกรรมการสถานักเรียนชุดใหม่

แสดงความยินดีกับนักเรียนชั้น ม.6 ที่สำเร็จการศึกษา

พิธีปัจฉิมนิเทศ และแสดงความยินดีกับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา

นำนักเรียนร่วมประชุมกรรมการสภาเด็กและเยาวชน

นำนักเรียนชมนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ ฉลอง ๘๓ พรรษาพระราช

กิจกรรม “วันสังคมศึกษา นำพาสู่โลกกว้าง”

นำนักเรียนไปทัศนศึกษา ที่ 3,000 โบก อ.โพธิ์ไทร จ.อุบลราชธานี

นำนักเรียนออกค่าย “อาสาพัฒนาโรงเรียนเครือข่าย”

เข้าร่วมโครงการ “ขี่ขี่ปลอดภัยไปกับ สก.นาจะหลวย”

กิจกรรมลูกเสือ “วันฉัตรราชดำริศ”

กิจกรรมถวายราชสดุดี “วันฉัตรราชดำริศ”

กิจกรรมปลูกเสื่อ เข้าค่ายพักแรม

กิจกรรมปลูกเสื่อบำเพ็ญประโยชน์

กิจกรรมสัมพันธ์กลุ่ม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ฝึกฝนนักเรียน นักกีฬาสู่ความเป็นเลิศ

ยินดีกับความสำเริง

ทัศนศึกษานอกสถานที่

ทัศนศึกษานอกห้องเรียน

คณะครูร่วมถวายพระพร ณ โรงพยาบาลศิริราช

คณะครู นักเรียนร่วมรับเสด็จฯ

กิจกรรมสัมพันธ์กับชุมชน

อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย

ศิลปิน ต่าย อรทัย (ดอกหญ้าคืนถิ่น)

กิจกรรมร่วมถวายความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

วิทยากรค่าย “สร้างสรรค์สติปัญญาด้านคณิตศาสตร์-วิทยาศาสตร์”

กิจกรรมค่าย “สร้างสรรค์สติปัญญาด้านคณิตศาสตร์-วิทยาศาสตร์”

ครูที่ปรึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3

ฝึกนักเรียนสู่ความเป็นเลิศ “นาฏศิลป์สร้างสรรค์”

ส่งเสริม และการมีส่วนร่วมในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

รณรงค์การเลือกตั้งการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล

นายเทอด เทพบาท

วัน เดือน ปีเกิด

13 มีนาคม 2516

ที่อยู่ปัจจุบัน

13 หมู่ที่ 6 บ้านหนองกุงเหือก ตำบลลำหนองแสน
อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ 46220

ตำแหน่งปัจจุบัน

รองผู้อำนวยการ โรงเรียนปลาปากวิทยา อำเภอปลาปาก
จังหวัดนครพนม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 22

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2539

การศึกษาศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) เอกสังคมศึกษา
สถาบันราชภัฏมหาสารคาม

พ.ศ. 2558

การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY